

**ADDIKO BANK AD,
PODGORICA**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

SADRŽAJ**Strana**

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 2
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 - 69
Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Odboru direktora i akcionaru ADDIKO bank AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza (strane 3 do 69) ADDIKO bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2017. godine i odgovarajući bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnijih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

(nastavlja se)

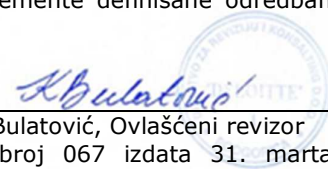
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Odboru direktora i akcionaru ADDIKO bank AD, Podgorica (nastavak)

Izveštaj o drugim zakonskim i regulatornim uslovima

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, koji nije sastavni dio priloženih finansijskih iskaza. U skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti priloženog godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu sa finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu. Prema našem mišljenju, finansijske informacije objelodanjene u godišnjem izvještaju menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu usaglašene su sa revidiranim finansijskim iskazima za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine, a godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu sadrži sve elemente definisane odredbama Zakona o računovodstvu.

Deloitte d.o.o. Podgorica
12. april 2018. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015.
godine)

BILANS USPJEHA
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomene	2017.	2016.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 7a	12.338	10.526
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 7b	(4.647)	(3.649)
Neto prihodi od kamata		7.691	6.877
Troškovi obezvrjeđenja	3.5, 8a	(3.040)	(9.676)
Troškovi rezervisanja	3.5, 8a	2.160	(1.190)
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 9a	3.148	2.942
Rashodi naknada i provizija	3.1, 9b	(1.710)	(1.616)
Neto prihodi od naknada i provizija		1.438	1.326
Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti	3.5, 10	42	98
Neto dobiti od kursnih razlika	3.2, 11	181	175
Troškovi zaposlenih	3.9, 12a	(4.224)	(4.231)
Opšti i administrativni troškovi	12b	(4.728)	(3.937)
Troškovi amortizacije	3.6, 12c	(348)	(458)
Ostali rashodi	13a	(117)	(1.266)
Ostali prihodi	13b	2.417	1.269
DOBIT / (GUBITAK) PRIJE OPOREZIVANJA		1.472	(11.013)
Porez na dobit	3.3, 14	-	-
NETO DOBIT / (GUBITAK)		1.472	(11.013)

Napomene na stranama 7 do 69
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 12. april 2018. godine

 <hr/> Christoph Schoen Glavni izvršni direktor	 <hr/> Marko Popović Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju	 <hr/> Boris Čabrilo Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje
--	---	---

BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 15	56.187	58.799
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 16	5.294	18.173
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 17	198.586	169.188
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje		-	165
Investicione hartije od vrijednosti - koje se drže do dospeljeća	3.5, 18	659	4.858
Nekretnine i oprema	3.6, 19	1.658	1.397
Nematerijalna sredstva	3.6, 20	130	211
Ostala finansijska potraživanja	21a	978	583
Ostala poslovna potraživanja	21b	402	433
UKUPNA SREDSTVA		<u>263.894</u>	<u>253.807</u>
OBAVEZE			
Depoziti banaka		-	350
Depoziti klijenata	22	201.479	164.372
Pozajmljena sredstva od banaka	3.8, 23a	19.081	45.615
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	3.8, 23b	8.248	10.283
Rezerve	3.5, 3.9, 24	1.430	4.611
Ostale obaveze	25	5.762	2.290
Subordinisani dug	26	5.564	5.502
UKUPNE OBAVEZE		<u>241.564</u>	<u>233.023</u>
KAPITAL			
Akcijski kapital	3.11, 27	125.100	125.100
Gubitak iz prethodnih godina		(106.904)	(95.891)
Dobit / (Gubitak) tekuće godine		1.472	(11.013)
Ostale rezerve	27	2.662	2.588
Ukupan kapital		<u>22.330</u>	<u>20.784</u>
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		<u>263.894</u>	<u>253.807</u>
VANBILANSNA EVIDENCIJA	3.12, 28	<u>320.419</u>	<u>348.339</u>

Napomene na stranama 7 do 69
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 12. april 2018. godine

Christoph Schoen
Glavni izvršni direktor

Marko Popović
Izvršni direktor za poslove
upravljanja rizicima i poslove
podrške poslovanju

Boris Čabrilo
Direktor Odjeljenja za
računovodstvo i izvještavanje

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Aksijski kapital</u>	<u>Ostale rezerve</u>	<u>Akumulirani gubitak</u>	<u>Ukupno</u>
Stanje, 1. januar 2016. godine	124.100	10.700	(104.003)	30.797
Emisija akcija	1.000	-	-	1.000
Pokriće gubitaka prethodnih godina	-	(8.112)	8.112	-
Gubitak tekuće godine	-	-	(11.013)	(11.013)
Stanje, 31. decembar 2016. godine	125.100	2.588	(106.904)	20.784
Stanje, 1. januar 2017. godine	125.100	2.588	(106.904)	20.784
Ostale rezerve	-	74	-	74
Dobit tekuće godine	-	-	1.472	1.472
Stanje, 31. decembar 2017. godine	125.100	2.662	(105.432)	22.330

Napomene na stranama 7 do 69
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 12. april 2018. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Marko Popović
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

 Boris Čabrilo
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	2017.	2016.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	11.957	11.144
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(4.550)	(3.745)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	3.563	3.518
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(1.710)	(1.553)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(5.995)	(7.156)
Smanjenje kredita i ostale aktive	(33.528)	(27.960)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	37.335	35.712
Plaćeni porezi	(236)	(366)
Ostali prilivi	2.397	1.041
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	9.233	10.635
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja		
Kupovina nekretnina i opreme	(587)	(735)
Nematerijalna ulaganja	-	(90)
Državni zapisi i druge hartije od vrijednosti	4.237	1.468
Neto prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja	3.650	643
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti		
Povećanje pozajmljenih sredstava	(28.556)	3.882
Emisija običnih akcija	-	1.000
Neto prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	(28.556)	4.882
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	182	175
Neto povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(15.492)	16.160
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	76.972	60.637
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (napomena 30)	61.481	76.972

Napomene na stranama 7 do 69
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 12. april 2018. godine

Christoph Schoen

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i poslove
 podrške poslovanju

Boris Čabrilo

Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Addiko bank AD, Podgorica (u daljem tekstu „Banka“) osnovana je 11. jula 2016. godine, promjenom imena prethodne banke Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica, čija je promjena registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata.

Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica osnovana je 6. decembra 2005. godine, Ugovorom o osnivanju banke, od strane Hypo Alpe-Adria-Bank International AG (sa 99% učešća u vlasništvu Banke) i Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o. Podgorica kao akcionarsko društvo na neodređeno vrijeme, radi obavljanja bankarskih poslova.

Centralna banka Crne Gore je 29. decembra 2005. godine izdala odobrenje za rad Banke Rješenjem br. 0101-377/17-6. U skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Banka je dana 21. februara 2006. godine upisana u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici pod registracionim brojem 4-0215615/001.

Aktivnost Banke uključuje kreditne, depozitne i garancijske poslove, kao i poslove unutrašnjeg platnog prometa i poslove platnog prometa sa inostranstvom, depo poslove, usluge čuvanja u sefovima, izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata (kreditne kartice).

Sjedište Banke je u Podgorici, Bulevar Džordža Vašingtona 98.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banku čini Centrala i 3 ekspoziture u Podgorici, a takođe dodatno i ekspoziture u Herceg Novom, Bijelom Polju, Nikšiću, Baru, Pljevljima, Kotoru, Budvi i Tivtu.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ima 159 zaposlenih radnika (31. decembra 2016. godine: 161 zaposlenog).

Banka je članica Addiko Bank AG grupe, sa sjedištem u Beču, Austrija.

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2017. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Johannes Proksch	Addiko Bank AG, Beč	Predsjednik Odbora direktora
Henning Giesecke	Addiko Bank AG, Beč	Zamjenik Predsjednika Odbora direktora
Zoran Vojnović	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora
Matej Falatov	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora
Ivan Jandrić	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora

Članovi Odbora za reviziju, na dan 31. decembra 2017. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Zoran Vojnović	Addiko Bank AG, Beč	Predsjednik
Ingrid Mickl	Addiko Bank AG, Beč	Član
Rade Bajić	Addiko Bank AG, Beč	Član

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembra 2017. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Christoph Schoen	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Marko Popović	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Mirko Otašević	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Biljana Vujović	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Miloš Miketić	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Milena Bevenja	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Boris Čabrilo	Addiko Bank AD, Podgorica	Član

Na dan 31. decembra 2017. godine, Glavni izvršni direktor Addiko Bank AD, Podgorica, je gospodin Christoph Schoen.

Direktor Službe interne revizije Addiko Bank AD, Podgorica, je gospođa Aneta Kustudić Vujković.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA**2.1. Osnova za sastavljanje finansijskih iskaza**

Banka sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG“ br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG“ br. 15/12 i 18/13).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS“) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2017. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa („IFAC“) dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda (napomena 5). Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.3. Promjene u Upravi i Odboru direktora

Tokom 2017. godine, došlo je do promjena u Upravi Banke. Marko Popović je zaposlen na poziciji Izvršnog direktora za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju od 01. februara 2017. godine.

2.4. Koncept nastavka poslovanja

Finansijski iskazi Banke za 2017. godinu sastavljeni su u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

Dana 22. decembra 2014. godine, Advent International i Evropska banka za Obnovu i Razvoj su potpisali ugovor o preuzimanju Hypo Group Alpe Adria AG. Odluka o novom vlasniku je donijeta u skladu sa rezolucijom Evropske Komisije donijetom u septembru 2013. godine. Zatvaranje prodajne transakcije je bilo predmet odobrenja od strane Evropske Komisije i nadležnih organa, kao i ispunjenja brojnih dodatnih uslova. Transakcija prodaje je okončana u junu 2015. godine.

Do kraja marta 2014. godine, većinski vlasnik Banke je bila Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt.

Dana 27. marta 2014. godine u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore izvršen je prenos akcija izdavaoca Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica sa računa društva Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt na račun sticaoca Hypo SEE Holding AG Klagenfurt, matični broj FN 350921, Alpen-Adria-Platz 1, Klagenfurt, kao rezultat restrukturiranja Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt, iz koje se izdvojilo društvo Hypo SEE Holding AG. U Hypo SEE Holding AG unešene su akcije svih banaka u jugoistočnoj Evropi koje su bile na spisku za prodaju, dok je dana 30. oktobra 2014. godine Hypo SEE Holding AG promijenio je naziv u Hypo Group Alpe Adria AG.

Ugovor o kupoprodaji i prenosu akcija zaključen je dana 22. decembra 2014. godine između AI Lake (Luxembourg) S.à r.l., kao kupca, i Heta Asset Resolution AG (nekadašnji: Hypo alpe-adria-bank international AG), kao prodavca, a na osnovu ovlašćenja za raspolaganje datog od strane Fimbag holding društva za bankarska sredstva, osnovano u skladu sa austrijskim Zakonom o stabilnosti finansijskog tržišta.

Sva prava i obaveze prešle su na novog vlasnika počev od 17. jula 2015. godine, koji je određen kao datum presjeka.

Addiko Grupa je iskazala spremnost da podržava poslovanje Banke u narednom periodu kroz razne inicijative. Dokapitalizacija, subordinisani dug sa vremenskim rokom od 10 godina, biznis planovi usaglašeni sa Addiko Grupom su samo neki od pokazatelja odlučnosti same Grupe da investira i podržava Banku u narednom periodu.

U 2017. godini Banka je poslovala u skladu sa zakonskim okvirom u Crnoj Gori.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka je iskazala pokazatelj adekvatnosti kapitala u visini od 13,21%, što je iznad propisanog limita od 10%.

Imajući u vidu solidnu kapitalnu bazu i stanje likvidnosti, menadžment Banke smatra da ovi finansijski iskazi mogu biti sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja koji podrazumijeva nastavak redovnih poslovnih aktivnosti u doglednoj budućnosti.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Priznavanje prihoda i rashoda po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda uz primjenu efektivne kamatne stope koja se utvrđuje u trenutku početnog priznavanja finansijskog sredstva/obaveze.

Metod efektivne kamatne stope je metod kojim se računaju troškovi otplate finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza, kao i troškovi dodjeljivanja prihoda ili rashoda od kamata u određenom periodu. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, u kraćem vremenskom periodu na neto knjigovodstvenu vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kada se računa efektivna kamatna stopa, Banka procjenjuje novčane tokove uzimajući u obzir sve ugovorene uslove finansijskog instrumenta, ali ne uzima u obzir buduće kreditne gubitke. Kalkulacija uključuje sve naknade i iznose plaćene ili primljene između dvije ugovorne strane koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcija i sve druge premije ili diskonte. Kamate se priznaju na vremenskoj osnovi tako da visina kamate zavisi od protoka vremena.

Banka ostvaruje prihode i rashode kamate iz poslovanja sa Centralnom bankom, domaćim i stranim bankama i pravnim i fizičkim licima.

Prihodi po osnovu naknada za bankarske usluge i rashodi po osnovu naknada i provizija se utvrđuju u trenutku dospijeca za naplatu, odnosno kada su ostvareni.

Naknada za odobravanje kredita, koja čini dio efektivne kamatne stope, evidentira se u okviru prihoda i rashoda od naknada. Naknade za odobravanje kredita se obračunavaju i naplaćuju jednokratno i knjiže se kao odloženi prihod, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklom vremenom korišćenja kredita. Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takođe naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, posredničkih i drugih usluga Banke.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije i akreditive koje je Banka izdala u korist klijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada za uzete kredite, naknada za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknada za usluge CBCG i drugih banaka.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.2. Preračunavanje deviznih iznosa**

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Monetarna sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna monetarnih pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti, knjiže se u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Nemonetrane stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti, preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine bili su:

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
USD	1,1993	0,9487
CHF	1,1702	0,9312
GBP	0,8872	1,1679

3.3. Porezi i doprinosi*Tekući porez na dobit*

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG” br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG” br. 40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha, uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porezi

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja Banke uključuju poreze na imovinu, doprinosi na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijanjem do tri mjeseca.

Obavezna rezerva

Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke („Sl. list CG“ br. 73/15, 33/16, 15/17 i 88/17) propisana je obaveza banaka da vrše izdvajanje obavezne rezerve na račun kod Centralne banke. U skladu sa ovom odlukom, obavezna rezerva se obračunava primjenom stope od:

- 7,5 % - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6,5 % - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana;
- 7,5 % - na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, odnosno 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 7,5%.

Obračunatu obaveznu rezervu banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Na 50% sredstava obavezne rezerve izdvojene po principu iz prethodnog paragrafa, Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s' tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Banke od 31. marta 2017. godine ne mogu držati državne zapise kao dio obavezne rezerve.

3.5. Finansijski instrumenti

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u kategorije zajmova i potraživanja, hartija od vrijednosti koje se drže do dospijanja i finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, kao i hartija od vrijednosti namijenjenih trgovanju. Klasifikacija zavisi od svrhe za koju su finansijska sredstva pribavljena i karakteristika finansijskih sredstava. Rukovodstvo vrši klasifikaciju finansijskih plasmana u momentu inicijalnog priznavanja.

Finansijske obaveze se klasifikuju u kategoriju krediti i pozajmice i vode se po metodi amortizovanog troška.

Zajmovi i potraživanja

Zajmovi i potraživanja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili utvrdivim rokovima plaćanja, koja se ne kotiraju ni na jednom aktivnom tržištu. Uključuju se u kratkoročnu aktivu, osim ukoliko su im rokovi dospijanja duži od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja. U tom slučaju se klasifikuju kao dugoročna sredstva. U bilansu stanja Banke zajmovi i potraživanja su iskazani na pozicijama „Kredit i potraživanja od banaka“ i „Kredit i potraživanja od klijenata“.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Mjerenje po amortizovanom trošku

Kredit i pozajmice se priznaju kada se sredstva prenesu korisniku.

Kredit su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćene glavnice i ispravku vrijednosti, tj. iznos obezvrijeđenja koji se obračunava na osnovu Odluke Centralne banke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama. Troškovi obezvrijeđenja kredita se priznaju u bilansu uspjeha na poziciji Troškovi obezvrijeđenja, u skladu sa navedenom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom.

Prestanak priznavanja

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju po isteku prava na novčani priliv od finansijskog sredstva ili ako je to pravo prenijeto i Banka je u suštini prenijela sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) dana 01. januara 2013. počelo je uvođenje i primjena MRS 39 „Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje”.

Aktivu Banke izloženu kreditnom riziku, u smislu ove odluke čine krediti, pozajmice, kamate, naknade, depoziti kod banaka i avansi i sve druge stavke bilansne aktive kod kojih je Banka izložena kreditnom riziku, kao i vanbilansne pozicije izloženosti: izdate garancije, ostala jemstva, otvoreni akreditivi i odobreni još neiskorišćeni krediti, kao i druge vanbilansne stavke koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke.

Metodologija za praćenje kreditnog rizika je uređena internim procedurama Banke koje se bave kreditnim rizikom. Ova interna metodologija za praćenje kreditnog rizika osnova je za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

Banka je internu metodologiju praćenja kreditnog rizika za izloženosti na pojedinačnoj osnovi prilagodila nivou procjena na pojedinačnoj osnovi propisanih od strane CBCG, a to je nivo od EUR 50 hiljada. U skladu sa odlukom, iznos obezvrijeđenja stavke bilansne aktive utvrđuje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju. Procjena vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki na pojedinačnoj osnovi obuhvata procjenu nadoknadivosti budućih novčanih odliva za svaku preuzetu vanbilansnu obavezu i obračun iznosa vjerovatnog gubitka za svaku pojedinačnu vanbilansnu stavku koja je uključena u ovu procjenu. Iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki je jednak sadašnjoj vrijednosti očekivanih nenadoknadivih budućih novčanih odliva po tim stavkama.

Procjenu na grupnoj osnovi Banka vrši za potraživanja:

1. za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvrijeđivanju, odnosno vjerovatni gubitak;
2. koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja (EUR 50 hiljada i više).

Vrednovanje stavki aktive, odnosno ukupne izloženosti za klijenta koja obuhvata i vanbilansne pozicije, detaljno je uređeno internim procedurama Banke koje prate kreditni rizik. U vrednovanje stavki aktive, kao i ukupne izloženosti se uključuju i pravilna i interno propisana utvrđivanja vrijednosti kolaterala, kao dodatnih procjena vrijednosti uz ukupno utvrđivanje kreditne sposobnosti dužnika i procjene drugih relevantnih faktora.

Na osnovu utvrđenog profila rizika za pojedinačne i grupne izloženosti, a na osnovu primjene interne metodologije za praćenje kreditnog rizika, računovodstveno se obezvrijeđuju stavke aktive koje se potom knjigovodstveno evidentiraju na teret rashoda kroz bilans uspjeha, odnosno u bilansu stanja na kontima ispravke vrijednosti. Uknjižavaju se stanja obezvrijeđenja koja odgovaraju obračunu rizika u skladu sa internom metodologijom.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Zajmovi i potraživanja (nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

Dodatno, vjerovatnoća gubitka po osnovu vanbilansih stavki se knjigovodstveno evidentiraju na teret rashoda kroz bilans uspjeha, a u bilansu stanja u korist rezervisanja za gubitke po vanbilasnim stavkama, a u skladu sa internom metodologijom. Obračun potencijalnih gubitaka koji nisu predmet računovodstvenog unosa kroz bilans stanja i bilans uspjeha, su propisane kategorije potrebne za obračun sopstvenih sredstava banke.

Odlukom je takođe predviđeno da se rizična aktiva koja ispunjava uslove za isključivanje iz bilansa banke otpiše iz bilansne aktive i evidentira u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Ovaj tretman odstupa od MRS/MSFI koji ne razdvaja bilansne izloženosti na osnovu kojih se procjenjuje kreditni rizik na bilansu i vanbilansnu edivenciju.

Navedena odluka CBCG propisuje da se potraživanja isključuju iz bilansa banke ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- 1) za neobezbijedeno potraživanje:
 - kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili
 - ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- 2) za obezbijedeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Postupak naplate potraživanja smatra se okončanim, kada:

- 1) je odluka o okončanju stečajnog postupka nad dužnikom postala pravosnažna;
- 2) se banka na osnovu potvrđenog plana reorganizacije dužnika, odrekla određenog potraživanja (otput duga);
- 3) se donese odluka o obustavljanju postupka izvršenja, iz razloga što izvršenje na predloženim predmetima izvršenja nije moguće sprovesti, ili
- 4) je banka donijela odluku o okončanju postupka naplate potraživanja zbog ekonomske neopravdanosti daljeg vođenja postupka naplate (ako bi troškovi sudskog postupka premašili iznos naplaćenog potraživanja, ako je banka sa pažnjom dobrog privrednika bezuspješno preduzela sve radnje za naplatu potraživanja i slično).

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnanja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

Dodatno, na osnovu navedene odluke, krediti i druga aktiva izložena kreditnom riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije a za potrebe izračunavanja potencijalnih gubitaka (regulatorni zahtjev):

- 1) grupu A – „dobra aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- 2) grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“- sa podgrupama B1 i B2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, a te stavke aktive zahtijevaju posebnu pažnju banke jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate po osnovu tih stavki aktive;
- 3) grupu C – „substandardna aktiva“- sa podgrupama C1, C2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu po osnovu tih stavki aktive;
- 4) grupu D – „sumnjiva aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
- 5) grupu E – „gubitak“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Zajmovi i potraživanja (nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 0% na plasmane klasifikovane u kategoriju A, 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa Odlukom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke.

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju obuhvataju instrumente kapitala drugih pravnih lica i dužničke hartije od vrijednosti.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju evidentiraju se po fer vrijednosti. Nerealizovani dobitci i gubici po osnovu hartija raspoloživih za prodaju evidentiraju se u okviru nerealizovanih dobitaka i gubitaka u okviru kapitala, dok se hartija od vrijednosti ne proda, naplati ili na drugi način realizuje, ili dok ta hartija od vrijednosti nije obezvrijeđena. Kada se hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju otuđe ili kada im se umanjí vrijednost, kumulirane korekcije fer vrijednosti priznate u okviru kapitala evidentiraju se u bilansu uspjeha.

Prihodi od kamata na dužničke hartije od vrijednosti se obračunavaju i pripisuju mjesečno.

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospijecom, za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do dospijeca.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravke vrijednosti, odnosno gubitak po osnovu obezvrjeđenja. Amortizovana vrijednost obračunava se uzimajući u obzir sve diskonte ili premije pri kupovini u toku perioda dospijeca.

Prihodi po osnovu obračunatih kamata na ove instrumente se obračunavaju metodom efektivne kamatne stope i iskazuju u okviru prihoda od kamata i ostalih prihoda.

3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja

Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja su iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvrjeđenje. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti. Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, u zavisnosti od toga šta je primjenljivo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Knjigovodstvena vrijednost zamijenjenog sredstva se isknižava. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete bilans uspjeha perioda u kome su nastali.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja (nastavak)**

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja, primjenom sljedećih godišnjih stopa, s' ciljem da se osnovna sredstva odnosno nematerijalna ulaganja u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja i nije bilo promjena u stopama amortizacije u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu:

Kompjuterska oprema	20%
Namještaj i druga oprema	10%
Nematerijalna ulaganja	7% - 20%

Obračun amortizacije nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje kada se sredstva stave u upotrebu.

Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Knjigovodstvena vrijednost sredstva svodi se odmah na njegovu nadoknadivu vrijednost ukoliko je knjigovodstvena vrijednost veća od njegove procijenjene nadoknadive vrijednosti.

Nematerijalna ulaganja obuhvataju prava korišćenja licenci i softvera.

Umanjenje vrijednosti

Za sredstva koja podliježu amortizaciji testiranje na umanjenje njihove vrijednosti vrši se kada događaji ili izmjenjene okolnosti ukažu da knjigovodstvena vrijednost možda neće biti nadoknadiva. Gubitak zbog umanjenja vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknadive vrijednosti. Nadoknadiva vrijednost je vrijednost veća od fer vrijednosti sredstva umanjene za troškove prodaje i vrijednosti u upotrebi. Za svrhu procjene umanjenja vrijednosti, sredstva se grupišu na najnižim nivoima na kojima mogu da se utvrde odvojeni prepoznatljivi novčani tokovi (jedinice koje generišu gotovinu).

3.7. Stečena aktiva

Zemljište, građevinski objekti i oprema nad kojima je Banka stekla vlasništvo po osnovu naplate potraživanja (koja ne ispunjavaju uslove priznavanja u okviru pozicije sredstva namijenjena prodaji u skladu sa zahtjevima MSFI 5) iskazuju se na poziciji „Ostala aktiva” u skladu sa MRS 2 –Zalihe. Stečena aktiva je iskazana po nižoj od nabavne vrijednosti koja uključuje nabavnu cijenu i poreske dažbine koje se mogu pripisati sticanju sredstava i procijenjene tržišne vrijednosti.

3.8. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti priliva, bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva (umanjenog za transakcione troškove) i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope. Naknade plaćene pri pribavljanju kredita priznaju se kao transakcioni troškovi do iznosa za koji je vjerovatno da će dio ili cio kredit biti povučen. U tom slučaju, naknada se razgraničava do konačnog povlačenja kredita. Banka ima obaveze po osnovu kratkoročnih i dugoročnih kredita. Dugoročni krediti predstavljaju kredite koji su uzeti na period duži od godinu.

3.9. Obaveze prema zaposlenima*Primanja zaposlenih*

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada, kao i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale. Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Fondu PIO Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.9. Obaveze prema zaposlenima (nastavak)***Otpremnine i jubilarne nagrade*

Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa od strane Banke prije datuma redovnog penzionisanja, ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa u zamjenu za otpremninu. Banka priznaje otpremninu pri raskidu radnog odnosa kada je evidentno obavezno da: ili raskine radni odnos sa zaposlenim u skladu sa detaljnim zvaničnim planom, bez mogućnosti odustajanja; ili da obezbijedi otpremninu za prestanak radnog odnosa u cilju smanjenja broja zaposlenih.

Banka je u zakonskoj obavezi da isplati naknadu zaposlenima prilikom odlaska u penziju. Naknada se isplaćuje u visini šest prosječnih zarada kod poslodavca. Otpremnine koje dospijevaju u razdoblju dužem od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja svode se na sadašnju vrijednost. Procjena i obračun ovih rezervisanja vrši se interno. U skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom, povodom radnog jubileja Banke i zaposlenog, kao i za posebno angažovanje i rezultate rada, zaposlenom se mogu dodjeljivati nagrade. Radnim jubilejom zaposlenog smatra se njegov rad kod istog poslodavca u trajanju od 10, 20 i 30 godina. Odluku o vrsti i visini nagrade zaposlenom za posebno angažovanje i rezultate rada donosi Banka. Jubilarne nagrade nijesu definisane internim politikama Banke.

3.10. Zakupi

Zakupi u kojima Banka kao zakupac preuzima sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom klasifikuju se kao finansijski lizing. Svi ostali najmovi su operativni lizing.

Finansijski lizing

Davaoci lizinga priznaju sredstva pod finansijskim lizingom u svojim bilansima stanja i prezentuju ih kao potraživanje u iznosu jednakom neto investiranju u lizing. Davalac lizinga prenosi skoro sve rizike i koristi svojstvene pravnom vlasništvu, pa se potraživanje po osnovu lizinga tretiraju kao isplata glavnice i prihod od finansiranja.

Kod davaoca lizinga, finansijski prihod se alokira na period trajanja lizinga. Kod korisnika lizinga, minimalna plaćanja se dijele na finansijski trošak i smanjenje neizmirene obaveze za lizing. Amortizacija sredstva se uključuje u bilans uspjeha korisnika lizinga.

Banka se bavi poslovima finansijskog lizinga (Napomena 17).

*Operativni lizing**Banka kao davalac lizinga*

Lizing se klasifikuje kao operativni ako se njime ne prenose značajno svi rizici i koristi svojstveni vlasništvu. Sredstva koja se koriste za operativni lizing priznaju se u bilansu stanja davaoca lizinga po nabavnoj vrijednosti i za njih se obračunava amortizacija koja je u skladu sa politikom obračuna amortizacije vlastitih sredstava. Prilivi od zakupa se priznaju kao prihod perioda. Ukoliko je davalac lizinga imao početnih direktnih troškova kod ostvarivanja aranžmana o operativnom lizingu, ti troškovi se mogu priznati kao rashod perioda ili se mogu odgoditi i rasporediti na prihod tokom trajanja lizinga, proporcionalno priznavanju prihoda od zakupa.

Banka kao korisnik lizinga

Rate po osnovu operativnog lizinga se priznaju kao trošak na linearnoj osnovi za vrijeme trajanja lizinga, osim kada postoji neka druga sistematska osnova koja bolje odslikava vremenski šablon trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva. Potencijalne naknade nastale na osnovu operativnog lizinga priznaju se kao trošak u periodu u kojem su nastale. U slučaju kada se odobravaju lizing olakšice, one ulaze u sastav operativnog lizinga i priznaju se kao obaveza. Ukupna korist od olakšica priznaje se kao smanjenje troškova iznajmljivanja na linearnoj osnovi, osim kada postoji neka druga sistematska osnova koja bolje odslikava vremensku strukturu trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Kapital

Osnovni kapital

Obične akcije se klasifikuju kao kapital. Nominalna vrijednost akcije predstavlja proizvod nominalne cijene pojedinačne akcije i ukupnog broja akcija.

Zarada po akciji

Akcije Banke su akcije koje su kotirane na berzi. Banka izračunava i objavljuje zarade/gubitke po akciji u skladu sa MRS 33 „Zarada po akciji“. Osnovna zarada/gubitak po akciji izračunava se dijeljenjem zarade/gubitka koji pada na teret akcionara Banke sa ponderisanim prosječnim brojem redovnih akcija za period (Napomena 27). Banka nema druge potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije na akcije.

3.12. Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranjem i akreditive. Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu, ako i kada postanu plativi. Rezervisanja za moguće gubitke po preuzetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka, u skladu sa kriterijumima utvrđenim u Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom Centralne banke Crne Gore (Napomena 3.5).

3.13. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji MRS 24 „Objelodanjivanja povezanih strana“ povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno sa drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nisu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;
- fizičke osobe koje direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlaštenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu ekonomskih odnosa, a ne samo na pravni oblik.

Na osnovu odredbi Zakona o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, 44/10 i 40/11 i 73/17), lica povezana sa Bankom su:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u Banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz alineje 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u Banci.

4. NOVI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI I PROMJENE IMPLEMENTIRANE OD STRANE BANKE**4.1. MSFI 9 - Prva primjena**

U julu 2014. godine, Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde je objavio konačnu verziju MFSI 9 „Finansijski instrumenti“, čija je primjena obavezna za izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine. Zahtjevi MSFI 9 predstavljaju značajnu promjenu u odnosu na MRS 39 „Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje“. Novi standard uvodi značajne promjene u računovodstvenom obuhvatanju finansijskih sredstava i u određenim aspektima računovodstvenog obuhvatanja finansijskih obaveza.

Klasifikacija i mjerenje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

MSFI 9 uspostavlja tri glavne kategorije klasifikacije finansijskih sredstava: mjerenje po amortizovanoj vrijednosti, po fer vrijednosti kroz iskaz o ostalom ukupnom rezultatu (*eng. FVOCI*) i po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (*eng. FVTPL*). Dosadašnje kategorije prema MRS 39 – sredstva koja se drže do dospelja, krediti i potraživanja i sredstva raspoloživa za prodaju – više ne postoje.

Pri početnom priznavanju, finansijsko sredstvo se svrstava u jednu od kategorija, a osnova ove klasifikacije zavisi od poslovnog modela Banke i karakteristika ugovorenih novčanih tokova finansijskog sredstva.

Utvrđivanje poslovnog modela

Tokom 2017. godine Banka je izvršila analizu poslovnih modela za sve segmente i usvojila neophodnu dokumentaciju uključujući politike i definisane ciljeve za svaki relevantan portfolio, jer se tako najbolje održava način upravljanja poslovanjem i informiše rukovodstvo. Podaci i informacije koji su uzeti u obzir obuhvataju:

- navedene politike i ciljeve za svaki portfolio i način funkcionisanja tih politika u praksi, što podrazumijeva i da li je strategija rukovodstva usmjerena na zarađivanje ugovorenog prihoda od kamata, zadržavajući određeni profil kamatne stope, usklađujući dospelja finansijskih sredstava sa dospeljem obaveza kojima se finansiraju ta sredstva ili je usmjerena na realizaciju novčanih tokova prodajom sredstava;
- način na koji se ocjenjuju performanse portfolija i kako se o njima izvještava rukovodstvo Banke;
- rizike koji utiču na uspješnost poslovnog modela (i finansijskih sredstava koja se drže u okviru tog poslovnog modela) i način upravljanja tim rizicima;
- ciljeve poslovnog modela (na primjer, da li se novčani tok zasniva na prodaji imovine po fer vrijednosti kojom se upravlja ili ugovorenim novčanim tokovima);
- učestalost, obim i vrijeme prodaje u prethodnim periodima, razloge za takvu prodaju i očekivanja u vezi sa budućom prodajnom aktivnošću; informacije o aktivnostima prodaje se smatraju dijelom ukupne ocjene u kojoj mjeri su Bančini navedeni ciljevi upravljanja finansijskim sredstvima ostvareni i na koji način su realizovani novčani tokovi.

Karakteristike ugovorenih novčanih tokova

Za potrebe procjene da li ugovoreni novčani tokovi predstavljaju samo plaćanja glavnice i kamate, „glavnica“ se definiše kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom početnog priznavanja. „Kamata“ se definiše kao naknada za vremensku vrijednost novca, za kreditni rizik povezan sa neotplaćenim iznosom glavnice tokom određenog perioda, kao i za druge osnovne kreditne rizike i troškove kreditnog posla (npr. rizik likvidnosti i administrativni troškovi), i profitnu maržu.

Prilikom procjene da li su ugovoreni gotovinski tokovi isključivo plaćanja glavnice i kamate (*eng. „SPPI“*), Banka je razmatrala ugovorene uslove instrumenta i analizirala postojeći portfolio na osnovu kontrolne liste za kriterijume isključivog plaćanja glavnice i kamata. To podrazumijeva procjenu da li finansijsko sredstvo sadrži ugovornu odredbu koja može promijeniti vremenski period ili iznos ugovorenih novčanih tokova tako da ne ispunjava ovaj uslov imajući u vidu sljedeće: potencijalne događaje koji bi promijenili iznos ili vremenski okvir novčanih tokova, karakteristike zaduženosti, uslove prijevremene otplate ili produžetka perioda otplate, uslove koji ograničavaju potraživanja Banke za novčanim tokovima navedenih sredstava i karakteristika koje mijenjaju naknadu za vremensku vrijednost novca.

4. NOVI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI I PROMJENE IMPLEMENTIRANE OD STRANE BANKE (nastavak)

4.1. MSFI 9 – Prva primjena (nastavak)

Karakteristike ugovorenih novčanih tokova (nastavak)

Na osnovu poslovnog modela entiteta i karakteristika novčanih tokova, MSFI 9 definiše sljedeće osnovne kategorije za klasifikaciju finansijskih sredstava:

- Finansijsko sredstvo se mjeri po amortizovanoj vrijednosti samo ako je cilj poslovnog modela da se sredstvo drži radi naplate novčanih tokova a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice („SPPI kriterijum”);
- Finansijsko sredstvo se mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*) ako se sredstvo drži u poslovnom modelu u kojem se imovina drži kako bi se naplatili ugovoreni novčani tokovi i da bi se imovina prodala, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice (jednostavna karakteristika zajma);
- Finansijska sredstva koja ne ispunjavaju ove kriterijume se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (*eng. FVTPL*). Pored toga, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnog ugovora o finansijskom sredstvu. Takav finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Za ulaganja u vlasničke instrumente koji se ne drže za trgovanje, Banka može pri početnom priznavanju neopozivo odabrati da klasifikuje instrumente po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*), pri čemu se sve naknadne promjene u fer vrijednosti priznaju u okviru ostalog ukupnog rezultata (*eng. OCI*). Ova klasifikacija se može primjeniti na svako pojedinačno ulaganje.

Prema MSFI 9, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnih ugovora o finansijskoj imovini. Finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Zahtjevi u vezi sa klasifikacijom i mjerenjem finansijskih obaveza samo su neznatno izmjenjeni u odnosu na MRS 39. Promjene fer vrijednosti obaveza koje proizilaze iz promjena sopstvenog kreditnog rizika obaveze priznaju se kroz ostali ukupni rezultat, dok se preostali iznos promjene fer vrijednosti prikazuje kroz bilans uspjeha.

Umanjenje vrijednosti

MSFI 9 zamjenjuje MRS 39 model „nastalih gubitaka” novim modelom budućih kretanja, tj. modelom „očekivanih kreditnih gubitaka”. Očekivani gubitak se definiše kao razlika između tokova gotovine koji Banci pripadaju prema ugovornim uslovima finansijskog instrumenta i tokova gotovine koje Banka očekuje da će primiti (uzimajući u obzir vjerovatnoću nastanka statusa neizvršenja i očekivanu naplatu). Navedeno će zahtjevati značajne procjene uticaja promena ekonomskih faktora na očekivane kreditne gubitke, koji će biti utvrđeni na bazi ponderisane vjerovatnoće.

Novi model umanjenja vrijednosti će se primjenjivati na sljedeće finansijske instrumente koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha:

- Finansijska sredstva koja su dužnički instrumenti;
- Potraživanja za zakup;
- Potencijalne kreditne obaveze i ugovori o izdatim finansijskim garancijama (do sada se umanjenje vrijednosti mjerilo u skladu sa MRS 37 „Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva”)

Prema MSFI 9, gubitak od umanjenja vrijednosti se ne priznaje za ulaganja u vlasničke instrumente. MSFI 9 zahtjeva da se rezervisanja za umanjenje vrijednosti priznaju u iznosu jednakom 12-mjesečnim očekivanim kreditnim gubicima ili očekivanim kreditnim gubicima tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta, a to su očekivani kreditni gubici koji nastaju kao posljedica svih mogućih događaja neizvršenja tokom očekivanog životnog vijeka tj. trajanja finansijskog instrumenta, dok su 12-mjesečni očekivani kreditni gubici dio očekivanih kreditnih gubitaka koji su rezultat događaja neizvršenja koji su mogući u roku od 12 mjeseci nakon datuma izvještavanja.

4. NOVI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI I PROMJENE IMPLEMENTIRANE OD STRANE BANKE (nastavak)**4.1. MSFI 9 – Prva primjena (nastavak)****Umanjenje vrijednosti (nastavak)**

Mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka tokom životnog vijeka instrumenta primjenjuje se ako je kreditni rizik finansijskog sredstva na dan izvještavanja značajno uvećan od momenta početnog priznavanja sredstva. Banka može utvrditi da kreditni rizik finansijskog sredstva nije značajno uvećan ako sredstvo ima nizak nivo kreditnog rizika na datum izvještavanja.

Zahtjevi MSFI 9 u vezi sa obezvrjeđenjem su složeni i zahtjevaju značajno prosuđivanje, procjene i pretpostavke od strane rukovodstva naročito u dolje navedenim oblastima koje su detaljnije objašnjene u narednom tekstu:

- procjena da li se kreditni rizik instrumenta značajno povećao od početka priznavanja; i
- uključivanje informacija koje se odnose na buduće događaje u mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka.

Mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka

Očekivani kreditni gubici predstavljaju procjenu kreditnih gubitaka na osnovu vjerovatnoće i mjere se kako sljede:

- finansijska imovina koja na izvještajni datum nije umanjena za kreditne gubitke: sadašnja vrijednost svih manjkova novca, tj. razlika između novčanih tokova koji Banci dospjevaju u skladu sa ugovorom i novčanih tokova čiji priliv Banka očekuje;
- finansijska imovina koja je na izvještajni datum umanjena za kreditne gubitke: razlika između bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova.

Definicija neplaćanja (neispunjenja ugovornih obaveza)

U skladu sa MSFI 9. Banka će smatrati da je finansijska imovina u default-u, odnosno da se ne ispunjavaju ugovorene obaveze plaćanja kada:

- je vjerovatno da dužnik neće u potpunosti platiti svoje kreditne obaveze Banci, bez preduzimanja mjera od strane Banke poput izvršenja obezbjeđenja (ukoliko ga ima); ili
- je dužnik više od 90 dana u kašnjenju u pogledu ispunjavanja materijalno značajne obaveze prema Banci po osnovu kredita. Prekoračenja se smatraju dospjelim kada klijent prekrši/premaši odobreni limit (ograničenje) ili mu je odobren limit koji je niži od tekućeg neplaćenog iznosa.

Prilikom procjene da li je dužnik u default-u, Banka će u obzir uzeti sljedeće indikatore:

- kvalitativni: npr. kršenje ugovorenih odredbi;
- kvantitativni: npr. status kašnjenja u plaćanju i neplaćanje druge obaveze istog klijenta prema Banci; i
- na osnovu interno razrađenih podataka i onih dobijenih iz eksternih izvora.

Podaci (*eng. inputs*) u procjeni da li je finansijski instrument u default-u i njihov značaj mogu se vremenom razlikovati kako bi se odrazile promjene u okolnostima.

Znatno povećanje kreditnog rizika

U skladu sa MSFI 9, u određivanju da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika (odnosno, rizika od neplaćanja obaveza) po finansijskom instrumentu od početnog priznavanja, Banka će uzimati u obzir razumne i zasnovane podatke relevantne i dostupne bez nepotrebnih troškova ili napora, uključujući kvantitativne i kvalitativne podatke i analizu koja se zasniva na istorijskom iskustvu Banke tamo gdje je to moguće, stručnu procjenu kreditnog posla i budućim događajima.

4. NOVI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI I PROMJENE IMPLEMENTIRANE OD STRANE BANKE (nastavak)**4.1. MSFI 9 – Prva primjena (nastavak)*****Znatno povećanje kreditnog rizika (nastavak)***

Banka će prvenstveno utvrditi da li je došlo do značajnog porasta kreditnog rizika za određenu izloženost poređenjem jednogodišnje vjerovatnoće neplaćanja (*eng. probability of default - PD*) na datum izvještavanja; sa jednogodišnjom vjerovatnoćom neplaćanja (*eng. PD*) koja je procijenjena po početnom priznavanju izloženosti.

Procjena da li je kreditni rizik značajno porastao od početnog priznavanja finansijskog instrumenta zahtjeva da se utvrdi datum početnog priznavanja instrumenta. Izmjena ugovorenih uslova finansijskog instrumenta takođe može uticati na ovu procjenu.

Ocjene kreditnog rizika - Banka će dodijeliti svaku izloženost jednoj od ocjena kreditnog rizika na osnovu različitih podataka za koje je utvrđeno da predviđaju rizik od neispunjenja obaveza (*eng. PD*) i primjenjivaće iskustvenu kreditnu procjenu. Banka će koristiti ove ocjene u identifikaciji značajnog povećanja kreditnog rizika prema MSFI 9. Ocjene kreditnog rizika se definišu korišćenjem kvalitativnih i kvantitativnih faktora koji ukazuju na rizik od neispunjenja obaveza. Ovi faktori mogu se razlikovati u zavisnosti od prirode izloženosti i vrste dužnika. Ocjene kreditnog rizika su određene tako da ih rizik od nastanka neispunjenja obaveza povećava kako se pogoršava kreditni rizik – na primjer, razlika u riziku od neispunjenja obaveze između ocjena 1 i 2 je manja od razlike između ocjena 2 i 3 kreditnog rizika. Svaka izloženost će se pri početnom priznavanju dodijeliti jednoj od ocjena kreditnog rizika na osnovu dostupnih informacija o dužniku. Izloženost će biti podvrgnuta stalnom praćenju, što može dovesti do toga da se izloženost pomjeri u drugu ocjenu kreditnog rizika.

Stvaranje pojmovne strukture vjerovatnoće neplaćanja (*eng. PD*) - Ocjene kreditnog rizika će biti primarni doprinos u određivanju pojmovne strukture vjerovatnoće neplaćanja po izloženosti (*eng. PD for exposures*). Banka će prikupljati podatke o radu i default-u o svojim izloženostima kreditnom riziku analiziranih prema nadležnostima, prema vrsti proizvoda i dužnika i prema ocjeni kreditnog rizika, kad god je to od značaja. Za neka portfolija se mogu koristiti i informacije nabavljene od eksternih kreditnih agencija. Banka će upotrebiti statističke modele za analiziranje prikupljenih podataka i stvaranje procjena preostalog vijeka trajanja vjerovatnoće neplaćanja po izloženostima i kako se očekuje da će se oni mijenjati kao posledica protoka vremena. Ova analiza će obuhvatiti identifikaciju i kalibraciju odnosa između izmjena u stopama neispunjenja obaveza i izmjena u ključnim makroekonomskim faktorima, kao i detaljnu analizu uticaja određenih drugih faktora (*npr: forbearance experience*) na rizik od neplaćanja.

Za većinu izloženosti, velika je vjerovatnoća da će ključni makroekonomski indikatori obuhvatiti rast BDP-a, stope nezaposlenosti i drugo.

Banka je uspostavila okvir koji uključuje i kvantitativne i kvalitativne podatke kako bi se utvrdilo da li je kreditni rizik po određenom finansijskom instrumentu značajno porastao od početnog priznavanja. Okvir se usklađuje sa internim procesom upravljanja kreditnim rizikom Banke. Kriterijum za utvrđivanje da li je kreditni rizik značajno porastao će se razlikovati po portfolijima i obuhvataće zaštitu na osnovu isteka roka dospelja.

Banka će smatrati da je kreditni rizik određene izloženosti znatno porastao od početnog priznavanja ako se, na osnovu kvantitativnog modeliranja Banke, utvrdi da je jednogodišnja vjerovatnoća povećana u apsolutnom rasponu od 4% do 5%, u zavisnosti od portfolija, od početnog priznavanja.

U određenim slučajevima, primjenjujući svoje stručno procjenjivanje po pitanju kreditnog posla i, tamo gdje je to moguće, relevantno istorijsko iskustvo, Banka može da utvrdi da je po osnovu izloženosti došlo do značajnog porasta kreditnog rizika ako na to ukazuju posebni kvalitativni faktori, a ti indikatori ne mogu biti u potpunosti blagovremeno obuhvaćeni svojom kvantitativnom analizom. Kao povratni korak, i prema zahtjevu MSFI 9, Banka će pretpostaviti da do značajnog povećanja kreditnog rizika neće doći sve dok klijent po određenoj imovini ne kasni više od 30 dana sa plaćanjem obaveze. Banka će odrediti prekoračenja dospelja (dane u kašnjenju) tako što će računati broj dana od najranijeg proteklog datuma dospelja od kojeg nije bilo potpunog priliva uplate.

4. NOVI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI I PROMJENE IMPLEMENTIRANE OD STRANE BANKE (nastavak)

4.1. MSFI 9 – Prva primjena (nastavak)

Znatno povećanje kreditnog rizika (nastavak)

Banka ima za cilj da prati efektivnost kriterijuma koji se koriste za utvrđivanje značajnog povećanja kreditnog rizika putem redovnih revizija kako bi potvrdila da:

- je kriterijumima moguće identifikovati značajno povećanje kreditnog rizika prije nego što izloženost dospje (uđe u default);
- kriterijumi se ne usklađuju sa trenutkom odnosno, tačkom u vremenu kada je došlo do 30 dana prekoračenja dospjeća po imovini;
- prosječno vrijeme između utvrđivanja značajnog porasta kreditnog rizika i neispunjenja obaveza se čini razumnim;
- izloženosti se generalno ne prenose direktno sa 12-mjesečnih mjerenja očekivanih kreditnih gubitaka na imovinu umanjenu za kreditne gubitke; i
- nema neopravdane volatilnosti u rezervacijama za umanjenje vrijednosti iz prelaska sa 12-mjesečnih merenja očekivanih kreditnih gubitaka i mjerenja kreditnih gubitaka tokom trajanja imovine.

Podaci (inputi) u mjerenju očekivanih kreditnih gubitaka

Ključni podaci (inputi) u mjerenju očekivanih kreditnih gubitaka će vjerovatno biti sastavljeni od sledećih varijabli:

- vjerovatnoća neplaćanja (*eng. probability of default – PD*);
- gubitak zbog neispunjenja obaveza (*eng. loss given default - LGD*); i
- izloženost po neispunjenju obaveza (*exposure at default - EAD*).

Ovi parametri će biti izvedeni iz interno razvijenih statističkih modela, regulatornih vrijednosti kao i stručnog procjenjivanja. Oni će biti prilagođeni tako da odraze informacije o budućim događajima kao što je opisano u nastavku.

Procjene vjerovatnoće neplaćanja (*eng. PD*) su procjene na određeni datum, koje će se izračunati na osnovu statističkih modela rejtinga i procjeniti korišćenjem alata za utvrđivanje rejtinga prilagođenih različitim kategorijama ugovornih strana i izloženosti. Ovi statistički modeli će se zasnivati na interno sastavljenim podacima koji sadrže i kvantitativne i kvalitativne faktore, bez obzira na to gde su značajni. Tamo gde je dostupno, mogu se koristiti i podaci dobijeni sa tržišta/eksterni podaci. Ako ugovorna strana ili izloženost migriraju iz jedne u drugu klasu rejtinga, onda će to dovesti do promjene u procjeni vezane procjene vjerovatnoće neplaćanja (*eng. PD*). Dok se procjene vjerovatnoće zasnivaju na statističkim modelima, parametri rizika (*LGD, CCF*) oslanjaju se na regulatorne vrijednosti i/ili stručnu procjenu.

Informacije o budućim događajima

U skladu sa MSFI 9, Banka će uvrstiti informacije o budućim događajima u svoju procjenu o tome da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika po nekom instrumentu od početnog priznavanja i usvoje mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka. Banka će formulirati "osnovni slučaj" stajališta budućeg pravca relevantnih ekonomskih varijabli i reprezentativni niz ostalih mogućih scenarija prognoze. Ovaj proces će obuhvatiti razvoj jednog ili više dodatnih ekonomskih scenarija i uzimaće u obzir relativne vjerovatnoće za svaki ishod.

Osnovni slučaj će predstavljati najvjerovatniji ishod i biće usklađen sa informacijama koje koristi Banka u druge svrhe, kao što su strateško planiranje i planiranje budžeta. Drugi scenariji će predstavljati optimističnije i pesimističnije rezultate. Banka će periodično vršiti i stresno testiranje (*eng. stress-testing*) ekstremnijih šokova kako bi kalibrirala svoje određivanje ovih drugih reprezentativnih scenarija.

4. NOVI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI I PROMJENE IMPLEMENTIRANE OD STRANE BANKE (nastavak)**4.1. MSFI 9 – Prva primjena (nastavak)*****Informacije o budućim događajima (nastavak)***

Banka je identifikovala i dokumentovala ključne pokretače kreditnog rizika za svaki portfolio finansijskih instrumenata i, koristeći analizu istorijskih podataka, procjenila je odnose između makroekonomskih varijabli i kreditnog rizika. Ovi ključni pokretači uključuju u okviru drugih faktora i stope nezaposlenosti i prognoze BDP-a. Predviđene veze između ključnih indikatora i zateznih stopa na različita portfolija finansijske imovine su razvijene na osnovu analize istorijskih podataka.

Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora

MSFI 9 obuhvata uslove MRS 39 za prestanak priznavanja finansijske imovine i finansijskih obaveza bez suštinskih izmjena.

Međutim, sadrži konkretne smjernice za računovodstvo kada modifikacija finansijskog instrumenta koji se ne mjeri po fer vrijednosti na bilansu uspjeha ne dovodi do prestanka priznavanja. Prema MSFI 9, Banka će preračunati bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijske imovine tako što će diskontovati modifikovane ugovorene novčane tokove po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi i priznati bilo koje nastalo prilagođavanje kao dobitak ili gubitak modifikacija u dobiti ili gubitku. U skladu sa MRS 39, Banka ne priznaje dobitak ili gubitak u dobiti ili gubitku prilikom modifikacije finansijskih obaveza i finansijske imovine koja nije suočena finansijskim poteškoćama koja ne dovode do njihovog prestanka priznavanja. Banka očekuje nematerijalni uticaj usvajanja novih zahtjeva.

Uticaji na planiranje kapitala

U okviru Odluke o dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala Banaka („Sl. list CG”, br.38/11, 55/12 i 82/17) definisan je način na koji se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva Banke u toku tranzicionog perioda zbog prelaska na vrednovanje stavki primjenom MSFI 9. Smjernice dozvoljavaju jedan od dva pristupa priznavanja uticaja primjene MSFI 9 na regulatorni kapital:

- priznavanje punog uticaja tokom petogodišnjeg perioda; ili
- priznavanje punog uticaja na dan usvajanja.

Banka se odlučila za prvi pristup. Preliminarna procjena Banke pokazuje da će uticaj na kapital usljed implementacije MSFI 9 biti ograničen u prvoj godini na smanjenje osnovnog akcijskog kapitala i ukupnog kapitala za približno EUR 0,2 miliona, u poređenju sa smanjenjem osnovnog akcijskog kapitala i ukupnog kapitala od približno EUR 3,4 miliona, u slučaju da se Banka opredijelila za puni uticaj na 01. januar 2018. godine.

Uticaji prve primjene

Novi standard će uticati na klasifikaciju i mjerenje finansijskih instrumenata počev od 1. januara 2018. godine i to:

- na osnovu dosadašnjih procjena, najveći deo kreditnog portfolija klasifikovanog kao krediti i potraživanja prema MRS 39 Banka će i dalje mjeriti po amortizovanoj vrijednosti u skladu sa MSFI 9;
- finansijska sredstva namjenjena trgovanju biće i ubuduće vrednovana po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha;
- Banka je klasifikovala dužničke hartije od vrijednosti kao sredstva raspoloživa za prodaju u skladu sa MRS 39. U okviru nove klasifikacije prema MSFI 9, ove dužničke hartije od vrijednosti će se vrednovati po fer vrijednosti kroz ostali rezultat jer se ta sredstva drže u poslovnom modelu čiji se cilj postiže i naplatom tokova gotovine i prodajom finansijskih sredstava;
- za većinu vlasničkih instrumenata koji su klasifikovani kao raspoloživi za prodaju u skladu sa MRS 39, Banka će iskoristiti opciju da ih prilikom početnog priznavanja neopozivo naznači kao instrumente po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat;

4. NOVI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI I PROMJENE IMPLEMENTIRANE OD STRANE BANKE (nastavak)

4.1. MSFI 9 – Prva primjena (nastavak)

Uticaji prve primene (nastavak)

- ulaganja koja se drže do dospelja, mjerena po amortizovanoj vrijednosti prema MRS 39, biće vrednovana kao sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat u skladu sa MSFI 9.

Što se tiče klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza, nije bilo značajnijih uticaja na finansijske iskaze Banke po osnovu novih propisa MSFI 9. Prema MSFI 9.7.2.15, nudi se odabir računovodstvene politike da se prethodni periodi izmjene ili da se priznaju uticaji od početne primjene MSFI 9 u početnom kapitalu sa 1. januarom 2018. godine.

Gore navedeni efekat treba posmatrati kao preliminarni, jer još nije završen kompletan rad na prelasku na MSFI 9. Konačni uticaj usvajanja MSFI 9 početkom 2018. godine može se promijeniti, jer:

- Banka prečišćava i dovršava svoj model za izračunavanje očekivanog kreditnog gubitka (*eng. ECL*);
- MSFI 9 će od Banke zahtjevati da revidira svoje računovodstvene procese i interne kontrole i ove izmjene još uvek nisu u potpunosti završene;
- Banka nije završila testiranje i procjenu kontrola svojih novih informacionih sistema i izmjene u okviru upravljanja;
- Iako su se vršile paralelne radnje u drugoj polovini 2017. godine, novi sistemi i uspostavljene vezane kontrole nisu bili u funkciji neki duži period;
- Nove računovodstvene politike, pretpostavke, prosuđivanja i metode koje se primjenjuju za procjenu su podložne izmjenama sve dok Banka ne završi prve finansijske iskaze, koji uključuju datum početne primjene.

Prelazak

Promjene u računovodstvenim politikama koje rezultiraju primjenom MSFI 9 će generalno biti primjenjene kao da je standard uvijek postojao. Banka će iskoristiti izuzetak koji joj dozvoljava da ne priznaje uticaj tokom prethodnih perioda vezanih za promjene u klasifikaciji i odmjeravanju (uključujući i obezvrjeđenje). Promjene izloženosti finansijskih sredstava i obaveza koje su rezultat primjene MSFI 9 će biti priznate u neraspoređenoj dobiti na dan 01. januara 2018. godine.

5. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa rezervisanja po kreditima, kamatama i vanbilansnim stavkama. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će vrijednosti sredstava i obaveza, iskazanih u finansijskim iskazima, imati u narednoj finansijskoj godini. Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim relevantnim faktorima.

Banka na mjesečnom nivou vrši analizu kreditnog portfolija u cilju procjene obezvrjeđivanja potraživanja, te vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku u odgovarajuće klasifikacione grupe, u skladu sa usvojenom metodologijom usklađenom sa zahtjevima MRS 39. Klasifikacione grupe pokazuju stepen izloženosti kreditnom riziku. U tom procesu, Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju mjerljivo smanjenje u procijenjenim budućim novčanim tokovima od kreditnog portfolija na pojedinačnom nivou izloženosti ili na grupnom nivou (kad ne postoje objektivni dokazi o obezvrjeđenju ili izloženost pojedinačno nije značajna). Procijenjeni iznos obezvrjeđivanja vrijednosti stavki aktive i vanbilansa se priznaje u bilansu uspjeha Banke.

5. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA (nastavak)*Obevrjeđenje bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama*

Kriterijumi za klasifikaciju uključuju procjenu kreditne sposobnosti dužnika, urednost dužnika u izmirivanju obaveza, procjenu kvaliteta kolaterala i procjenu drugih relevantnih faktora. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza, ali stvarni rezultati mogu odstupati od procjena. Rukovodstvo koristi stope rezervisanja utvrđene interno razvijenom metodologijom za sva sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika. Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore objelodanjeni su u Napomeni 3.5, kao i detaljnije u Napomeni 6.4.

Poslovna politika Banke je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive ili pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije, kao i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. Ipak, treba istaći da ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje kredita i ostale finansijske aktive ili pasive, pošto zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je, u datim okolnostima, najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu se dobija na osnovu objavljene tržišne cijene na datum odmjeravanja.

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Iako tehnike vrednovanja u dobroj mjeri odražavaju tržišne uslove na dan odmjeravanja, isti se ipak mogu razlikovati od tržišnih uslova prije i posle toga dana.

Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument. Promjena procjena tih faktora bi mogla uticati na prikazanu fer vrijednost finansijskih instrumenata namijenjenih za prodaju.

Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenih određen je na osnovu aktuarskog obračuna, uz primjenu aktuarskih pretpostavki: diskontna stopa, budući rast plata u skladu sa stopom inflacije i napredovanja, i rast plata po osnovu minulog rada, kao i promjene u broju zaposlenih koji stižu pravo za isplatu ugodnosti. S' obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti.

Korisni vijek trajanja nematerijalne imovine, nekretnina i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja, nekretnina i opreme u svakom periodu godišnjeg izvještavanja.

Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA

6.1. Uvod

Koncept i principi upravljanja rizikom

U Banci koncept upravljanja rizikom obuhvata tri ključne komponente:

- komponenta kontrole rizika koju čine identifikacija, analiza, mjerenje, monitoring i izvještavanje na portfolio nivou,
- komponenta limitiranja rizika i
- izvršna komponenta upravljanja u smislu usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja, smanjivanja, transfera ili transformacije rizika.

Sljedeći principi su osnova za ukupno upravljanje rizicima:

1. princip: Odgovornost Odbora direktora Banke za Strategiju rizika Banke

Odbor direktora Banke definiše sveukupnu poslovnu strategiju. Bazirano na rizicima svojstvenim usvojenoj poslovnoj strategiji, Odbor direktora uz podršku Izvršnog direktora nadležnog za rizike i Odjeljenja kontrole rizika definiše Strategiju upravljanja rizicima. Ovim dokumentom se postavljaju koncepti preuzimanja definisanih rizika i način limitiranja izloženosti.

2. princip: Jasna definicija organizacione strukture i procesa upravljanja rizicima

Organizaciona struktura u procesu upravljanja rizikom u Banci je jasno definisana i ustanovljena na način koji pokriva sve kategorije rizika kojima Banka upravlja. Sve uloge i odgovornosti u procesu upravljanja rizikom su definisane, usaglašene i dokumentovane.

3. princip: Odvajanje odgovornosti

U svrhu izbjegavanja konflikta interesa, izvršeno je jasno odvajanje funkcija u sve tri komponente procesa upravljanja rizikom na svim nivoima organizacije. Upravljanje u smislu usmjeravanja i vršenja akcija, koje uključuje sve tržišne organizacione jedinice limitiranja rizika i kontrola rizika.

4. princip: Rizični kapital je glavni parametar u upravljanju

Rizični kapital služi kao mjerna jedinica za ekvivalentne izloženosti riziku u različitim oblastima poslovanja. Rizični kapital predstavlja osnovu za upravljanje rizikom sa adekvatnom strukturom limita. Dodatno, uz upravljanje koje proizilazi iz (ekonomskog) koncepta rizičnog kapitala, Banka treba da ispuni regulatorne zahtjeve solventnosti (minimalni standardi kapitala ustanovljeni od strane Centralne banke Crne Gore), a u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

5. princip: Standardi na nivou Addiko Grupe za mjerenje i procjenu rizika

Za mjerenje i procjenu rizika usvojeni su standardi na nivou Addiko Grupe. Svi identifikovani rizici na nivou Grupe se mjere korišćenjem metoda koje su odobrene od strane nadležnih sektora Grupe i/ili Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. Grupa je odgovorna za razvoj i unapređenje metoda, modela i procedura i obezbjeđuje preporuke za njihovu implementaciju u Addiko Grupi.

6. princip: Adekvatan sistem limita

Ograničenja izloženosti data od strane Centralne banke Crne Gore su uključena u sistem limita Banke. Takođe, usvojeni su i limiti važeći na nivou Grupe za upravljanje izloženosti i upotrebu kapitala. Ovi limiti su predloženi od strane Sektora kontrole rizika i odobreni od strane Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. U slučaju prekoračenja postavljenih limita, odmah se preduzimaju akcije na smanjenju rizika od strane odgovornih organizacionih jedinica i komiteta u Banci.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.1. Uvod (nastavak)

Koncept i principi upravljanja rizikom (nastavak)

7. princip: Blagovremeno i dosljedno praćenje rizika

Svi identifikovani rizici se blagovremeno i dosljedno prate. Mjerljivi rizici se mjere primjenom kvantitativnih metoda, dok se nemjerljivi rizici analiziraju kvalitativno. Kvantitativne metode uključuju praćenje unaprijed utvrđenih limita, gdje je moguće kvantifikovati izloženost pojedinoj vrsti rizika. Kvalitativno se prati izloženost operativnom riziku do trenutka prikupljanja kritične mase podataka za njegovo kvantitativno praćenje. Određene kvalitativne ocjene se primjenjuju i kod mjerenja izloženosti riziku zemlje.

8. princip: Blagovremeno i dosljedno izvještavanje i obavještanje o rizicima

Svestran i efikasan interni sistem izvještavanja o rizicima je neophodan za postizanje blagovremene i sadržajne kontrole postojećih rizika u poslovnim aktivnostima Banke. Interni izvještaji o riziku se formiraju u predefinisanim vremenskim intervalima (npr. izvještaji Odboru direktora banke, Odboru za upravljanje aktivom i pasivom) i po potrebi. Eksterna izvještavanja o riziku su u skladu sa tekućim zahtjevima Centralne banke Crne Gore i sektora Grupe, koji uspostavljaju i minimalne standarde izvještajnih instrumenata i procesa.

9. princip: Jasna i sveobuhvatna dokumentacija

Sve relevantne metode, procedure, organizacione i operativne strukture i procesi su dokumentovani na jasan i blagovremen način, da bi se obezbijedila transparentnost i preciznost.

10. princip: Usaglašenost sa zahtjevima Centralne banke Crne Gore

Upravljanje rizicima u Banci je u saglasnosti sa tekućim zakonskim i podzakonskim aktima Centralne banke Crne Gore.

Rizici i kategorije rizika

Banka razlikuje sljedeće kategorije rizika:

Tržišni rizik je definisan kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. U najvećoj mjeri se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**6.1. Uvod (nastavak)*****Koncept i principi upravljanja rizikom (nastavak)***

Rizik likvidnosti se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospjeća (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). Sa druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadatom vremenu.

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. Ova definicija uključuje i rizik druge strane, emitenta i plasmana. Rizik zemlje je specijalni oblik rizika druge strane i pojavljuje se u formi rizika transfera (nemogućnost zemlje da izvrši transfer novca) i kao političko-ekonomski rizik (nepovoljni uticaji političko-ekonomske situacije zemlje na kreditnu sposobnost klijenta). Banka posmatra ovaj rizik podvrstom kreditnog rizika, koji se dokumentuje i prati zasebno.

Operativni rizik u Banci se definiše kao rizik pojave gubitka usljed nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usljed eksternih faktora i uticaja.

Rizik usklađenosti u Banci se definiše kao rizik izlaganja pravnim ili regulatornim sankcijama, nastanku značajnih finansijskih gubitaka ili gubitka reputacije koje Banka može pretrpjeti kao rezultat neusklađenosti sa zakonima, pravilima, propisima i standardima bankarskog poslovanja.

Ostali rizici obuhvataju strateški, reputacioni, poslovni i rizik kapitala kojima je Banka izložena. Kao najvažniji izdvajaju se rizik reputacije (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u poslovnom obimu i/ili maržama).

6.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik se definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima evidentiranim bilansno i vanbilansno, uzrokovane promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i na rizike povezane sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu, kao što su rizik druge ugovorne strane, emitenta i plasmana.

Banka kroz poslovanje upravlja svim tržišnim rizicima, a posebno:

- Deviznim rizikom;
- Rizikom promjene kamatne stope;
- Rizikom promjene cijena finansijskih instrumenata i novčanih tokova.

Odgovornosti za upravljanje tržišnim rizicima

Za upravljanje tržišnim rizikom, kojem je Banka izložena, odgovoran je Odbor direktora, koji ovlašćuje Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) da sprovodi Politiku upravljanja tržišnim rizikom i donosi operativne odluke koje imaju za cilj efikasno i uspješno upravljanje tržišnim rizicima.

Služba za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu

Ova ekspertska funkcija operativno sprovodi odluke ALCO komiteta vezane za smanjenje izloženosti tržišnim rizicima i održavanje neto otvorene devizne pozicije Banke u okviru limita, kao i daje predloge vezane za hedžing tržišnih rizika i godišnju strategiju investiranja i trgovanja.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Tržišni rizik (nastavak)

Odjeljenje kontrole rizika

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor izloženosti Banke tržišnim rizicima. Odjeljenje kontrole rizika je dužno da mjerenje i kontrolu tržišnih rizika vrši najmanje na mjesečnom nivou i o tome izvještava Odbor direktora i ALCO komitet.

Najmanje kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na tržišne rizike i o tome izvještava ALCO komitet i Odbor direktora Banke. Za svaki od stres scenarija postoje dokumentovane pretpostavke koje su se koristile za analizu promjena.

Nadležni tržišni sektori

Tržišni sektori su dužni da se pridržavaju odluka donijetih na sjednicama Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (odluke o hedžingu, odluke o indikatorima koji će se koristiti za formiranje ukupne kamatne stope na strani aktive i pasive, odluke o opcijama prijevremenog vraćanja ili povlačenja na nivou proizvoda, odluka o procesima implementacije novih proizvoda, i sl.), sa ciljem adekvatnog upravljanja tržišnim rizicima.

Oblasti u kojima se vrši identifikacija, kontrola i ograničavanje rizika

Oblasti/djelatnosti/aktivnosti Banke za koje je identifikovano da predstavljaju područja izvora izloženosti tržišnom riziku, za koje se uspostavljaju limiti i vrši kontrola, kategorisane su kako slijedi:

- 1) Trgovačka knjiga koja predstavlja grupisane aktivnosti trgovine u kratkom roku (kraćim od godine dana) i sa namjerom ostvarivanja dobiti u kratkom roku od stvarne ili očekivane razlike između njihove nabavne i prodajne cijene, ili od drugih promjena cijena ili kamatnih stopa.
- 2) Bankarska knjiga je definisana kao skup svih bilansnih i vanbilansnih stavki Banke koje se ne smatraju pozicijama iz trgovačke knjige. Osim pozicija nastalih trgovinom u bankarskoj knjizi investicija, obuhvata i sve pozicije otvorene kreditnom aktivnošću, kao i emisijom dužničkih hartija od vrijednosti.

Uspostavljeni limiti za pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se prate na dnevnom nivou.

Sve pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se iskazuju po tržišnoj vrijednosti („*mark to market*“ princip).

Za praćenje limita na portfolio nivou zaduženo je Odjeljenje kontrole rizika, kao i za praćenje pojedinačnih limita i perioda držanja instrumenata u Trgovačkoj knjizi.

6.2.1. Devizni rizik

Devizni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usljed promjena u valutnim kursevima i/ili neusklađenosti na nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

Mjerenje i praćenje deviznog rizika vrši se kroz dnevno utvrđivanje neto otvorene devizne pozicije u apsolutnom iznosu pojedinačno i agregatno za sve valute, kao i procentualno u odnosu na sopstvena sredstva Banke, pojedinačno i agregatno. Neto devizna pozicija se utvrđuje u skladu sa podzakonskim aktima Centralne banke koji regulišu ovu oblast.

Devizni rizik se prati dnevno, i kao izražen VaR (Value at Risk) za neto otvorene pozicije u svim valutama pojedinačno. VaR izračun po Monte Karlo simulaciji predstavlja iznos potencijalnog gubitka na dnevnom nivou po osnovu promjene deviznog kursa sa vjerovatnoćom od 99% da stvarni gubitak neće biti veći od izračunatog.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2. Tržišni rizik (nastavak)
6.2.1. Devizni rizik (nastavak)

Kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na promjenu kursa svih valuta $\pm 15\%$ i o tome izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom. Dnevno se testira uticaj promjene kursa uzimanjem tekućih vrijednosti kurseva Evropske Centralne Banke i njihove promjene -1% . Upravljanje deviznim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limiti se postavljaju na iznos ukupne neusklađene pozicije, kao i dnevni VaR, a kontrolišu dnevno. Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine.

	USD	CHF	GBP	Ostale valute	Ukupno strane valute	Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
SREDSTVA							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	512	218	224	-	954	55.233	56.187
Kredit i potraživanja od banaka	3.319	295	54	5	3.673	1.621	5.294
Kredit i potraživanja od klijenata		3.716			3.716	194.870	198.586
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	-	-	-	659	659
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	-	-	978	978
Ukupno	3.831	4.229	278	5	8.343	253.361	261.704
OBAVEZE							
Depoziti klijenata	3.674	95	241	2	4.012	197.467	201.479
Pozajmljena sredstva od banaka	-	4.081	-	-	4.081	15.000	19.081
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	-	-	8.248	8.248
Subordinisani dugovi	-	-	-	-	-	5.564	5.564
Ostale obaveze	5	4			9	5.753	5.762
Ukupno	3.679	4.180	241	2	8.102	232.032	240.134
Neto devizna pozicija							
- 31. decembar 2017. godine	152	49	37	3	241	21.329	21.570
- 31. decembar 2016. godine	25	(1.284)	40	3	(1.216)	24.660	23.444

Kretanje kursa švajcarskog franka (CHF), britanske funte (GBP), nema značajnog uticaja na neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembar 2017. godine. Ukoliko bi se kurs navedenih valuta povećao/smanjio za 10% uticaj bi bio dobitak/gubitak EUR 9 hiljada. Za CHF bi donijela dobitak/gubitak od EUR 5 hiljada, a za GBP bi bio EUR 4 hiljade. Rast kursa američkog dolara (USD) za 10% vodio bi do dobitka od EUR 15 hiljada, dok bi slabljenje USD valute od 10% dovelo do gubitka od EUR 15 hiljada, uz pretpostavku da iznos neusklađene pozicije ostane isti. Banka smatra da trenutno nije izložena deviznom riziku.

6.2.2. Rizik promjene kamatne stope

Rizik kamatne stope je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena kamatnih stopa i obuhvata:

- rizik neusklađenosti dospjeća, koji predstavlja izloženost nastalu usljed nejednakih promjena kamatnih stopa po različitim rokovima dospjeća (fiksne stope), odnosno različitim rokovima ponovnog utvrđivanja cijene (varijabilne stope) osjetljivih stavki aktive, pasive i vanbilansa;
- bazni rizik je izloženost nastala usljed nekorelisanih promjena između različitih indeksa kamatnih stopa;
- rizik krive prinosa (izloženost nastala usljed nejednakih pomjeranja kamatnih stopa u različitim periodima dospjeća);
- rizik ugrađene opcije je izazvan izloženošću mogućim promjenama u očekivanim ili ugovorenim novčanim tokovima ili iz promjene dospjeća koje dovode do ponovnog utvrđivanja cijena.

Mjerenje izloženosti riziku kamatne stope pozicija Bankarske knjige se ostvaruje kroz korišćenje sistema GAP izvještaja kojim se raspoređuju pozicije aktive i pasive, kao i vanbilansa (ukoliko su izložene tom riziku) u odgovarajuće vremenske okvire prema najskorijem sljedećem datumu dospjeća ili ponovnog određivanja cijena. Mjerenje se vrši na mjesečnom nivou.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2. Tržišni rizik (nastavak)
6.2.2. Rizik promjene kamatne stope (nastavak)

Na mjesečnom nivou se takođe korišćenjem gap analize izvještava o izloženosti pozicija baznom riziku, kao i veličini izračunatog VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99%.

Osim navedenog, Odjeljenje kontrole rizika na mjesečnom nivou vrši mjerenje i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka za sve značajne valute pojedinačno (značaj je određen veličinom izloženosti i likvidnošću valute), a po ostalim valutama zbirno (pokazatelj Equity ratio). U značajne valute spadaju EUR, USD, CHF, GBP, CAD, JPY, RSD.

Rezultati mjerenja predstavljaju osnovu za donošenje odgovarajućih odluka Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom.

Upravljanje kamatnim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limitirani su Equity ratio pokazatelj, kao i mjesečno izračunati VaR. Pokazatelj Equity ratio je ograničen na 20% sopstvenih sredstava Banke, dok izračunati VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99% na mjesečnom nivou ne treba da prelazi 200 EUR.

Upravljanje rizikom kamatne stope je dopunjeno praćenjem osjetljivosti bilansa uspjeha Banke u odnosu na različita scenarija promjene kamatnih stopa. Osjetljivost bilansa uspjeha je efekat pretpostavljenih promjena u kamatnim stopama na neto prihode od kamata u toku jedne godine.

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

	<u>Kamatonosno</u>	<u>Nekamatonosno</u>	<u>U hiljadama EUR</u> <u>Ukupno</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi			
depozita kod centralnih banaka	-	56.187	56.187
Kreditni i potraživanja od banaka	5.294	-	5.294
Kreditni i potraživanja od klijenata	198.586	-	198.586
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	659	-	659
Ostala finansijska potraživanja	-	978	978
Ukupna sredstva	<u>204.539</u>	<u>57.165</u>	<u>261.704</u>
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	190.192	11.287	201.479
Pozajmljena sredstva od banaka	19.081	-	19.081
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	8.248	-	8.248
Subordinisani dugovi	5.564	-	5.564
Ostale obaveze	-	5.762	5.762
Ukupno obaveze	<u>223.085</u>	<u>17.049</u>	<u>240.134</u>
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2017. godine	(18.546)	40.116	21.570
- 31. decembar 2016. godine	(44.770)	68.124	23.354

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Tržišni rizik (nastavak)

6.2.3. Rizik promjene cijena finansijskih instrumenata i novčanih tokova

Cjenovni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjene cijena finansijskih instrumenata, evidentiranih bilansno.

Mjerenjem cjenovnog rizika se obezbjeđuju podaci o uticaju na prihode i kapital Banke nastalog usljed promjena u tržišnim cijenama.

Postavljeni limiti ograničavaju veličinu ulaganja i definišu prihvatljiv gubitak za Banku. Vrijednost ulaganja, odnosno tržišna vrijednost portfolija se utvrđuje dnevno. Takođe, praćenje poštovanja postavljenih limita se odvija na dnevnom nivou.

Važećom Strategijom rizika je predviđeno izbjegavanje ove vrste rizika kroz zabranu otvaranja pozicija u vlasničkim hartijama od vrijednosti, kao i sopstvenih pozicija Banke.

6.3. Rizik likvidnosti

Likvidnost Banke se definiše kao sposobnost da izvršava svoje obaveze u skladu sa rokom dospijea.

Rizik likvidnosti se definiše kao rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirenje obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva uz troškove koji su veći od uobičajenih.

Svoje obaveze iz poslovanja Banka izvršava iz sljedećih izvora:

- Tekućih novčanih priliva,
- Priliva od prodaje likvidnih instrumenata,
- Pozajmljenih sredstava sa tržišta.

Komiteo za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) definiše, donosi odluke i prati sprovođenje Politike upravljanja rizikom likvidnosti.

Ekspertska funkcija za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu je odgovorna za upravljanje kratkoročnom likvidnošću Banke, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću.

Menadžer za likvidnost prati kratkoročnu likvidnost kroz sagledavanje i poređenje raspoloživih likvidnih novčanih sredstava i najavljenih potreba za likvidnim novčanim sredstvima od strane drugih poslovnih sektora Banke. Upravlja profilom likvidnosti, pokazateljima i rezervama, a takođe aktivno učestvuje u planiranju.

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor likvidnosti na rok (preko trideset dana) u svim valutama. Odjeljenje kontrole rizika takođe određuje načine i postupke za kvantitativno i kvalitativno mjerenje likvidnosti.

Nadležni tržišni sektori aktivno učestvuju u procesu upravljanja kratkoročnom (dnevnom) likvidnošću, odnosno likvidnošću na rok do trideset dana. Nadležni sektori su dužni da, u skladu sa procedurom Upravljanja likvidnošću, dostavljaju podatke o planiranim (dnevnim i mjesečnim) prilivima i odlivima sa svih računa i u svim valutama.

S' obzirom da ovi podaci imaju direktan uticaj na donošenje odluka u vezi sa likvidnošću, pravilnost i ažurnost dostavljenih podataka je od posebnog značaja za šta su ovi sektori odgovorni. Svaka promjena u predviđenim prilivima i odlivima mora blagovremeno biti prosljeđena Službi za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Način praćenja i mjerenja likvidnosti

Kratkoročna (dnevna) likvidnost

Osnovni instrumenti i pokazatelji za praćenje i mjerenje kratkoročne (dnevne) likvidnosti su:

- Priprema i praćenje plana novčanih tokova u određenom vremenskom razdoblju (nedeljno praćenje za period od 1 godine od dana izvještavanja);
- Analiza kretanja i projekcija usklađenosti novčanih tokova u pojedinim vremenskim intervalima i poštovanje postavljenih limita za scenarije normalnih uslova poslovanja, krize srednjeg inteziteta, kao i u slučaju ozbiljnih poremećaja na tržištu, na nedeljnom i mjesečnom nivou;
- Obim potencijalnih novčanih tokova koje je moguće pokriti korišćenjem sekundarnih izvora likvidnosti;
- Ispunjavanje regulatornih zahtjeva na području likvidnosti.

Likvidnost na rok

Odjeljenje kontrole rizika vrši utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva preko skale dospijeća (GAP analiza), najmanje za sljedeće vremenske periode: 7, 30, 90, 180, 365 i preko 365 dana. Adekvatna ročna usklađenost sredstava i izvora sredstava obezbjeđuje se poštovanjem sljedećih limita:

- 1) kratkoročni izvori sredstava sa dospijećem do 30 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća do 30 dana (pokriće 100%);
- 2) kratkoročni izvori sredstava sa dospijećem do 30 do 90 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća do 90 dana (pokriće 100%);
- 3) najviše 10% kratkoročnih izvora sredstava sa dospijećem do 90 do 180 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća dužim od 180 dana (pokriće 10%);

U 2017. godini Banka je interno računala 3 racia za praćenje likvidnosti na rok:

- 1) LvaR – VaR likvidnosti. Predstavlja sadašnju vrijednost stvarnih troškova zatvaranja marginalnih gapova. Ustanovljeni čvrsti limit je EUR 1.500.
- 2) NSFR – neto stabilni racio finansiranja (strukturni racio likvidnosti). Predstavlja odnos raspoloživog iznosa stabilnog finansiranja i potrebnog iznosa stabilnog finansiranja. Ustanovljeni čvrsti limit je 90%.
- 3) LCR – kratkoročni racio likvidnosti koji pokazuje da li Banka ima dovoljno visoko kvalitetne aktive da pokrije potrebe likvidnosti u slučaju stresnog scenarija likvidnosti na 30 dana. Postavljeni limit visoko likvidna aktiva/neto novčani odliv je minimum 100%.

Imajući u vidu značajnu povezanost sa matičnom kompanijom Addiko Bank AG, Beč, Austrija, kao i planove i principe poslovanja po kojima će raditi Banka, kao ključne faktore za održavanje likvidnosti prepoznaju se:

Eksterni faktori:

- Raspoloživost depozitnih izvora od matične kompanije,
- Raspoloživost depozita domaćih pravnih lica.

Interni faktori:

- Redovna naplata kredita.
- Upravljanje likvidnošću, u skladu sa procedurama upravljanja likvidnošću.

ADDIKO BANK AD, PODGORICA**NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2017. GODINE***(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)***6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****6.3. Rizik likvidnosti (nastavak)*****Ključni faktori likvidnosti u Banci***

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembar 2017. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

a) Prema preostalom ugovorenom dospijeću

Finansijska sredstva u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	<i>u hiljadama EUR</i>	
								Preko 5 godina	UKUPNO
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	47.978	287	1.149	3.448	2.873	2.155	3.160	431	61.481
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	8.992	-	-	-	-	-	-	-	8.992
Sredstva kod banaka	38.124	-	-	-	-	-	-	-	38.124
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	862	287	1.149	3.448	2.873	2.155	3.160	431	14.365
Kredit	10.072	158	488	14.800	7.251	27.776	95.825	59.319	215.691
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	-	-	-	662	-	-	-	-	662
Ostala potraživanja	978	-	-	-	-	-	-	-	978
Ukupno:	59.028	445	1.637	18.910	10.124	29.931	98.985	59.750	278.812
Finansijske obaveze u bilansu stanja									
Ukupni depoziti	58.455	1.156	2.078	16.246	44.402	63.486	13.315	2.341	201.479
Depoziti po viđenju	56.413	-	-	-	-	-	-	-	56.413
Oročeni depoziti	1.084	1.156	2.078	16.246	44.402	63.486	13.315	2.341	144.108
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	958	-	-	-	-	-	-	-	958
Ukupne pozajmice	35	-	161	4.758	163	16.082	3.279	2.851	27.329
Pozajmice od matične banke	-	-	-	4.080	-	-	-	-	4.080
Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda	-	-	-	-	1	82	1.804	2.851	4.738
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	-	-	161	678	161	16.000	1.475	-	18.476
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	35	-	-	-	-	-	-	-	35
Ostale dospjele obaveze	5.762	-	-	-	-	-	-	-	5.762
Subordinisani dugovi	-	-	64	-	-	-	-	5.500	5.564
Ukupno:	64.252	1.156	2.303	21.004	44.565	79.568	16.594	10.692	240.134
Gap dospijeća I-II	-5.224	-711	-666	-2.093	-34.441	-49.637	82.391	49.058	38.678
Kumulativni Gap	-5.224	-5.935	-6.601	-8.694	-43.135	-92.772	-10.381	38.677	
% od ukupnog izvora sredstava	-2,18%	-2,18%	-2,75%	-3,62%	-17,96%	-38,63%	-4,32%	16,11%	
Gap dospijeća I-II	13.908	-965	-585	-7.769	-35.121	-25.617	53.074	45.802	42.698
Kumulativni Gap	13.908	12.943	12.358	4.589	-30.532	-56.149	-3.074	42.698	
% od ukupnog izvora sredstava	6,09%	5,67%	5,41%	2,01%	-13,37%	-24,58%	-1,35%	18,71%	

(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Ključni faktori likvidnosti u Banci (nastavak)

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2017. godine (Napomena 28):

	<u>Do godinu dana</u>	<u>Preko godinu dana</u>	<u>Ukupno</u>
Garancije	12.616	1.598	14.214
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	3.728	5.685	9.413
Ukupno	<u>16.344</u>	<u>7.283</u>	<u>23.627</u>

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2016. godine (Napomena 28):

	<u>Do godinu dana</u>	<u>Preko godinu dana</u>	<u>Ukupno</u>
Garancije	10.426	1.799	12.225
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	4.527	9.965	14.492
Ukupno	<u>14.953</u>	<u>11.764</u>	<u>26.717</u>

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**6.3. Rizik likvidnosti (nastavak)**

Banka je u toku 2017. godine održavala dnevni koeficijent likvidnosti iznad limita od 0,9 propisanog od strane Centralne banke Crne Gore.

Dnevni koeficijent likvidnosti	2017.
na dan 31. decembar	2,98
prosjeak za decembar	3,03
maksimalan nivo u toku godine	3,74
minimalan nivo u toku godine	2,69

Vrijednosti dnevnog koeficijenta tokom 2016. godine:

Dnevni koeficijent likvidnosti	2016.
na dan 31. decembar	3,71
prosjeak za decembar	3,12
maksimalan nivo u toku godine	4,84
minimalan nivo u toku godine	2,75

Banka je tokom 2017. godine imala drugačiju adekvatnost ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava nego u 2016. godini. U 2016. godini su se povećali iznosi sredstava koji dospijevaju na kraći rok usljed približavanja datuma otplate pozajmica prema matičnoj banci. Takođe, u 2017. godini povećani su iznosi oročenih depozita sa dospijećem do 1 (jedne) godine, što je uslovalo povećanje koeficijenata ročne usklađenosti.

Struktura na dan 31. decembra je sljedeća:

	2017.	2016.
Učešće likvidnih obaveza u likvidnim sredstvima – ročnost do 30 dana	31%	23%
Učešće likvidnih obaveza ročnosti od 31 – 90 dana u likvidnim sredstvima ročnosti do 90 dana	39%	40%
Procenat obaveza ročnosti od 91 – 180 dana koji su plasirani u instrumente aktive sa ročnošću preko 180 dana	141%	60%

Stanja novih racija likvidnosti na dan 31. decembra 2017. godine

- 1) LvaR - *normal scenario* EUR 359, *stress scenario* EUR 618
- 2) NSFR - 99%
- 3) LCR - 126 %

6.4. Kreditni rizik

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti zajmoprimca, odnosno komitenta banke.

Kreditni portfolio Banke se sastoji od kredita korporativnim privrednim subjektima, malim i srednjim preduzećima, preduzetnicima, javnom sektoru, fizičkim licima.

Nosilac ukupnih ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika je Uprava Banke. Uprava Banke ovlašćena je za preuzimanje kreditnog rizika u iznosima do EUR 3.000.000. U skladu sa važećim operativnim politikama, Uprava Banke delegirala je 100% ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika na Kreditni odbor Banke. Takođe, u skladu sa važećim operativnim politikama Banke, Uprava Banke delegirala je ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika s Kreditnog odbora na pojedinačne rukovodioce sektora.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4. Kreditni rizik (nastavak)

Tri glavne komponente procesa upravljanja kreditnim rizikom su:

- usmjeravanje i vršenje akcija u cilju mjerenja, preuzimanja, izbjegavanja i disperzije rizika,
- limitiranje rizika i
- kontrola rizika (mjerenje, praćenje, izvještavanje).

Prilikom aktivnosti mjerenja, usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja i disprezije kreditnog rizika, Banka sprovodi 4 (četiri) pristupa:

- Finansijska analiza klijenta, uvid u klijentovu kreditnu istoriju s Bankom i drugim finansijskim institucijama, analiza tekućeg kreditnog zahtjeva, analiza klijentovog biznis modela, analiza klijentovih poslovnih planova i projekcija i posljedično odobrenje (preuzimanje) kreditnog rizika;
- Redovna prezentacija statusa poslovanja klijenta nadležnom nosiocu preuzetih ovlašćenja za definisani kreditni rizik najmanje jednom godišnje tokom perioda trajanja ugovora između Banke i klijenta;
- Redovan nadzor klijentovih aktivnosti, a naročito u oblasti redovnog plaćanja dospjelih obaveza, značajnih promjena u finansijskom stanju i internom rejtingu klijenta;
- Eventualno restrukturiranje klijentovih obaveza prema Banci i posljedično pristupanje koracima prinudne naplate, u slučaju neuspješnog restrukturiranja.

Metodi mjerenja i praćenje izloženosti kreditnom riziku

Praćenje, mjerenje i kontrola poštovanja uspostavljenih limita za preuzimanje kreditnog rizika odvijaju se na dva nivoa – po pojedinačnoj izloženosti i na nivou portfolija.

Sektor operacija, Sektor za upravljanje kreditnim rizikom, Sektor za ocjenu rizika poslova na malo i Odjeljenje za kontrolu rizika su dužni da uspostave i sprovedu praćenje individualnih kreditnih izloženosti po sljedećim osnovama, a to su:

- adekvatna administracija kreditnih dosijea u skladu sa procedurom Sektora, ažurna knjigovodstvena evidencija svih promjena u kreditnom odnosu;
- sprovođenje ažurne kontrole ispunjavanja kreditnih obaveza, s ciljem da se u najranijoj fazi identifikuje mogući nepovoljan trend u kreditnom dosijeju;
- utvrđivanje ukupnog iznosa izloženosti prema pojedinačnom zajmoprimcu ili grupi povezanih lica, kao i prema licima povezanim sa Bankom, i utvrđivanje da li spadaju u velike izloženosti;
- adekvatna mjesečna procjena kreditnog rizika po zajmoprimcu u smislu dodjeljivanja pravilne kategorije rizika i izdvajanje rezervacija u skladu sa istim;
- dostavljanje informacija o kašnjenjima zajmoprimaca i puna kooperacija sa tržišnim sektorima u cilju efikasnije naplate potraživanja;
- pripremu materijala za Odbor za praćenje potencijalno problematičnih kredita, za koji se redovno priprema kompletna informacija o kreditnoj izloženosti kojoj je dodijeljen interni rejting 4A i niži;
- adekvatan monitoring obezbjeđenja povraćaja kredita, što podrazumijeva najmanje godišnju certifikovanu evaluaciju sredstava obezbjeđenja i davanje instrukcija tržišnim sektorima u slučaju potrebe za preduzimanjem mjera kako bi se ponovo uspostavio ugovoreni stepen pokrivača.

Rejting klijenta procjenjuje se na kraju izvršene finansijske analize, a na osnovu određenih kriterijuma koji se koriste u analizi. Takođe, redovna mjesečna rekalkulacija internog rejtinga vrši se na osnovu informacija o:

- danima kašnjenja klijenta,
- eksternih faktora koji mogu uticati na pogoršanje finansijske situacije klijenata, i
- bilo koje eksterne ili interne informacije koja ukazuje na materijalno uvećanje kreditnog rizika.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.4. Kreditni rizik (nastavak)

Izloženost kreditnom riziku po kategorijama internih rejtinga, data je u nastavku:

	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31. decembra 2017. godine						
bez rejtinga	2	-	2.706	29	2.708	29
1A-1E	1.867	2	907	24	2.774	26
2A-2E	19.557	106	30.276	813	49.833	919
3A-3E	59.954	586	47.463	1.346	107.417	1.932
4A-4E	3.078	141	24.049	667	27.127	808
5A-5E	5.715	1.729	19.588	11.133	25.303	12.862
Ukupno	90.173	2.564	124.989	14.012	215.162	16.576
Ukupno (neto)		87.609		110.977		198.586
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31. decembra 2016. godine						
bez rejtinga	543	1	4.997	110	5.540	111
1A-1E	3.743	2	1.577	41	5.320	43
2A-2E	19.602	113	26.302	704	45.904	817
3A-3E	49.362	549	38.055	1.078	87.417	1.627
4A-4E	1.334	53	15.652	475	16.986	528
5A-5E	7.907	2.663	18.517	12.614	26.424	15.277
Ukupno	82.491	3.381	105.100	15.022	187.591	18.403
Ukupno (neto)		79.110		90.322		169.188

Preuzimanje kreditnog rizika

Uprava Banke, kao nosilac ukupnih ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika, nadležna je za delegiranje ovlašćenja na Kreditni Odbor Banke i na pojedinačna ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika zaposlenih u sektorima Rizika.

Prije donošenja odluke o podnijetom kreditnom prijedlogu, nosilac ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika mora imati na raspolaganju informacije o kvantitativnim i kvalitativnim pokazateljima kreditne sposobnosti potencijalnog korisnika kredita, kao što su podaci o:

- strukturiranju transakcije (kredita) između Banke i klijenta;
- finansijskom stanju klijenta;
- tržišnom segmentu klijenta i o tržištu uopšte (kod pravnih lica i o korporativnoj strategiji klijenta);
- namjeni za koju se kredit odobrava;
- kod pravnih lica i o biznis modelu klijenta i same transakcije (kredita);
- izvorima za vraćanje kredita;
- vrsti i vrijednosti obezbjeđenja kredita;
- i o svim eksternim informacijama koje mogu biti relevantne za donosioca kreditne odluke.

Kreditni rizik može biti koncentrisan kod jednog ili više komitenata sa potencijalom da proizvede gubitke koji mogu ugroziti stabilnost i mogućnost Banke da obavlja svoje osnovne aktivnosti.

U svrhu disperzije kreditnog rizika utvrđuju se limiti izloženosti prema jednom ili više zajmoprimaca, u skladu sa regulativom: Zakonom o bankama, Odlukom o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom i Odlukom o minimalnim standardima poslovanja banke sa licima povezanim sa bankom.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**6.4. Kreditni rizik (nastavak)**

Odjeljenje za kontrolu rizika je dužno da na portfolio nivou prati izloženost kreditnom riziku po sljedećim osnovama:

- utvrđivanje zbira velikih izloženosti i kontrola poštovanja limita ovlašćenja;
- utvrđivanje i praćenje kvaliteta kreditnog portfolia (struktura po kategorijama rizika, po veličini kredita, po privrednim granama i kontrola poštovanja limita ovlašćenja), kao i
- praćenje razvoja u odnosu na prethodne periode.

Metodologija obezvrjeđivanja

Odjeljenje za kontrolu rizika, za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke po osnovu kojih je banka izložena kreditnom riziku, vrše mjesečnu procjenu obezvrjeđenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke) po već utvrđenoj metodologiji.

U decembru 2016. godine, Banka je izvršila korekciju metodologije za obračun rezervacija. Metodologija je detaljno objašnjena u Politici izdvajanja rezervacija za kreditni rizik. Nova metodologija implementirana u decembru 2016. godine se približava MSFI 9 modelu očekivanog gubitka. U skladu sa tim odrađene su sljedeće metodološke promjene:

Promjena metodologije kod obračuna rezervacija za rizike na portfolio nivou:

- Ukidanje Cure Rate faktora
- Ažuriranje PD i LGD parametara

Promjena metodologije za pojedinačne rizike:

- LGD koji zavisi od protoka vremena (dana kašnjenja klijenta)
- Promjena tretmana kolaterala

U nastavku je detaljnije objašnjena sama metodologija obračuna.

Banka razlikuje i obračunava dva opšta tipa umanjavanja vrijednosti:

1. Rezervacije za pojedinačne (specifične) rizike sa dva pod-tipa:
 - a. Individualno umanjavanje vrijednosti (SRP)
 - b. Kolektivno umanjavanje vrijednosti (SRP CI)
2. Rezervacije za portfolio rizike (opšte rezervacije za rizike) – PRP

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju ispravku vrijednosti sredstava za iznos za koji se očekuje da neće biti naplaćen (povraćen) na ugovoreni datum dospijeca. Iznos gubitka za koji se ispravljaju preostala neizmirena izloženost jednak je bruto izloženosti (bilansne i/ili vanbilansne) umanjenoj za očekivane buduće novčane tokove diskontovane po trenutnoj vrijednosti.

$$\text{Rezervacije za pojedinačne rizike} = \text{Bruto izloženost} - \text{Neto sadašnja vrijednost svih budućih očekivanih tokova gotovine (do konačne otplate)}$$

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju mjeru rizika za identifikovane gubitke i mogu se uvijek izdvojiti za pojedinačnu izloženost. U zavisnosti od tipa procjene novčanih tokova, razlikujemo:

- a) Individualno utvrđene rezervacije, gdje se budući očekivani novčani tokovi procjenjuju i priznaju za svaku pojedinačnu izloženost/klijenta;
- b) Kolektivno utvrđene rezervacije, gdje se budući očekivani novčani tokovi procjenjuju za grupu izloženosti sličnih karakteristika, ali se mogu priznati (izdvojiti) za svaku pojedinačnu izloženost koja pripada grupi izloženosti.

Najznačajniji kriterijum za utvrđivanje koji će se metod koristiti za procjenu pojedinačnih rezervacija za rizike jeste da li je ukupni iznos izloženosti individualno značajan ili ne. Banka tretira određenu izloženost kao individualno značajnu u slučaju kada ukupna bruto izloženost grupe povezanih lica prelazi EUR 50 hiljada bez umanjavanja za vrijednost kolaterala.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4. Kreditni rizik (nastavak)

Rezervacije za rizike na portfolio nivou predstavljaju ispravku vrijednosti sredstava za nastale ali neprijavljene (neidentifikovane) gubitke. Pošto za procjenu rezervacija za rizike na portfolio nivou ne mora doći do default događaja, one se ne mogu izdvajati za pojedinačne izloženosti, već predstavljaju opštu mjeru očekivanog kreditnog rizika u okviru portfolia ispravljenu za period hitnosti. U principu, rezervacije za rizike na portfolio nivou predstavljaju rezultat sljedećeg pristupa:

$$\text{Rezervacije za rizike na portfolio nivou} = \text{Očekivani gubitak (PD*EAD*LGD)} * \text{Period identifikacije gubitka (Loss Identification Period - LIP)}$$

Sljedeća tabela prikazuje izloženost kreditnom riziku umanjena za rezervisanja:

	Bruto krediti	Rezervacije krediti	Neto potraživanja krediti
31. decembar 2017. godine			
Rezervacije na portfolio nivou za latentne gubitke	191.205	3.740	187.465
Rezervacije na portfolio nivou za kolektivno obezvrijeđene kredite	6.451	5.205	1.246
Rezervacije na individualnom nivou	18.035	7.498	10.537
	215.691	16.443	199.248
31. decembar 2016. godine			
Rezervacije na portfolio nivou za latentne gubitke	162.313	3.152	159.161
Rezervacije na portfolio nivou za kolektivno obezvrijeđene kredite	7.725	6.073	1.652
Rezervacije na individualnom nivou	17.555	8.721	8.834
	187.593	17.946	169.647

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**6.4. Kreditni rizik (nastavak)***Instrumenti obezbjeđenja*

Procjena kvaliteta kolaterala vrši se na osnovu njegove procijenjene vrijednosti, tržišnih i drugih uslova za realizaciju tog kolaterala, uzimajući naročito u obzir rokove u kojima se kolateral može realizovati.

Instrumenti obezbjeđenja koje Banka koristi u poslovanju su:

- 1) hipoteke nad poslovnim i stambenim objektima;
- 2) jemstva pravnih i fizičkih lica;
- 3) zaloga nad nepokretnom i pokretnom imovinom;
- 4) zaloga nad hartijama od vrijednosti;
- 5) garancije banaka i korporativne garancije;
- 6) položeni garantni depoziti.

Maksimalna izloženost kreditnom riziku bez uzimanja u obzir sredstava obezbjeđenja:

	2017.	2016.
<i>Bilansna aktiva</i>		
Kreditni i potraživanja od banaka	5.294	18.173
Kreditni i potraživanja od klijenata (bruto)	215.691	187.593
- Preduzeća	46.294	40.369
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	117.762	94.637
- Hipotekarni krediti	8.009	10.792
- Preduzetnici i mala preduzeća	43.626	41.795
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	165
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	659	4.858
Ostala finansijska potraživanja	978	592
	222.622	211.381
<i>Vanbilansne stavke</i>		
Finansijske garancije i akreditivi	14.214	12.225
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	9.413	14.492
	23.627	26.717
Ukupna izloženost kreditnom riziku	246.249	238.098

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.4. Kreditni rizik (nastavak)

Kreditna izloženost i kolaterali su prikazani u sljedećoj tabeli:

	Stanovništvo		Privreda		Ukupno	
	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali
31.12.2017.						
Kreditna izloženost, neto	110.989	31.305	87.597	52.289	198.586	83.594
	Stanovništvo		Privreda		Ukupno	
	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali	Neto krediti	Kolaterali
31.12.2016.						
Kreditna izloženost, neto	90.664	36.434	78.983	50.967	169.647	87.401

Potraživanja

Pregled potraživanja prikazan je u tabeli:

	31. decembar 2017.		31. decembar 2016.	
	Plasmani komitentima	Depoziti kod banaka	Plasmani komitentima	Depoziti kod banaka
Neobezvrjeđena potraživanja bez kašnjenja	161.084	5.294	144.993	18.173
Neobezvrjeđena dospjela potraživanja	2.814	-	2.438	-
Obezvrjeđena potraživanja	51.793	-	40.162	-
Ukupni bruto potraživanja	215.691	5.294	187.593	18.173

Neobezvrjeđena dospjela potraživanja

31. decembar 2017. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
	Hipotekarni krediti	Stanovništvo	Preduzetnici i mala preduzeća	Preduzeća	Ukupno
U kašnjenju do 29 dana	142	2.198	-	7	2.347
U kašnjenju od 30 - 89 dana	67	372	-	-	439
U kašnjenju od 90 dana – manje od jedne godine	-	28	-	-	28
	209	2.598	-	7	2.814
31. decembar 2016. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	
	Hipotekarni krediti	Stanovništvo	Preduzetnici i mala preduzeća	Preduzeća	Ukupno
U kašnjenju do 29 dana	57	1.481	854	33	2.425
U kašnjenju od 30 - 89 dana	-	2	-	-	2
U kašnjenju od 90 dana – manje od jedne godine	-	11	-	-	11
	57	1.494	854	33	2.438

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4. Kreditni rizik (nastavak)

Obezvrijeđena potraživanja

31. decembar 2017. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	Ukupno
	Hipotekarni kreditni	Preduzetnici i mala preduzeća	Ostalo	Preduzeća	
Pojedinačno obezvrijeđeni plasmani, bruto	2.445	15.120	21.330	12.898	51.793

31. decembar 2016. godine	Stanovništvo, preduzetnici i mala preduzeća			Privreda	Ukupno
	Hipotekarni kreditni	Preduzetnici i mala preduzeća	Ostalo	Preduzeća	
Pojedinačno obezvrijeđeni plasmani, bruto	3.191	12.312	11.238	13.421	40.162

Forborn aktiva

Pod forborn aktivom se smatraju oni klijenti koji nisu u mogućnosti da ispoštuju rokove i uslove iz ugovora zbog finansijskih poteškoća. Zbog novonastalih finansijskih poteškoća, Banka može da se odluči na izmjenu rokova i uslova iz ugovora, kako bi omogućila klijentu da vraća dug i da refinansira ugovor, u cijelom iznosu ili samo dio.

U tom smislu, sljedeće je dozvoljeno:

- Izmjena dogovorenih uslova i rokova koje klijent nije u mogućnosti da ispoštuje zbog finansijskih poteškoća i koje se odobravaju zbog novonastale situacije klijenta.
- Totalno ili djelimično refinansiranje problematičnog ugovora, koje ne bi bilo odobreno da se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Izloženosti se neće smatrati forborn aktivom ukoliko se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Sljedeća tabela prikazuje iznos forborn aktive na kraju 2017. i 2016. godine:

Bruto krediti	31. decembar 2017.	promjene u toku godine	31. decembar 2016.
Javni sektor	2.816	(690)	3.506
Privreda	5.386	1.249	4.137
Stanovništvo, mala i srednja preduzeća	1.978	(1.457)	3.435
<i>Ukupna forborn aktiva</i>	10.180	(898)	11.078

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4. Kreditni rizik (nastavak)

Forborn aktiva (nastavak)

Sljedeća tabela predstavlja forborn aktivu podijeljenu po vrsti umanjjenja vrijednosti koje je izvršeno:

Bruto krediti 31. decembra 2017. godine	Kreditni koji nisu u kašnjenju	Kreditni koji su u kašnjenju ali za koje nije izvršeno umanjjenje vrijednosti	Izvršeno umanjjenje vrijednosti	Bruto krediti 31. decembra 2017. godine
Javni sektor	2.816	-	-	2.816
Privreda	362	244	4.780	5.386
Stanovništvo, mala i srednja preduzeća	746	72	1.160	1.978
<i>Ukupna forborn aktiva</i>	3.924	316	5.940	10.180

6.5. Rizik zemlje

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

- 1) političko-ekonomski rizik (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja Banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji);
- 2) rizik transfera (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjericima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika).

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za planiranje na godišnjem nivou, praćenje izloženosti riziku zemlje, izvještavanje Uprave Banke o poštovanju interno uspostavljenih limita i, u slučaju potrebe, o visini potrebnih rezervacija i kategorizaciji izloženosti, odnosno rangiranju zemalja dužnika.

Nadležni tržišni sektori učestvuju u procesu planiranja aktivnosti na tržištima van Crne Gore i dužni su da se pridržavaju propisanih limita izloženosti riziku zemlje.

Potrebni kapital za rizik zemlje po metodologiji regulatora se utvrđuje tako što se ukupna neto izloženost prema dužnicima iz te zemlje ponderiše odgovarajućim ponderom rizika.

Neto izloženost prema jednoj zemlji predstavlja ukupnu izloženost prema dužnicima te zemlje, potom umanjenu za formirane rezerve za potencijalne kreditne gubitke po tim izloženostima.

6.6. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidivih eksternih događaja. Banka identifikuje, procjenjuje i prati operativni rizik u svim materijalno značajnim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima, uključujući eksternalizaciju, a prije njihovog uvođenja procjenjuje operativni rizik koji može nastati njihovim uvođenjem.

Cilj Banke pri upravljanju operativnim rizikom jeste, pored identifikacije, i smanjenje vjerovatnoće nastanka identifikovanih potencijalnih događaja, kao i minimizacija gubitaka pri događajima po osnovu izloženosti Banke operativnom riziku.

Banka primjenjuje dva pristupa za identifikaciju i evaluaciju operativnog rizika: „reaktivni pristup“ procjene rizika na osnovu nastalog događaja i „proaktivni pristup“, putem scenario analize (engl. *Scenario analysis*) i samoprocjene rizika (engl. *Risk assessment*).

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.6. Operativni rizik (nastavak)

Cilj upravljanja operativnim rizikom u Banci jeste postizanje „proaktivnog pristupa“ (upravljanje rizikom) umjesto „reaktivnog pristupa“ (upravljanje gubicima).

Svi zaposleni Banke su dužni da aktivno učestvuju u identifikovanju i izvještavanju o gubicima povezanim sa operativnim rizikom. U tom smislu je uspostavljena baza podataka o gubicima za sistematsko prikupljanje podataka kroz cijelu organizaciju.

Banka koristi jednostavni metod (*engl. Basic Indicator Approach - BIA*) za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik.

6.7. Upravljanje kapitalom

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala;
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu „nastavka poslovanja“;
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona,
- Koeficijent solventnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke.

Odbor direktora Banke odobrava Strategiju upravljanja kapitalom, koja predstavlja osnovni dokument Banke za upravljanje kapitalom.

Radi održavanja odgovarajućeg nivoa i strukture raspoloživog internog kapitala koji može da podrži očekivani rast plasmana, budućih izvora sredstava i njihovog korišćenja, rizike kojima je Banka izložena i kojima se očekuje da može biti izložena u narednom periodu, Banka uspostavlja plan upravljanja kapitalom. Uvažavajući sve prethodno navedene elemente, Banka sprovodi kvantifikovanje planiranog kapitala.

Plan upravljanja kapitalom sadrži:

- strateške ciljeve i vremenski period za njihovo ostvarenje;
- način organizacije procesa upravljanja raspoloživim internim kapitalom;
- postupak i procedure planiranja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala;
- način dostizanja i održavanja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala i
- mjere koje bi Banka preuzela u slučaju nastanka nepredviđenih događaja koji mogu da utiču na iznos raspoloživog internog kapitala.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl.list CG“ 38/11, 55/12 i 82/17) sopstvena sredstva Banke se sastoje od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisione premije;
- 3) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 4) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 5) neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- 6) dobit u tekućoj godini za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;
- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- 1) nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 5) hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 6) revalorizacione rezerve.

Odbitne stavke pri izračunavanju dopuskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

U vezi obračuna rizikom ponderisane aktive i vanbilansnih stavki za potrebe kapitala za kreditni rizik, rizična bilansna i vanbilansna aktiva se utvrđuju u skladu sa propisanim ponderima rizičnosti za sve tipove aktive, a na osnovu Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala banaka.

Banka izračunava potrebni kapital za tržišne rizike u skladu sa regulativom CBCG. Potrebni kapital za tržišne rizike predstavlja zbir potrebnog kapitala za:

- 1) pozicijski rizik, koji obuhvata cjenovni rizik i rizik kamatne stope;
- 2) devizni rizik, i
- 3) rizik poravnanja i rizik druge ugovorne strane.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**6.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)**

Osim kreditnog, tržišnog, operativnog i rizika zemlje, Banka mjeri, prati i limitira rizik kamatne stope iz bankarske knjige i rizik likvidnosti. Preuzimanje, mjerenje, praćenje, limitiranje, kontrola i korektivne akcije su propisane sljedećim dokumentima: Politika upravljanja rizikom likvidnosti, Plan upravljanja likvidnošću u kriznim situacijama, Poslovnik rada Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom, Politika upravljanja tržišnim rizikom, odgovarajuće procedure i radna uputstva u pojedinačnim sektorima i odjeljenjima.

Banka je identifikovala i rizik usklađenosti, koji se prati na način kako je definisano u Politici koja uređuje kontrolu usklađenosti poslovanja.

U Banci je implementiran proces interne procjene adekvatnosti kapitala, kojim se u prvom redu utvrđuje rizični profil Banke, raspoloživi interni kapital za pokriće potreba za kapitalom, kao i visina internog kapitala potrebnog za pokriće materijalnih rizika za koje je primjenjiv kvantitativni ili kvalitativni pristup izračuna. Osim rizika tzv. prvog stuba koji su uzeti u obzir prilikom regulatornog obračuna potrebnog kapitala, ovim procesom se procjenjuju i kamatni rizik iz bankarske knjige, rizik koncentracije, rizik likvidnosti kao i ostali rizici.

Definisana su četiri metoda za obračun potrebnog internog kapitala za pokriće rizika:

- Regulatorni metod (jednostavni ili standardni);
- Ostali kvantitativni metodi koji predstavljaju dobru bankarsku praksu (VaR modeli, scenario analize, itd);
- Ostali kvalitativni metodi (tj. ekspertski stavovi zaposlenih i menadžmenta), i
- Rizik se ne mjeri iznosom potrebnog internog kapitala (bez obzira na materijalnost ne može biti izražen kao zahtjev za kapitalom).

Metodologija obračuna potrebnog kapitala je određena za sve materijalne tipove rizika:

- Tržišni rizik - ostali kvantitativni metodi (VaR);
- Kreditni rizik – ostali kvantitativni metodi. Banka primjenjuje jednofaktorski model aktive u okviru konteksta Basel II odredbi. Za mjerenje zahtjeva za internim kapitalom po osnovu rizika zemlje koristi se IRB formula za preduzeća, banke i zemlje. Primijenjeni parametri su izvedeni iz eksternih rejtinga zemalja;
- Operativni rizik – jednostavni metod propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Rizik likvidnosti – kvantitativni metod – VaR;
- Rizik objekta – standardizovani pristup propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Ostali rizici (strateški, reputacioni, poslovni, rizik kapitala) – Banka alocira 5% od minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom u istom izvještajnom periodu.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**6.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)**

U sljedećoj tabeli je prikazana struktura sopstvenih sredstava Banke na dan 31. decembar 2017. godine (sa uporednim podacima 2016. godine), kao i koeficijent adekvatnosti kapitala za godinu izvještavanja:

	2017.	2016.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	125.100	125.100
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	125.100	125.100
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	106.904	95.891
Gubitak iz tekuće godine	-	11.013
Nematerijalna imovina	130	211
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	218	-
Ukupno odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	107.252	107.115
Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke)	17.848	17.985
Dopunski elementi sopstvenih sredstava		
Subordinisani dug	5.500	5.500
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava	5.500	5.500
Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva	5.500	5.500
Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	23.348	23.485
SOPSTVENA SREDSTVA (osnovni kapital + dopunski kapital)	23.348	23.485
Rizična aktiva:		
Bilansna aktiva	146.904	119.822
Vanbilansna aktiva	12.245	12.861
Ukupno rizična aktiva	159.149	132.683
Potreban kapital za ostale rizike	1.790	2.115
Adekvatnost kapitala	13,21%	15,39%

6.8. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva, odnosno platila za izmirenje obaveza u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa pravičnom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i pravične (fer) vrijednosti.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**6.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)**

MSFI 13 zahtijeva objelodanjivanje mjerenja fer vrijednosti prema sljedećim hijerarhijskim nivoima:

- kotirane cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za ista sredstva ili iste obaveze (nivo 1);
- informacije, osim kotiranih cijena uključenih u nivo 1, koje su zasnovane na dostupnim tržišnim podacima za sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. cijene) ili indirektno (tj. izvedeni iz cijena) (nivo 2);
- informacije o sredstvu ili obavezi koje nijesu zasnovane na dostupnim tržišnim podacima (nivo 3).

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu (kao što su hartije od vrijednosti kojima se trguje i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju) zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilansa stanja. Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se različitim tehnikama procjene. Banka primjenjuje različite metode i utvrđuje pretpostavke koje se zasnivaju na tržišnim uslovima koji postoje na datum bilansa stanja. Te metode uključuju kotirane tržišne cijene ili kotirane cijene za slične instrumente, te procijenjene diskontovane vrijednosti novčanih tokova.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtjevaju MRS i MSFI. Kako je objelodanjeno u Napomeni 4, po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	-	-
Ukupna sredstva	-	-	-	-
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	165	-	-	165
Ukupna sredstva	165	-	-	165

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

6.8.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovo- dstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	56.187	-	56.187	56.187
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	5.294	5.294	5.294
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	198.586	198.586	198.586
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	-	659	-	659	659
Ostala finansijska potraživanja	-	-	978	978	978
Ukupna sredstva	-	56.846	204.858	261.704	261.704
Depoziti banaka	-	-	-	-	-
Depoziti klijenata	-	-	201.479	201.479	201.479
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	19.081	19.081	19.081
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	8.248	8.248	8.248
Ostale obaveze	-	-	5.762	5.762	5.762
Subordinisani dug	-	-	5.564	5.564	5.564
Ukupne obaveze	-	-	240.134	240.134	240.134
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovo- dstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	58.799	-	58.799	58.799
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	18.173	18.173	18.173
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	169.188	169.188	169.188
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	-	4.858	-	4.858	4.858
Ostala finansijska potraživanja	-	-	583	583	583
Ukupna sredstva	-	63.657	187.944	251.601	251.601
Depoziti banaka	-	-	350	350	350
Depoziti klijenata	-	-	164.372	164.372	164.372
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	45.615	45.615	45.615
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	10.283	10.283	10.283
Ostale obaveze	-	-	2.290	2.290	2.290
Subordinisani dug	-	-	5.502	5.502	5.502
Ukupne obaveze	-	-	228.412	228.412	228.412

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje njihove fer vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

6.8.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrdiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 i nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;
- Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja (odnose se na državne obveznice sa rokom dospelja do 6 mjeseci, emitovanih od strane Ministarstva finansija Vlade Crne Gore);
- Ostale obaveze, i
- Subordinisani dug.

7. PRIHODI I RASHODI KAMATA I SLIČNI PRIHODI I RASHODI

a) Prihodi od kamata i slični prihodi

	2017.	2016.
Po osnovu depozita kod:		
- inostranih banaka	13	13
Ukupno po osnovu depozita	13	13
Po osnovu kredita datih:		
- državnim organizacijama i opštinama	267	312
- preduzećima u privatnom vlasništvu	3.718	3.800
- preduzećima u državnom vlasništvu	238	213
- preduzetnicima	45	54
- fizičkim licima	8.050	6.281
- nevladinim i neprofitnim organizacijama	32	50
Ukupno po osnovu kredita	12.350	10.710
Troškovi obezvrjeđenja po kamatnim potraživanjima	(25)	(197)
Ukupno prihodi od kamata	12.338	10.526
<i>Od toga: kamate na obezvrjeđene kredite</i>	443	353

b) Rashodi kamata i slični rashodi

	2017.	2016.
Po osnovu depozita primljenih od:		
- banaka	123	84
- finansijskih institucija	118	152
- državnih organizacija i opština	21	22
- preduzeća u privatnom vlasništvu	248	171
- preduzeća u državnom vlasništvu	591	406
- preduzetnika	1	1
- fizičkih lica	1.724	1.852
- nevladinih i neprofitnih organizacija	112	149
Ukupno po osnovu depozita	2.938	2.837
Rashodi kamata po primljenim kreditima	984	780
Rashodi kamata po subordinisanim dugovima	725	32
Ukupno po osnovu kredita	1.709	812
Ukupno rashodi kamata	4.647	3.649

8. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

a) Knjiženja (u korist prihoda)/na teret

	2017.	2016.
Neto ispravke / rezervisanja po osnovu:		
- kredita	2.968	9.446
- umanjenje vrijednosti stečene aktive	-	325
- naknada za kredite	39	(101)
- depoziti kod banaka	29	6
- hartija od vrijednosti	4	-
Ukupno troškovi obezvrijeđenja	3.040	9.676
Troškovi rezervisanja za otpremnine kod raskida radnog odnosa	-	442
Troškovi rezervisanja CHF konverzije	(355)	(1.088)
Troškovi rezervisanja kod prijevremenog povraćaja REF linija (napomena 24)	(584)	-
Troškovi rezervisanja po osnovu potencijalnog štetnog događaja za Banku (napomena 24)	(1.469)	1.469
Troškovi rezervisanja za sudske sporove	73	-
Troškovi rezervisanja štetnih ugovora	-	238
Troškovi rezervisanja - ostala aktiva	166	68
Troškovi rezervisanja po osnovu vanbilansnih stavki	9	22
Troškovi rezervisanja - ostalo	-	39
Ukupno troškovi rezervisanja	2.160	(1.190)

b) Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

	Kredit i potraživanja od klijenata	Kamate i ostala finansijska potraživanja	Vanbilansna evidencija	Otpremnine zaposlenima	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	11.266	438	228	91	12.023
Ispravke vrijednosti u toku godine	17.805	356	932	-	19.093
Ukidanje indirektnih otpisa plasmana i rezervisanja	(8.359)	(159)	(910)	-	(9.428)
Otpisi ispravke vrijednosti	(2.766)	(178)	-	-	(2.944)
Stanje, 31. decembar 2016. godine	17.946	457	250	91	18.744
Ispravke vrijednosti u toku godine	15.161	146	635	-	15.942
Ukidanje indirektnih otpisa plasmana i rezervisanja	(12.193)	(122)	(626)	-	(12.941)
Otpisi ispravke vrijednosti	(2.675)	(348)	-	-	(3.023)
Otpisi po osnovu sporazuma o poravnanju	(1.796)	-	-	-	(1.796)
Stanje, 31. decembar 2017. godine	16.443	133	259	91	16.926

9. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA**a) Prihodi od naknada**

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Naknade po kreditima	877	757
Naknade po vanbilansnim poslovima	239	217
Naknade za usluge platnog prometa i vođenja računa	1.050	1.004
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	705	672
Ostale naknade i provizije	277	292
	<u>3.148</u>	<u>2.942</u>

b) Rashodi od naknada

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Naknade po uzetim kreditima	77	125
Naknade po vanbilansnim poslovima	22	37
Naknade Centralnoj banci	173	149
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking poslova	76	66
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	356	337
Ostale naknade i provizije	158	184
Osiguranje depozita	848	718
	<u>1.710</u>	<u>1.616</u>

10. NETO DOBICI OD INVESTICIONI HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Dobici od prodaje hartija od vrijednosti koje se drže do dospjeća	42	98
	<u>42</u>	<u>98</u>

11. NETO DOBICI OD KURSNIH RAZLIKA

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Prihodi iz poslovanja sa devizama	181	175
	<u>181</u>	<u>175</u>

12. TROŠKOVI ZAPOSLENIH, OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I TROŠKOVI AMORTIZACIJE

a) Troškovi zaposlenih	2017.	2016.
Neto zarade	2.182	2.229
Porezi i doprinosi na zarade	1.554	1.566
Troškovi stručnog usavršavanja zaposlenih	73	30
Naknade članovima Upravnog odbora	26	16
Troškovi zakupa radne snage	159	87
Troškovi službenih putovanja	135	130
Troškovi rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmomore i bonuse	90	173
Ostali troškovi zaposlenih	5	-
	4.224	4.231
b) Opšti i administrativni troškovi	2017.	2016.
Troškovi zakupa	646	652
Troškovi održavanja imovine	1.481	1.472
Troškovi obezbjeđenja	122	108
Troškovi osiguranja	101	52
Ostali troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive	66	90
Troškovi reklame	298	256
Usluge telekomunikacija	228	215
Kancelarijski materijal	104	84
Stručne usluge	1.173	610
Sudski troškovi	14	20
Ostali troškovi	495	378
	4.728	3.937
c) Troškovi amortizacije	2017.	2016.
-nekretnina i opreme	267	385
-nematerijalnih ulaganja	81	73
	348	458

Banka zakupljuje poslovni prostor za centralu Banke, kao i za ekspoziture.

Stručne usluge u 2017. godini, u iznosu od EUR 1.173 hiljada se najvećim dijelom odnose na usluge kontrole Centralne Banke Crne Gore EUR 165 hiljada, advokatske usluge EUR 518 hiljada, konsultantske usluge EUR 155 hiljada, intelektualne usluge EUR 211 hiljada i ostale.

13. OSTALI RASHODI I OSTALI PRIHODI

a) *Ostali rashodi*

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	10	1.092
Ostali troškovi poreza i такси	42	54
Gubici od prodaje nepokretnosti i opreme	16	87
Ispravke prethodne godine	30	-
Vanredni troškovi	19	33
	<u>117</u>	<u>1.266</u>

b) *Ostali prihodi*

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Prihodi od naplaćenih otpisanih kredita i kamata	2.280	1.105
Prihod od izdavanja poslovnog prostora	12	23
Vanredni prihodi	6	67
Ostali poslovni prihodi	119	74
	<u>2.417</u>	<u>1.269</u>

Prihodi od naplaćenih otpisanih kredita i kamata predstavljaju prihode od naplate suspendovane kamate, kao i prihode od naplate po osnovu otpisanih kredita. Osim pomenutog, u decembru 2017. godine potpisan je ugovor o prodaji potraživanja sa kompanijom B2 kapital d.o.o. Prihod ostvaren po ovom osnovu iznosi EUR 649 hiljada.

14. POREZ NA DOBIT

a) *Komponente poreza na dobit*

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Tekući porez na dobit	-	-
Odloženi poreski prihodi	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>

b) *Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja*

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	1.472	(11.013)
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	133	(991)
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju u poreske svrhe	4	107
Korišćenje prenijetih poreskih gubitaka	(137)	-
Poreski efekti priznati u bilansu uspjeha	<u>-</u>	<u>-</u>

14. POREZI NA DOBIT (nastavak)**c) Nepriznata odložena poreska sredstva**

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka nije priznala odložena poreska sredstva u ukupnom iznosu od EUR 2.336 hiljada i to po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka za 2017. godinu EUR 25.964 hiljada.

Banka nije priznala odložena poreska sredstva po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka zbog opreznosti u realizaciji planiranih poslovnih aktivnosti.

Prava na prenose neiskorišćenih poreskih gubitaka za koja nisu priznata odložena poreska sredstva u naprijed navedenim iznosima su istaknuta u sljedećim periodima:

Prenešeni poreski gubici	Godina nastanka 2013/godina isteka 2018	Godina nastanka 2014/godina isteka 2019	Godina nastanka 2015/godina isteka 2020	Godina nastanka 2016/godina isteka 2021	Ukupno
Prenešeni poreski gubici	(2.618)	(2.118)	(14.388)	(8.353)	(27.477)
Iznos gubitaka za pokriće oporezive dobiti	1.513	-	-	-	1.513
Oporeziva dobit 2017	1.513	-	-	-	1.513
Neiskorišćeni poreski gubici	(1.105)	(2.118)	(14.388)	(8.353)	(25.964)

15. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	8.056	10.375
- u stranoj valuti	971	1.069
Žiro račun	32.795	35.400
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	14.365	11.955
	56.187	58.799

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 73/15, 33/16 i 15/17).

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Korespondentni računi kod inostranih banaka		
- kod matične banke i banaka Grupe	47	16.187
- depoziti kod banaka - nerezidenti	5.281	1.992
- ispravka vrijednosti depozita kod banaka	(34)	(6)
	5.294	18.173

Korespondentski računi su otvoreni kod banaka članica Addiko Grupe, Citibank London, Citibank New York i Raiffeisen Bank International AG Beč. Ispravka vrijednosti depozita kod banaka se odnosi na ispravku vrijednosti nostro računa kod pomenutih banaka.

17. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Dospjeli krediti</i>		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	2.928	3.174
privredna društva u državnom vlasništvu	55	-
opštine i javne organizacije	69	7
zaposleni	14	1
fizička lica	3.104	4.343
<i>Kratkoročni krediti</i>		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	4.931	1.980
zaposleni	-	6
fizička lica	238	643
<i>Dugoročni krediti</i>		
domaće finansijske institucije	7	10
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	72.501	65.508
privredna društva u državnom vlasništvu	3.485	4.726
opštine i javne organizacije	5.940	6.757
neprofitne organizacije	3	-
zaposleni	3.678	4.037
fizička lica	118.738	96.401
	215.691	187.593
Kamatna potraživanja	1.142	1.183
Vremenska razgraničenja - naknade	(1.671)	(1.185)
Bruto krediti	215.162	187.591
<i>Minus:</i>		
Ispravka vrijednosti kredita	(16.443)	(17.946)
Ispravka vrijednosti kamata	(133)	(457)
	198.586	169.188

Tokom 2017. godine Banka je nastavila sa praksom odobravanja kredita za obrtna sredstva privrednim društvima, koji se odobravaju sa rokom do 24 mjeseca – prosječni rok 11 mjeseci, dok su investicioni krediti odobravani na period do 120 mjeseci – prosječni rok 42 mjeseci i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, usluga, turizma i ugostiteljstva. Lizing aranžmane Banka nema u ponudi nakon jula 2016. godine.

Kreditni za obrtna sredstva privrednim društvima se odobravaju uz nominalnu kamatnu stopu u rasponu od 4% do 8% na godišnjem nivou – prosječna kamata 5,14%. Investicioni krediti privrednim društvima se odobravaju uz kamatne stope na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a, uvećanog za 4% do 8% godišnje – prosječna kamata 5,08%.

Gotovinski krediti stanovništvu se odobravaju sa kamatom u rasponu od 7,25% do 13,99% na godišnjem nivou i mogu biti kratkoročni i dugoročni sa dospijecem do 12 godina. Najveći dio ovih kredita odobren je po kamatnoj stopi od 8,49% (20% portfolija) i 8,75% (30% portfolija) dok su ostale kamatne stope zavisile od kategorije klijenta, primarno određenoj na osnovu vrste i ročnosti kredita kao i ugovornog odnosa sa Bankom. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu i izgradnju stambenih prostora kao i za ostale namjene, odobrene na period od 5 do 25 godina uz kamatnu stopu na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a za kredite odobrene u EUR, uvećanih za marginu od 3,99% do 5,99% godišnje, dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani. Hipotekarni refinansirajući krediti fizičkim licima u 2017. godini odobravani su po kamatnoj stopi 3,99% do 5,49% + 3M EURIBOR dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani, uz ročnost do 25 godina. Lizing nije odobran stanovništvu tokom 2017. godine.

17. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita komitentima od strane Banke je sljedeća:

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3.641	2.233
Vađenje rude i kamena	800	1.626
Prerađivačka industrija	6.831	11.119
Snabdijevanje vodom	388	623
Građevinarstvo	10.068	10.669
Trgovina na veliko i trgovina na malo	29.405	25.873
Saobraćaj i skladištenje	8.190	4.795
Usluge pružanja smještaja i ishrane	14.166	11.584
Informisanje i komunikacije	3.138	5
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	8	11
Poslovanje nekretninama	116	298
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.344	1.267
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3.302	2.452
Državna uprava	5.659	6.332
Obrazovanje	10	21
Zdravstvo i socijalna zaštita	2.773	3.101
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	41	35
Ostale uslužne djelatnosti	39	120
Fizička lica - rezidenti	125.099	104.383
Nerezidenti	673	1.046
	215.691	187.593

Na dan 31. decembar 2017. godine Banka je imala upisanu zalogu za linije refinansiranja u iznosu od EUR 47.083 hiljade, koji je odobrila Addiko Bank AG, Beč. Založena imovina Banke na dan 31. decembra 2017. godine se sastoji od kredita plasiranih komitentima u bruto iznosu od EUR 47.083 hiljade.

Ukupna potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 2.248 hiljada (31. decembra 2016. godine: EUR 4.884 hiljada).

	31. decembar 2017.		31. decembar 2016.	
	Zbir minimalnih rata lizinga	Sadašnja vrijednost minimalnih rata lizinga	Zbir minimalnih rata lizinga	Sadašnja vrijednost minimalnih rata lizinga
Do 1 godine	1.589	1.482	2.838	2.592
Od 1 do 5 godina	850	802	2.459	2.292
	2.439	2.284	5.297	4.884
Ukupno minimalne rate lizinga				
<i>Minus: Budući finansijski prihodi</i>	(155)	-	(413)	-
Sadašnja vrijednost minimalnih rata lizinga	2.284	2.284	4.884	4.884

18. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

	U hiljadama EUR		
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.	
Dugoročni dugovni instrumenti - domaće obveznice			
Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	659	1.974	
Kratkoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi			
Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	-	2.884	
	659	4.858	
	Tekući iznos	Godišnja kamatna stopa	Datum dospijeaća
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice			
Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	659	5%	03 / 2018

19. NEKRETNINE I OPREMA

	Građevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Investicije u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara				
2016. godine	1.841	3.740	350	5.931
Povećanja	-	-	912	912
Smanjenja	(1)	(85)	-	(86)
Prenosi	219	553	(772)	-
Prenosi na nematerijalna ulaganja	-	-	(90)	(90)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	2.059	4.208	400	6.667
Povećanja	-	-	687	687
Prodaja	-	(422)	(59)	(481)
Prenosi	5	67	(72)	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	2.064	3.853	956	6.873
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januara				
2016. godine	1.583	2.976	-	4.559
Amortizacija	97	288	-	385
Ostalo	-	326	-	326
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	1.680	3.590	-	5.270
Amortizacija	110	157	-	267
Prodaja	-	(322)	-	(322)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	1.790	3.425	-	5.215
Neotpisana vrijednost na dan:				
31. decembar 2017. godine	274	428	956	1.658
31. decembar 2016. godine	379	618	400	1.397

Banka nema hipoteke ili zaloge nad svojim nekretninama ili opremom na dan 31. decembra 2017. godine.

20. NEMATERIJALNA SREDSTVA

	<u>Licence</u>
<i>Nabavna vrijednost</i>	
Stanje, 1. januar 2016. godine	2.688
Nabavke	90
Stanje, 31. decembar 2016. godine	2.778
Stanje, 1. januar 2017. godine	2.778
Stanje, 31. decembar 2017. godine	2.778
<i>Ispravka vrijednosti</i>	
Stanje, 1. januar 2016. godine	(2.494)
Amortizacija	(73)
Stanje, 31. decembar 2016. godine	(2.567)
Stanje, 1. januar 2017. godine	(2.567)
Amortizacija	(81)
Stanje, 31. decembar 2017. godine	(2.648)
Neotpisana vrijednost na dan	
- 31. decembar 2017. godine	130
- 31. decembar 2016. godine	211

21. OSTALA FINANSIJSKA I POSLOVNA POTRAŽIVANJA**a) Ostala finansijska potraživanja**

	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
Dati avansi	61	67
Potraživanja po naknadama po vanbilasnim poslovima	19	9
Potraživanja po naknadama u platnom prometu	90	65
Naknade za porodijsko odsudstvo / bolovanje koje se potražuju od države	183	339
Ostala potraživanja	896	178
	1.249	658
Rezerve za potencijalne gubitke na ostala potraživanja	(271)	(75)
	978	583

b) Ostala poslovna potraživanja

	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
Unaprijed plaćeni troškovi za zakupnine	266	297
Stečena aktiva	136	136
	402	433

Ostala potraživanja na dan 31. decembra 2017. godine iznose EUR 896 hiljada. Najveći dio ovih potraživanja se odnosi na potraživanja od faktoring kompanije B2 kapital d.o.o. koja je otkupila dio portfolija Banke.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka ima stečenu aktivu u iznosu od EUR 136 hiljada (31. decembra 2016. godine: EUR 136 hiljada). Aktiva je stečena u postupcima vansudskih prodaja, radi namirenja neizmirenih potraživanja po kreditima Banke kao hipotekarnog povjerioca.

Stečena aktiva Banke je cijelim dijelom stečena po osnovu naplate spornih potraživanja klijenata koji su u portfoliju Banke imali izloženosti obezbijedene nepokretnostima. U nekim slučajevima namirena su cjelokupna potraživanja, dok je u određenom broju slučajeva, vrijednost stečene aktive bila niža od ukupnih potraživanja od klijenta.

U toku 2017. godine nije bilo promjena vezanih za iznos stečene aktive. Nije bilo novih sticanja aktive.

22. DEPOZITI

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Depoziti po viđenju</i>		
Ostale finansijske institucije, rezidenti	90	55
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	244	636
Privredna društva u državnom vlasništvu	710	300
Privredna društva u privatnom vlasništvu	24.796	33.123
Preduzetnici	431	364
Javne službe jedinica lokalne samouprave	24	27
Privredna društva, nerezidenti	22	66
Vlada Crne Gore	29	25
Jedinice lokalne samouprave	3	25
Drugi korisnici sredstava u Budžetu Crne Gore	16	8
Državni fondovi	879	253
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	189	189
Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti	12	11
Fizička lica, rezidenti	22.372	17.821
Fizička lica, nerezidenti	6.597	4.827
	56.414	57.730
<i>Kratkoročni depoziti</i>		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	1.900	250
Privredna društva u državnom vlasništvu	32.800	17.300
Privredna društva u privatnom vlasništvu	13.157	1.027
Preduzetnici	-	10
Vlada Crne Gore	200	100
Državni fondovi	3.000	1.000
Fizička lica, rezidenti	41.010	25.177
Fizička lica, nerezidenti	10.224	7.680
	102.291	52.544
<i>Dugoročni depoziti</i>		
Privredna društva u državnom vlasništvu	11.000	10.000
Privredna društva u privatnom vlasništvu	3.175	6.589
Vlada Crne Gore	1.664	1.883
Fizička lica, rezidenti	17.779	23.803
Fizička lica, nerezidenti	8.199	10.913
	41.817	53.188
Ukupno depoziti	200.522	163.462
Obaveze za kamatu	27	35
Razgraničena kamata po depozitima	930	875
	201.479	164.372

Depoziti stanovništva po viđenju u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,01% po transakcionim računima, do 0,10% na a vista štednim računima i to na godišnjem nivou. Depoziti stanovništva po viđenju u stranoj valuti su deponovani u zavisnosti od valute po kamatnoj stopi od 0,001% za CHF do 0,01% na godišnjem nivou za USD i GBP valutu.

Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,10% do 2,90% godišnje (do 12 mjeseci ročnosti), odnosno od 2,00% do 2,40% (za ročnost preko 12 a do 36 mjeseci) na godišnjem nivou u zavisnosti od deponovanog iznosa. Redovna kamatna stopa na rok do 12 mjeseci je iznosila do 2,20% godišnje, s tim što su organizovane određene depositne kampanje tokom godine gdje je odobravana kamatna stopa i do 2,90% godišnje.

Depoziti tokom 2017. godine su deponovani po sljedećoj strukturi: kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani po nominalnim kamatnim stopama u rasponu od 0,90% do 2,30% (prosjeak 1,74%) na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročenja; dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani uz nominalnu kamatnu stopu od 1,50% do 2,40% (prosjeak 1,85%) na godišnjem nivou; kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su po nominalnim kamatnim stopama u rasponu od 0% do 1,30% (prosjeak 0,29%) na godišnjem nivou; dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su uz nominalnu kamatnu stopu od 0% do 2,40% (prosjeak 0,64%) na godišnjem nivou.

23. OBAVEZE ZA POZAJMLJENA SREDSTVA

a) Pozajmljena sredstva od banaka

	Valuta	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Addiko Bank AG, Beč	EUR	-	2.202
		-	2.202
Obaveze po dugoročnim kreditima:			
Addiko Bank AG, Beč	EUR	-	13.442
Addiko Bank AG, Beč	CHF	4.080	14.969
Addiko Bank d.d., Zagreb	EUR	15.000	15.000
		19.080	43.411
Razgraničena kamata		1	2
		19.081	45.615

b) Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata

	Valuta	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Tekuća dospijeca po dugoročnim kreditima	EUR	34	47
		34	47
Obaveze po dugoročnim kreditima:			
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	EUR	4.738	4.759
Evropska Investiciona banka	EUR	3.476	5.477
		8.214	10.236
Razgraničene naknade po kreditima		34	47
		8.248	10.283

Na dan 31. decembra 2017. godine, obaveze po dugoročnim kreditima u iznosu od EUR 4.738 hiljada se odnose na kreditne linije od Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, koji dospijevaju u periodu od 01. januara 2018. godine do 30. juna 2026. godine, uz kamatnu stopu od 1% do 4%.

Obaveze u iznosu od EUR 3.476 hiljada odnose se na kreditne linije od Evropske investicione banke, koje dospijevaju u periodu od avgusta 2018. do jula 2022. godine, uz kamatnu stopu od 1,76% do 3,34% na godišnjem nivou.

Primljeni kredit od Addiko Bank AG Beč u ukupnom iznosu od EUR 4.080 hiljada je uzet na period od tri mjeseca uz kamatnu stopu u visini od 1% na godišnjem nivou. Primljeni kredit od Addiko Bank AG, Beč je uzet u valuti CHF i dospijeva u martu 2018. godine.

Primljeni kredit od Addiko Bank DD, Zagreb u iznosu od EUR 15.000 hiljada uzet je na period od dvije godine uz kamatnu stopu u visini EURIBOR-a, uvećanog za 3,38% na godišnjem nivou, s tim da ukupna kamatna stopa ne može biti niža od ugovorene marže. Primljeni kredit od Addiko Bank DD, Zagreb dospijeva do decembra 2018. godine.

24. REZERVE

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Rezerve za gubitke po vanbilansnoj aktivni	259	250
Rezervisanja za sudske sporove (MRS 37)	74	3
Rezervisanja za štetne ugovore (MRS 37)	611	788
Rezervisanja za prijevremeni povraćaj REF linija	-	584
Rezervisanja za CHF gubitke pri konverziji	263	1.143
Rezervisanja za otpremnine zaposlenih (MRS 37)	223	372
Rezervisanja po osnovu potencijalnog štetnog događaja za Banku (napomena 8)	-	1.469
Rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmone	-	2
	1.430	4.611

24. REZERVE (nastavak)

Banka je tokom 2015. godine uzela pozajmicu od matične Banke, sa ugovorenom naknadom za prijevremeno vraćanje pozajmice u iznosu od EUR 584 hiljade. U trenutku uzimanja pozajmice, Banka je proknjižila i trošak rezervacija naknade za prijevremeno vraćanje pozajmice u CHF-u. Kako je pozajmica dospjela tokom 2017. godine, nakon isplate iste, rezervacije su ukinute u iznosu od EUR 584 hiljada.

Banka je tokom 2016. godine rezervisala sredstva u punom iznosu za kredite izdate tokom 2016. godine za koje je utvrđeno da je izvršena pronevjera dokumentacije prilikom odobravanja kredita. Ukupan iznos od EUR 1.469 hiljada, rezervisan tokom 2016. godine, je u 2017. godini ukinut sa konta rezervisanja i proknjižen na konto ispravki vrijednosti kreditnih potraživanja.

25. OSTALE OBAVEZE

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Dobavljači	268	207
Ukalkulisani troškovi za otpremnine	92	92
Ostali ukalkulisani troškovi	886	717
Unaprijed izvršene uplate komitenata po primljenim kreditima	31	34
Ostali prolazni računi	740	150
Primljeni avansi	3.492	959
Ostale obaveze	253	131
	5.762	2.290

Ostali ukalkulisani troškovi se uglavnom sastoje od troškova advokatskih usluga EUR 202 hiljade, bonusa EUR 235 hiljada, komunalija, vode, struje, osiguranja EUR 69 hiljada, revizije EUR 3 hiljade, telekomunikacionih usluga EUR 29 hiljada, raznih troškova od strane CBCG u iznosu od EUR 48 hiljada i ostalo. Primljeni avansi se odnose na primljene avanse za kredite u iznosu od EUR 3.317 hiljade, na lizing u iznosu od EUR 101 hiljadu, osiguranje EUR 16 hiljada i ostalo.

26. SUBORDINISANI DUG

Na dan 31. decembra 2017. godine, subordinisani dug u iznosu od EUR 5.564 hiljada (31. decembra 2017. godine: EUR 5.502 hiljade) odnosi se na subordinisane, dugoročne kredite primljene od Addiko Bank AG, Beč. Subordinisani dug odobren je na 10 godina, 16. decembra 2016. godine sa jednokratnim rokom dospijeca na dan 16. decembra 2026. godine uz kamatnu stopu od 13% na godišnjem nivou. Sve obaveze koje proističu iz ovih ugovora se smatraju subordinisanim, odnosno u slučaju likvidacije ili stečaja Banke, otplaćuju se samo nakon isplate obaveza prema svim ostalim povjeriocima. Subordinisani dug se uključuje u dopunski kapital I ili dopunski kapital II u skladu sa odredbama CBCG o adekvatnosti kapitala banaka, i doprinosi održavanju stabilnog i konzistentnog koeficijenta adekvatnosti kapitala Banke.

27. KAPITAL I OSTALE REZERVE
a) Akcijski kapital

Na dan 31. decembra 2017. godine akcijski kapital Banke čini 125.100 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1 hiljadu.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2017.			2016.		
	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća
Addiko Bank AG, Beč	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00
	125.100					
	0	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2017. godine obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala na nivou od 10% sopstvenih sredstava banke. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Koeficijent solventnosti, izračunat od strane Banke na osnovu važeće regulative CBCG, na dan 31. decembra 2017. godine iznosio 13,21% (na dan 31. decembra 2016. godine: 15,39%).

Osnovna zarada/(gubitak) po akciji u hiljadama EUR:

	Period završen 31. decembra	
	2017.	2016.
Dobit/(gubitak) Banke	1.472	(11.013)
Ponderisani broj akcija	125.100	124.111
Osnovni dobitak/(gubitak) po akciji	1.18	(88.74)

b) Ostale rezerve

Banka utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa kriterijumima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa zahtjevima Međunarodnog računovodstvenog standarda 39. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke i ona na dan 31. decembar 2017. godine iznosi EUR 2.662 hiljade (2016: EUR 2.588 hiljada). Osim regulatorne rezerve, Banka je na 31. decembra 2017. godine na računu ostalih rezervi proknjižila EUR 74 hiljade zbog preuzetih obaveza od strane matične Banke.

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze</i>		
Izdane garancije:		
- plative	3.618	4.055
- činidbene	6.052	2.847
- ostale (carinske)	4.544	5.291
Ostali akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	-	32
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	9.413	14.492
	23.627	26.717
<i>Druge vanbilansne pozicije</i>		
primljene garancije od drugih banaka	1.315	747
sredstva obezbjeđenja	295.035	320.461
ostale vanbilansne stavke	442	414
	320.419	348.339

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA (nastavak)

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
<i>Druge vanbilansne pozicije</i>		
otpisani krediti	3.738	4.409
otpisana i suspendovana kamata	1.578	1.280
Stečena aktiva - potencijalna imovina	<u>2.859</u>	<u>5.100</u>

Garancije su date klijentima Banke za izmirenje obaveza po osnovu uzetih kredita i izvršenja ugovorenog posla.

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka je procijenila rezervu za potencijalne gubitke po vanbilansnim stavkama u iznosu od EUR 259 hiljada (31. decembra 2016. godine: EUR 250 hiljada). Ova rezerva je iskazana kao obaveza u bilansu stanja (Napomena 24).

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka je u vanbilansu imala aktivnu koja u skladu sa MRS 37 nije zadovoljavala uslov da bude priznata kao bilansna imovina, ali je u skladu MRS 37 u obavezi da ih objelodani.

	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
Vrijednost sredstava obezbjeđenja za otpisanu aktivnu	<u>2.859</u>	<u>5.100</u>

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. Povezana lica su: matična banka, druga pravna lica koja su članovi ADDIKO grupe, kao i ključno rukovodstvo Banke. Transakcije uključuju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima u Banci.

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine i odnosni rashodi i prihodi u bilansu uspjeha prikazani su u sljedećim tabelama:

	<u>31. decembar 2017.</u>	<u>31. decembar 2016.</u>
<i>Korespondentni računi kod inostranih banaka</i>		
- Addiko Bank DD, Zagreb	4	427
- Addiko Bank AD, Beograd	7	173
- Addiko Bank AG, Beč	5	13.346
- Addiko Bank DD, Sarajevo	4	-
- Addiko Bank AD, Banja Luka	27	21
	<u>47</u>	<u>13.967</u>
<i>Depoziti kod banaka</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	-	1.992
<i>Potraživanja po kreditnim karticama</i>		
- Addiko Bank AD, Beograd	4	1
<i>Ostala finansijska potraživanja</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	-	171
Ukupno potraživanja	<u>51</u>	<u>16.131</u>

ADDIKO BANK AD, PODGORICA**NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE****ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2017. GODINE***(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)***29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)**

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Pozajmljena sredstva od banaka</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	4.080	30.613
- Addiko Bank DD, Zagreb	15.000	15.000
<i>Razgraničena kamata</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	1	-
	<u>19.081</u>	<u>45.613</u>
<i>Depoziti</i>		
- Addiko Bank DD, Slovenija	-	350
<i>Ostale obaveze</i>		
- Addiko Bank DD, Zagreb	184	101
- Addiko Bank AG, Beč	165	99
- Addiko Bank AD, Banja Luka	2	-
- Addiko Bank AD, Beograd	34	31
- Addiko Bank DD, Sarajevo	3	3
	<u>388</u>	<u>234</u>
<i>Subordinisani dug:</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	5.564	5.500
Ukupno obaveze	25.033	51.697
Obaveze, neto	(24.982)	(35.566)
	2017.	2016.
<i>Prihodi od kamata:</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	13	13
<i>Prihodi od naknada i provizija:</i>		
- Addiko Bank DD, Zagreb	18	-
Ukupno prihodi	31	13
<i>Rashodi kamata</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	(1.232)	(844)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(517)	(13)
- Addiko Bank DD, Slovenija	(6)	-
	<u>(1.755)</u>	<u>(858)</u>
<i>Rashodi naknada i provizija</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	(51)	(35)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(110)	-
	<u>(161)</u>	<u>(35)</u>
<i>Opšti i administrativni troškovi</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	(114)	(257)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(132)	-
- Addiko Bank AD, Beograd	(83)	-
	<u>(329)</u>	<u>(257)</u>
<i>Ostali rashodi</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	-	(5)
Ukupno rashodi	(2.245)	(1.155)
Rashodi, neto	(2.214)	(1.142)
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Primljene garancije</i>		
- Addiko Bank AD, Banja Luka	10	10
<i>Date garancije</i>		
- Addiko AG, Beč	42	47

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Na dan 31. decembra 2017. godine, krediti zaposlenima iznose EUR 3.939 hiljada uključujući i izloženost po kartičnim proizvodima i lizingu (31. decembra 2016. godine: EUR 4.043 hiljade). Krediti se najvećim dijelom odnose na stambene kredite sa prosječnom kamatnom stopom od 3,35% na godišnjem nivou (31. decembra 2016. godine: 3,32%). Gotovinski krediti zaposlenima u 2017. godini odobravani su po kamatnoj stopi od 6,90 do 10,99% (u 2016. godini odobravani su po kamatnoj stopi od 6,93 do 10,73%).

Ukupan iznos bruto naknada, koje obuhvataju zarade i naknade zarada isplaćene tokom 2017. godine licima sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima (Uprava Banke, direktori sektora i odjeljenja Banke) iznosi EUR 808 hiljada (2016. godine: EUR 771 hiljadu).

30. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Gotovina u blagajni	8.056	10.375
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	971	1.069
Žiro račun	32.795	35.400
Korespondentni računi kod inostranih banaka	5.294	18.173
Obavezna rezerva kod Centralne Banke	14.365	11.955
	61.481	76.972

31. SUDSKI SPOROVI*Pasivni postupci*

Na dan 31. decembra 2017. godine protiv Banke se vodi više sudskih postupaka od strane pravnih i fizičkih lica. Broj sudskih sporova pokrenutih protiv Banke na dan 31. decembar 2017. godine je 65. Broj postupaka protiv Banke pokrenutih od strane fizičkih lica je 55, a od strane pravnih lica je 10. Predmet spora u većini predmeta su: poništavanje ugovora o hipoteci, poništavanje ugovora o kreditu, utvrđivanje prava vlasništva, i slično. Po procjeni advokatskih kancelarija i pravne službe Banke, ukupna utvrđena vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 17.307 hiljada, bez eventualnih zatezних kamata koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova. Banka očekuje uspjeh u sporu u većini predmeta.

U skladu sa MRS 37 izvršeno je rezervisanje za sudske sporove i to za 12 predmeta u ukupnom iznosu od EUR 74 hiljade.

Aktivni postupci

Banka učestvuje kao povjerilac u izvršnim predmetima naplate potraživanja na imovini dužnika, za 88 klijenta (od čega malih i srednjih preduzeća: 4), čija izloženost na dan 31. decembra 2017. godine iznosi EUR 4.557 hiljada. Banka očekuje naplatu u iznosu od 80% ukupne izloženosti.

Broj postupaka koje je Banka pokrenula do 31. decembra 2017. godine je 84 protiv fizičkih lica i 4 protiv malih i srednjih preduzeća. Predmet spora u većini predmeta pokrenutih protiv fizičkih lica, malih i srednjih preduzeća je namirenje duga nastalog po osnovu neplaćanja obaveza po kreditu, putem: tužbe, predloga za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave kroz prodaju nepokretnosti, blokadom računa pravnog lica, koje je dalo mjenicu i mjenično ovlaštenje kao obezbjeđenje kredita fizičkog lica, sudskim izvršenjem blokade zarade klijenta i/ili žiranata, a na osnovu administrativne zabrane i slično. Ukupna vrijednost ovih sporova na dan 31. decembra 2017. godine je EUR 3.222 hiljade.

Broj sudskih sporova koje za Banku vode advokatske kancelarije na 31. decembar 2017. godine je 88. Banka očekuje uspjeh u svim postupcima koje je pokrenula protiv fizičkih lica, malih i srednjih preduzeća, i naplatu u iznosu od 80% ukupne izloženosti. Banka je kao povjerilac započela postupak vansudske prodaje nepokretnosti za 5 klijenata čija izloženost na dan 31. decembra 2017. godine iznosi EUR 72 hiljade.

32. POKAZATELJI PROPISANI ZAKONOM O BANKAMA I OSTALIM PODZAKONSKIM AKTIMA CBCG

Pokazatelji <u>poslovanja</u>	Propisani	Ostvareno na dan	
		31. decembra 2017.	2016.
Kapital	Minimalni iznos osnivačkog kapitala EUR 5 miliona	22.330	20.784
Koeficijent solventnosti	Minimum 10%	13,21%	15,39%
Ukupna izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	Maksimum 25% sopstvenih sredstava Banke	21,86%	18,59%
Zbir svih velikih izloženosti Banke	Maksimum 800% sopstvenih sredstava Banke	70,51%	85,80%
Ukupna izloženost prema svim licima povezanim sa Bankom	Maksimum 200% sopstvenih sredstava Banke	21,78%	31,86%
Ukupna izloženost prema zaposlenom	Maksimum 1% sopstvenih sredstava Banke	0,78%	0,70%
Pokazatelj minimalne likvidnosti	0,9 na dnevnom nivou; 1 na dekadnom nivou	2,98 %	3,71%
Devizni rizik – neto otvorena pozicija za sve valute	20% osnovnog kapitala Banke	1,08%	6,60%
Ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva	Maksimum 40% sopstvenih sredstava Banke	25,31%	26,71%

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Nakon 31. decembra 2017. godine nije bilo događaja koji bi uticali na korekcije i/ili objelodanjivanja u finansijskim iskazima za 2017. godine, osim što je došlo do primjene novog standarda MSFI 9 koji donosi značajne promjene u računovodstvu finansijskih sredstava (napomena 4).

ADDIKO BANK AD PODGORICA

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA

2017

Obraćanje Glavnog izvršnog direktora

Sa zadovoljstvom se možemo osvrnuti na najuspješniju godinu od početka poslovanja Addiko bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”) u Crnoj Gori. Protekla godina je bila prva kompletna godina u kojoj je zaokret Banke bio vidljiv, ne samo kroz povećanje obima u ključnim segmentima poslovanja, već i kroz poboljšanje nivoa produktivnosti i efikasnosti u cijeloj organizaciji.

U poređenju sa 2016. godinom, uprkos snažnoj konkurenciji, Banka je nastavila da bilježi rast *Corporate* i *SME* portfolija sa nominalnim porastom od EUR 12,2 miliona. Ove rezultate smo uspjeli postići s učešćem nekvalitetnih kredita (NPL) od svega 3,6% u ukupnom kreditnom portfoliju Banke, koji je daleko ispod tržišnog prosjeka i koji potvrđuje naš obazriv i uspješan pristup upravljanju rizicima.

Inovacije i unaprijeđena tehnologija su ključni za uspješno privlačenje klijenata u vremenima digitalizacije u mnogim industrijama, i mi smo sve više posvećeni razvoju usluga i unaprijeđenju naših procesa kako bismo pružili direktno bankarstvo rastućoj bazi klijenata Banke. U 2017. godini smo uspjeli da ostvarimo trostruko povećanje broja korisnika digitalnih usluga, dok su se transakcije putem digitalnih kanala u 2017. utrostručile. Pored toga, Banka je prva u Crnoj Gori uvela *BPM* (upravljanje poslovnim procesima) za retail klijente, što nam je omogućilo da, takođe, utrostručimo i broj prodatih paketa u odnosu na 2016. godinu.

Polazeći od snažne posvećenosti digitalizaciji na svim nivoima, mi smo prva banka u Crnoj Gori koja je uvela *VIBER* bankarstvo i plaćanja putem *VIBER* globalne platforme. Kao Banka koja klijente stavlja u centar svog poslovanja, u procesu smo implementacije najpouzdanijih *CRM* rješenja (upravljanje odnosima sa klijentima) koju sprovodimo u partnerstvu sa kompanijom Microsoft i njegovim regionalnim partnerima.

Sve naše ambicije i poslovne ciljeve ostvarujemo poštujući principe usklađenosti, gdje smo kao Banka u potpunosti posvećeni najvišim standardima borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Postupanje u skladu sa propisima je osnovni dio svih internih pravila i procedura unutar Addiko banke, a ponašanje u skladu sa etičkim kodeksom predstavlja ključnu vrijednost naše korporativne kulture.

Ponosni smo na činjenicu da je Banka prva u regionu koja je pokrenula proces robotizacije kako bi podržala naše upravljanje rizicima na svim nivoima. U okviru projekta efektivnosti prodajnih snaga - *SFE* (Sales Force Efficiency), u mreži poslovnica je uspostavljen unaprijeđen sistem internih kontrola u cilju osnaživanja poslovnih operacija i ostvarivanja efikasnosti.

2018. godina će takođe biti godina ispunjena mnogim izazovima s obzirom na unaprijeđeni regulatorni okvir i jaku konkurenciju unutar bankarskog sektora. Mi ćemo istrajati na svom putu odlučne reorganizacije i ulaganja u tehnologiju što će poboljšati našu ponudu usluga klijentima, optimizovati ponudu proizvoda i fokus na ključne segmente klijenata. Veoma je važno da tokom perioda reorganizacije održimo i dalje ojačamo našu poziciju. U 2017. godini smo postavili čvrste temelje i učinili važne korake ka održivom i profitabilnom rastu.

Banka zahvaljuje svim svojim klijentima i poslovnim partnerima na povjerenju koje imaju u Banku i na njihovom partnerstvu. Koristimo priliku da se zahvalimo našim zaposlenima na njihovoj marljivosti i naporom radu, kao i dobrim poslovnim rezultatima koje smo postigli u mnogim oblastima. Zajedno gradimo bolju Addiko banku, koja na održiv način isporučuje vrijednost za naše klijente, akcionare i zajednicu u kojoj Banka posluje.

S poštovanjem,

Addiko Bank
Addiko Bank AD Podgorica
Christoph Schoen, Glavni izvršni direktor

Addiko banka AD, Podgorica

ČLANOVI UPRAVE BANKE

Christoph Schoen, Glavni izvršni direktor, Izvršni direktor za finansije i komercijalne poslove

Odgovorani za:

Poslove podrške Upravi banke
Pravne poslove i usklađenost poslovanja
Internu reviziju
Korporativne komunikacije
Marketing
Upravljanje ljudskim resursima
Finansije, računovodstvo i upravljanje sredstvima i likvidnošću
Upravljanje poslovanjem s privredom i malim i srednjim preduzećima
Upravljanje poslovanjem sa stanovništvom

Marko Popovič, Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i podrške poslovanju

Odgovorani za:

Operativne poslove
Poslovnu tehnologiju
Upravljanje imovinom
Kartični procesni centar
Nabavku
Kontrolu rizika
Upravljanje rizikom poslovanja s poslovnim subjektima
Upravljanje rizikom poslovanja sa stanovništvom

SADRŽAJ

OBRAĆANJE GLAVNOG IZVRŠNOG DIREKTORA	2
ČLANOVI UPRAVE	3
IZVJEŠTAJ UPRAVE	5
1. OPŠTE INFORMACIJE	5
2. OPŠTI EKONOMSKI USLOVI U 2017. GODINI *	6
3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U 2017. GODINI.....	7
4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE.....	10
5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA	15
6. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ.....	19
7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI	20
8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE.....	23
9. UPRAVLJANJE RIZICIMA	32
10. UPRAVLJANJE KAPITALOM	34
11. MAKROEKONOMSKI IZGLEDI	35
SKRAĆENICE	36
EKSPozITURE.....	37

1. OPŠTE INFORMACIJE

1.1. Osvrt na razvoj banke

Addiko Bank AD Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“) je u 100% vlasništvu Addiko banke AG sa sjedištem u Beču, u Austriji, i dio je bankarske grupacije koja posluje u pet zemalja Južne i Jugoistočne Evrope. Addiko Grupa sastoji se od šest banaka u Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj, te efikasno pruža bankarske usluge za više od 1,1 miliona klijenata. Addiko banka posluje pod ovim imenom od 11. jula 2016. godine nakon uspješnog ribrandinga i strateškog repozicioniranja Addiko grupe, pružajući „*straightforward*“ (direktno) bankarstvo *retail* i *SME* klijentima.

Addiko Bank AG je u vlasništvu fondova pod upravljanjem Advent Internationala, globalnog *private equity* investitora i Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD).

Oba nova vlasnika, Advent International i EBRD, imaju dugu istoriju ulaganja u finansijsku industriju te u Srednju i Istočnu Evropu, što je komplementarno s ambicioznim razvojnim planovima Banke na njenim ključnim tržištima.

U 2017. godini Addiko je prepoznat i na lokalnom i na međunarodnom nivou kao najinovativniji brend, visoko inovativan koncept ekspozitura i najbolja mobilna aplikacija. Uspješnim partnerstvima sa različitim kompanijama, kreiran je ekosistem gdje je Addiko značajan konkurent ostalim bankama i predvodnik u sferi digitalnog bankarstva. Sa jedne strane, Banka pruža inovativne i najsavremenije digitalne usluge kao što je plaćanje putem *VIBER* aplikacije, a sa druge strane, pruža skalabilnu platformu pomoću inovativnog *Target Operating Model* (TOM) i balansiranog outsourcinga *non-core* aktivnosti.

Kao dio finansijske grupe koja je isključivo fokusirana na tržišta i klijente iz Južne i Jugoistočne Evrope, lokalni klijenti su u središtu strategije Banke koja je fokusirana na ključne proizvode i usluge relevantne u lokalnom ekonomskom okruženju, efikasne procese i brže donošenje odluka kao i jednostavnu komunikaciju.

Poslovni model koji stavlja u centar klijente, fokus na obezbjeđivanje visoke operativne stabilnosti, značajan napor koji se bavi novonastalim *cyber* rizicima i prudentan pristup kreditnom riziku su ključni stubovi trenutnog operativnog modela.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banku čini Centrala i 3 ekspoziture u Podgorici, a takođe dodatno i ekspoziture u Herceg Novom, Bijelom Polju, Nikšiću, Baru, Pljevljima, Kotoru, Budvi i Tivtu. Banka ima 159 zaposlenih radnika (31. decembra 2016. godine: 161 zaposlenog).

1.2. Informacije o registraciji

Shodno dozvoli za rad izdatoj od Centralne banke Crne Gore, Banka može da obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično za svoj račun.

Pored navedenog, Banka može obavljati i sljedeće poslove:

- 1) izdaje garancije i preuzima druge obaveze;
- 2) kupuje i naplaćuje potraživanja;
- 3) izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente (uključujući kreditne kartice, putne i bankarske čekove);
- 4) platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- 5) trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta: stranim sredstvima plaćanja uključujući mijenjačke poslove, valutnim i kamatnim instrumentima;
- 6) prikupljanje podataka, izrada analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti preduzeća i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- 7) depo poslove.
- 8) usluge čuvanja u sefovima.

1. OPŠTE INFORMACIJE (nastavak)

1.3. Informacije o otkupu sopstvenih akcija

Tokom 2017. godine, Banka nije otkupljivala sopstvene akcije/udjele.

Na dan 31. decembra 2017. godine akcijski kapital Banke čini 125.100 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1 hiljadu.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2017.			2016.		
	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća
Addiko Bank AG, Beč	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00
Ukupno	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00

2. OPŠTI EKONOMSKI USLOVI U 2017. GODINI *

Vlada Crne Gore nastavila je sa mjerama fiskalne konsolidacije u 2017. godini, sa ciljem smanjenja javne potrošnje i poboljšanja prihoda.

Bankarski sektor je dominantno u stranom vlasništvu, a karakteriše ga jaka konkurencija, dobra likvidnost i značajan napredak ostvaren na polju smanjenja nekvalitetnih kredita u 2017. godini.

Strane direktne investicije i tokom 2017. godine nastavile su da podržavaju iste sektore kao prethodnih godina, odnosno, kompanije u privatnom vlasništvu, banke i nekretnine.

Turizam je zadržao poziciju najboljeg sektora, sa 18,1% rastom broja turista i rastom broja noćenja od 10,5%, u poređenju sa 2016. godinom.

Crna Gora međutim i dalje ostaje osjetljiva na eksternu tražnju i konkurentnost i njene visoke potrebe za finansiranjem izlažu zemlju potencijalnim promjenama u prihvatanju rizika i poremećajima na globalnom finansijskom tržištu.

* Izvor: Addiko Centar za ekonomska istraživanja

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U 2017. GODINI

3.1. Finansijski pokazatelji

Zaokret ka održivom i profitabilnom poslovanju ostvaren je u 2017. godini sa neto profitom od EUR 1,5 miliona.

U skladu sa strategijom Banke, ključni indikatori poslovanja nastavili su da rastu 2017. godine, što je rezultiralo uravnoteženim rastom kreditnog portfolija i daljim jačanjem strukture finansiranja i povezanih troškova. Snažan rast sopstvenih sredstava omogućio je Banci da u 2017. godini značajno smanji linije finansiranja prema matičnoj banci, što se povoljno odrazilo ne samo na troškove, već i na pozitivan imidž Banke i povjerenje naših klijenata. Glavni fokus je bila promjena strukture kreditnog portfolija ka gotovinskim kreditima i kreditima namijenjenim malim i srednjim preduzećima, tako da dolazi do povećanja učešća visoko profitabilnih proizvoda u ukupnom portfoliju.

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U 2017. GODINI (nastavak)

3.1. Finansijski pokazatelji (nastavak)

Neto prihodi od kamata povećani su u odnosu na prošlu godinu za 11,9% i iznose EUR 7.7 miliona (2016: EUR 6.9 miliona) sa povećanjem neto kamatne margine na 2,91% (+11 bps) uprkos povećanju kamatnih rashoda u iznosu od EUR 1 milion prvenstveno kao rezultat subordinisanog duga uzetog krajem 2016. godine.

Neto prihodi po osnovu naknada i provizija bilježe rast od 8.4% u odnosu na prethodnu godinu i iznose EUR 1.4 miliona u 2017. godini (2016: EUR 1.3 miliona) kao posljedica fokusa na klijente i proizvode ali i povećanje prodajnih aktivnosti.

Pozitivan rezultat je ostvaren kao posljedica:

- Povećanja kreditnog portfolija (+15% u odnosu na prethodnu godinu) kao rezultat većeg rasta novoodobrenih kredita od redovne otplate postojećih
- Stavljanje fokusa na segment fizičkih lica, što se ogleda na pozitivan rast gotovinskih nenamjenskih kredita koji pokazuju rast od 63% sa EUR 50 miliona u 2016. godini na EUR 81.7 miliona u 2017. godini. Snažan rast u dijelu gotovinskih kredita je kompenzovao smanjenu aktivnost u drugim segmentima i proizvodima poput javnih preduzeća i namjenskih stambenih kredita, koju Banka sprovodi selektivno.

Rast depozita od klijenata od 23% sa EUR 164.4 miliona u 2016. godini na EUR 201.5 miliona u 2017. godini je rezultat vraćanja povjerenja naših klijenata kao i naših napora da izađemo u susret potrebama klijenata.

Smanjenje nekvalitetnih kredita je iznad očekivanja kao rezultat snažnog fokusa na naplatu istog i sporazumnog nalaženja rješenja. Pretočeno u brojke, učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima na kraju 2017. godine iznosilo je 3.6% i niže je za 196 bps u odnosu na prethodnu godinu.

3.2. Godišnjica Addiko Brenda

U trećem kvartalu 2017. godine, Addiko brend pod kojim Banka posluje od 11. jula 2016. godine imao je svoju prvu godišnjicu. Lansiranje novog brenda obilježilo je početak zaokreta poslovanja za Banku i njenog jasnog fokusiranja na strateške segmente poslovanja, povećanje efikasnosti poslovanja i potvrđivanje Banke kao jake i stabilne institucije koja pruža jednostavne bankarske usluge svojim klijentima.

3.3. Poslovanje s fokusom na klijente

Sa Addiko brendom posvećenim pružanju obećanja u vidu "straightforward" (direktnog) bankarstva i pružanja visokokvalitetnih usluga svojim klijentima, uvedeno je nekoliko ključnih inicijativa sa ciljem daljeg poboljšanja iskustava klijenata na svakom kontakt mjestu. Program efektivnosti prodajnih snaga (SFE), koji je pokrenut u segmentu maloprodaje, fokusira se na tri proizvoda (gotovinski krediti, primarni tekući računi i paketi) i odmah je pozitivno uticao na performans i prodaju filijala, sa povećanjem prisutnim u svim ciljanim proizvodima. Uvođenjem novih jedinstvenih usluga kao što su *Addiko Chat Banking*, *VIBER P2P* plaćanja i paketa za maloprodaju, kroz povećanje efikasnosti i formiranje specijalnog komiteta za korisničko iskustvo (*Customer Experience Comitee*), Banka je takođe poboljšala odnos na relaciji klijent-banka, istovremeno podstičući lojalnost klijenata.

„End-to-End“ (E2E) projekat unaprjeđenja kreditiranja *Corporate* i *SME* klijenata je takođe pružio opipljiv uticaj na kompletan proces odobravanja kredita, sa punim efektima očekivanim nakon njegove implementacije. Istovremeno, pregled strukture naknada i naprednih savjetodavnih usluga klijentima doprinijeli su rastu učešća na tržištu.

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U 2017. GODINI (nastavak)

3.3. Poslovanje s fokusom na klijente (nastavak)

Rezultati pristupa koji u fokus stavlja klijenta (usredsređenost na korisnike) i rast njihovog zadovoljstva potvrđuju da je Addiko postao prva banka koja je dobila Sertifikat prijatelja klijenata, koju je izdao ICERTIAS - Međunarodna organizacija za sertifikaciju koja je izvršila detaljnu analizu reputacije, korisničkih iskustava, komunikacije i faktora povjerenja.

3.4. Uvođenje inovacija kroz digitalnu transformaciju

Inovacije i unaprijeđena tehnologija su srž naše strategije. Ostvarili smo trostruko povećanje broja korisnika digitalne banke i povećanje od 300% broja transakcija ostvarenih putem digitalnih kanala. Pored toga, Addiko je prva banka u Crnoj Gori koja je uvela upravljanje poslovnim procesima u segment poslovanja s fizičkim licima.

Polazeći od snažne posvećenosti digitalizaciji na svim nivoima, Addiko je prva banka u Crnoj Gori koja je uvela *VIBER* bankarstvo i plaćanja putem *VIBER* globalne platforme. Kao Banka koja klijente stavlja u centar svog poslovanja, u procesu smo implementacije najpouzdanijih „Customer Relationship Management“ rješenja.

„Bankarstvo bez papira“ (eng: Paperless banking), uvedeno kao dio digitalne transformacije, važan je napredak. Umjesto dokumenata i obavještenja koja smo slali klijentima u štampanom obliku putem pošte, danas sve veći broj tih dokumenta i obavještenja šaljemo e-poštom i SMS-om, a odnedavno sve više i putem aplikacije *VIBER*. To nam pojednostavljuje radni proces, a istovremeno klijentima omogućava pristup njihovim dokumentima (izvodima, računima, ponudama, uslugama i slično) u bilo koje vrijeme i na bilo kom mjestu. S obzirom na sve veću važnost zaštite životne sredine, to je i veliki korak naprijed prema poboljšanju ekološke svijesti.

Ključna promjena u našim poslovnicama je interaktivnost. Kroz pilot projekat omogućavamo upotrebu raznih uređaja kojima se klijenti mogu koristiti u potrazi za informacijama dok čekaju susret licem-u-lice sa bankarskim službenikom. Takođe, u našim ekspoziturama je postavljen besplatni *wifi* za naše klijente.

Banka zna da je budućnost bankarstva, bez ikakve sumnje, u digitalnim tehnologijama. Novi trendovi, uz moderne tehnološke alate koje sa velikom posvećenošću implementiramo, doprinose transformaciji tradicionalnih metoda bankarstva u moderno bankarstvo, u čijem je fokusu zadovoljstvo klijenata. Poslovnice ćemo još snažnije povezati sa digitalnim kanalima, čime će se klijentima osigurati oblik komunikacije prilagođen njihovim potrebama.

Naši zaposleni imaju privilegiju da budu dio prve digitalne transformacije u bankarskom sektoru koja se odvija u Crnoj Gori. Jedan od naših ciljeva za protekli period je bio i uvođenje novih tehnologija koje služe za obavljanje brze i efikasnije komunikacije sa kolegama u Grupi – kao što su multimedijalne *collaboration platforms* bazirane na Cisco tehnologijama (*teleconference* i *webex*) kao i Microsoft 365 platformi – primarno *Skype for business*. Ove platforme se koriste za razmjenu znanja i iskustva, obavljanje online treninga i intervjuja.

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U 2017. GODINI (nastavak)

3.5. Organizaciona struktura i operativna platforma podržavaju rast

Godina 2017. bila je prva cijela godina u kojoj je zaokret u poslovanju Banke rezultirao ne samo u povećanju obima u ključnim strateškim segmentima, već je ostvaren i značajan porast operativnog profita. Takođe, povećanje nivoa produktivnosti i poboljšanje efikasnosti u organizaciji obezbjeđuju dobru poziciju Banke za dalji razvoj poslovanja u veoma konkurentnom tržišnom okruženju. Kao rezultat toga, Banka je uspjela da ostvari pozitivan rezultat poslije 5 godina sa povećanjem broja primarnih klijenata od 17%. Takođe, broj prodatih paketa bio je 3.5 puta veći u odnosu na kraj 2016. godine, broj korisnika digitalne banke se utrostručio i ostvaren je značajan porast u broju transakcija.

Sprovedene inicijative u potpunosti podržavaju razvojni model, korporativne ciljeve bazirane na održivom rastu prihoda, efikasne procese, kao i adekvatno upravljanje rizicima sa ciljem uspostavljanja grupnog *“šest zemalja-jedan pobjednički tim”* pristupa.

Od suštinskog značaja za ostvarivanje planiranih ciljeva je implementacija ciljanog operativnog modela (TOM) koji pojednostavljuje procese, omogućava bolje upravljanje troškovima i poboljšava cjelokupnu efikasnost podizanjem nivoa usluga na viši nivo u okviru Banke, kao i u odnosu prema klijentima. Uspostavljanjem novog modela Banka će imati znatne koristi od grupnih investicija u dijelu unapređivanja sigurnosnih standarda, uključujući bolju zaštitu od *cyber* napada. Novi ciljani model (TOM) čini Banku mnogo više orijentisanom prema klijentima i usmjerenom na tržište ostvarivanjem optimizacije u pozadinskom poslovanju, koje će kao rezultat dovesti do daljeg širenja prodajne mreže. Nadalje, objedinjavanjem resursa poboljšava se kvalitet usluga iskorišćavanjem svih prednosti specijalizacije i daje više fleksibilnosti sa ciljem pružanja boljeg i pouzdanijeg kvaliteta usluga našim klijentima.

3.6. Promjene u Upravi

Promjena članova lokalne Uprave banke izvršena je početkom godine, kada je umjesto dotadašnje Izvršne direktorice za poslove upravljanja rizicima i poslove pružanja podrške poslovanju Banke, gospođe Ivane Pantović, imenovan gospodin Marko Popović koji je tu odgovornu poziciju preuzeo 1. februara 2017. godine i obavlja je i dalje.

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE

4.1. Analiza bilansa stanja

Ukupna imovina Banke uvećana je za EUR 10.1 miliona (4%), i to sa EUR 254 miliona na EUR 264 miliona usled povećanja kreditnog portfolija.

Gotovina i potraživanja od banaka su pala na EUR 61.5 miliona (prethodne godine EUR 77 miliona). Na kraju 2016. godine, uzeta je nova kreditna linija od Addiko Bank d.d. Zagreb koja je uvećala stanje gotovine i ista je iskorišćena za nove kredite i plasmane tokom 2017. godine.

Neto krediti i potraživanja od klijenata (bruto potraživanja umanjena za rezervisanja za kreditni rizik) porasli su sa EUR 169.2 miliona u 2016. godini na EUR 198.6 miliona u 2017. godini. Pozitivan trend je prije svega posljedica jakog rasta u sektoru fizičkih lica.

Depoziti su porasli za EUR 37.1 miliona, na ukupnih EUR 201.5 miliona u 2017. godini (2016: EUR 164.4 miliona). Rast je ostvaren kako u sektoru fizičkih lica tako i u sektoru privrednih društava u državnom sektoru.

Pozajmljena sredstva od banaka pala su tokom 2017. godine za EUR 26.5 miliona (na kraju 2017. godine iznosila su EUR 19.1 miliona). Ovakav trend je posljedica vraćanja svih kreditnih linija matičnoj banci tokom 2017. godine.

Rezervisanja su pala sa EUR 4.6 miliona iz prethodne godine na EUR 1.4 miliona u 2017. godini. Tokom 2017. godine, došlo je do ukidanja rezervisanja po osnovu štetnog događaja kao i rezervisanja za prijevremeno zatvaranje kreditnih linija prema matičnoj banci kao i rezervisanja za potencijane gubitke pri konverziji CHF kredita za nekvalitetne kredite.

Pozitivan razvoj kapitala u iznosu od EUR 1.5 miliona do ukupnih EUR 22.3 miliona (2016: EUR 20.8 miliona) je posljedica napora Banke da se bude profitabilna i održiva u godinama koje slijede.

Na dan 31. decembar 2017. godine, ukupan koeficijent adekvatnosti kapitala iznosio je 13.2% (2016: 15.4%), što je iznad zakonski propisanog limita od 10%.

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE (nastavak)

4.1. Analiza bilansa stanja (nastavak)

U hiljadama EUR

POZICIJA	2017	2016
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	56.187	58.799
Kredit i potraživanja od banaka	5.294	18.173
Kredit i potraživanja od klijenata	198.586	169.188
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	165
Investicione hartije od vrijednosti		
- koje se drže do dospjeća	659	4.858
Nekretnine i oprema	1.658	1.397
Nematerijalna sredstva	130	211
Ostala finansijska potraživanja	978	583
Ostala poslovna potraživanja	402	433
UKUPNA AKTIVA	263.894	253.807
OBAVEZE		
Depoziti banaka	-	350
Depoziti klijenata	201.479	164.372
Pozajmljena sredstva od banaka	19.081	45.615
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	8.248	10.283
Rezerve	1.430	4.611
Ostale obaveze	5.762	2.290
Subordinisani dug	5.564	5.502
Ukupne obaveze	241.564	233.023
KAPITAL		
Aksijski kapital	125.100	125.100
Neraspoređena dobit	(106.904)	(95.891)
Dobit/gubitak tekuće godine	1.472	(11.013)
Ostale rezerve	2.662	2.588
Ukupan kapital	22.330	20.784
UKUPNA PASIVA	263.894	253.807

4.2. Analiza bilansa uspjeha

Neto prihodi od kamata rastu na EUR 7.7 miliona u odnosu na prethodnu godinu kada su iznosili EUR 6.9 miliona što je posljedica povećanja kreditnog portfolia kao i povećanja učešća kredita sa većom kamatnom stopom. Učešće gotovinskih nenamjесkih kredita za fizička lica tokom 2017. godine povećano je sa 27% u 2016. godini na 38% u 2017. godini. Rast kamatnih prihoda je umanjjen rastom kamatnih rashoda kao posljedica troškova vezanih za subordinisani dug koji je uzet krajem 2016. godine. Neto kamatna margina raste na 2.91% tokom 2017. godine kao rezultat fokusa na visoko profitabilne segmente i proizvode kao i optimizaciju na strani obaveza.

Neto prihodi po osnovu naknada i provizija bilježe rast od 8.4% u odnosu na prethodnu godinu i iznose EUR 1.44 miliona u 2017. godini. Povećanje prihoda od naknada je prije svega uslovljeno rastom prihoda po osnovu garancija kao i naknada za održavanje računa i paketa. Tokom 2017. godine, Banka bilježi snažni rast paketa i njihovo stanje na kraju godine je 3.5 puta veće nego na kraju 2016. godine što je posljedica fokusa na klijente i njihove potrebe.

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE (nastavak)

4.3. Analiza bilansa uspjeha (nastavak)

Trošak obezvrjeđenja je iznosio je EUR 3 miliona i isti je tri puta manji u odnosu na prethodnu godinu. Tokom 2016. godine usvojena je nova metodologija za obračun ispravki vrijednosti, čija primjena je imala jednokratni negativan efekat na rezultat, ali u isto vrijeme je obezbijedena bolja pokrivenost rizika što će zaštititi Banku od neočekivanih događaja (EUR 7.1 miliona). Tokom 2017. godine evidentan je i uticaj uspješnih aktivnosti na polju rješavanja nekvalitetne aktive, prije svega rana naplata potraživanja od klijenata u kašnjenju, pozitivan efekat koji je ostvaren kroz sporazume o poravnanju, kao i prodaju dijela obezbijedenih potraživanja.

Troškovi rezervisanja bilježe pozitivan iznos od EUR 2.2 miliona dok su 2016. godine bili negativni (EUR 1.2 miliona). Pozitivan iznos ostvaren je usled ukidanja rezervisanja po osnovu potencijalnog štetnog događaja koji je knjižen u 2016. godini, a tokom 2017. godine je proknjižen kao trošak obezvrjeđenja po osnovu kredita. Dodatno, tokom 2017. godine došlo je do ukidanja rezervisanja za prijevremeno zatvaranje kreditnih linija prema matičnoj banci kao i rezervisanja za potencijane gubitke pri konverziji CHF kredita za nekvalitetne kredite.

Neto dobiti od kursnih razlika u odnosu na prošlu godinu bilježe blagi rast od 3% i sada iznose EUR 0.18 miliona.

Poslovni rashodi u poređenju sa prethodnom godinom bilježe rast sa EUR 8.2 miliona na EUR 9 miliona. Rast u iznosu od EUR 0.8 miliona je prvenstveno posljedica rasta troškova advokatskih usluga.

Amortizacija je iznosila EUR 0.35 miliona i bilježi nagli pad u odnosu na prošlu godinu od 24% kao posljedica isticanja korisnog vijeka upotrebe sredstava krajem 2016. godine.

Ostali neto troškovi bili su pozitivni i iznosili su EUR 2.3 miliona, što je posljedica većih prihoda od naplaćenih otpisanih potraživanja.

Neto dobitak nakon oporezivanja iznosio je EUR 1.47 miliona dok je prošle godine ostvaren gubitak u iznosu od EUR 11 miliona.

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE (nastavak)

4.3. Analiza bilansa uspjeha (nastavak)

BILANS USPJEHA

U hiljadama EUR

POZICIJA	2017	2016
Prihodi od kamata i slični prihodi	12.338	10.526
Rashodi od kamata i slični rashodi	(4.647)	(3.649)
Neto prihodi od kamata	7.691	6.877
Troškovi obezvrjeđenja	(3.040)	(9.676)
Troškovi rezervisanja	2.160	(1.190)
Prihodi od naknada i provizija	3.148	2.942
Rashodi naknada i provizija	(1.710)	(1.616)
Neto prihodi od naknada i provizija	1.438	1.326
Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti	42	98
Neto dobiti od kursnih razlika	181	175
Troškovi zaposlenih	(4.224)	(4.231)
Opšti i administrativni troškovi	(4.728)	(3.937)
Troškovi amortizacije	(348)	(458)
Ostali rashodi	(117)	(1.266)
Ostali prihodi	2.417	1.269
OPERATIVNI DOBITAK/(GUBITAK)	1.472	(11.013)
Porez na dobit	-	-
NETO DOBITAK/(GUBITAK)	1.472	(11.013)

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE (nastavak)

4.4. Racio pokazatelji

Pokazatelji prinosa

U hiljadama EUR

Godina	Prihodi od kamata i slični prihodi	Prihod od naknada i provizija	Rashodi od kamata i slični rashodi	Troškovi rezervisanja	OPERATIVNI DOBITAK/(GUBITAK)
2017	12.338	3.148	4.647	(2.160)	1.472
2016	10.526	2.942	3.649	1.190	(11.013)
2017/2016	117,21%	107 %	127,35%	-181,51%	-13,37%

U hiljadama EUR

	2016	2017
Neto (gubitak)/dobitak nakon oporezivanja	(11.013)	1.472
Akcionarski kapital	125.100	125.100
ROE (Return on Equity) - Prinos na kapital	-8,80%	1,18%

	2016	2017
Neto (gubitak)/dobitak nakon oporezivanja	(11.013)	1.472
Ukupna aktiva	253.807	263.894
ROA (Return on assets) - Prinos na aktivu	-4,34%	0,56%

	2016	2017
Operativni (gubitak)/dobitak	(11.013)	1.472
Ukupna aktiva	253.807	263.894
Koeficijent operativnog profita	-4,34%	0,56%

Pokazatelji finansijskog položaja

U hiljadama EUR

S1	2016	2017
Akcionarski kapital	125.100	125.100
Ukupna aktiva	253.807	263.894
Akcionarski kapital / Ukupna aktiva	49,29%	47,41%

U hiljadama EUR

S2	2016	2017
Ukupne obaveze	233.023	241.564
Ukupna aktiva	253.807	263.894
Ukupne obaveze / Ukupna aktiva	91,81%	91,54%

U hiljadama EUR

S3	2016	2017
Poslovni prihodi	13.468	15.486
Poslovni rashodi	5.265	6.357
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi	255,80%	243,61%

U hiljadama EUR

S4	2016	2017
Ukupni prihodi	14.737	17.903
Poslovni rashodi na ime kamata	3.649	4.647
Ukupni prihodi / Poslovni rashodi na ime kamata	403,86%	385,26%

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE (nastavak)

4.4. Racio pokazatelji (nastavak)

Pokazatelji likvidnosti

<u>Pokazatelji poslovanja</u>	<u>Propisani</u>	<u>Ostvareno na dan</u> <u>31. decembra</u>	
		<u>2016.</u>	<u>2017.</u>
Pokazatelj minimalne likvidnosti	0,9 na dnevnom nivou/ 1 na dekadnom nivou	3,71%	2,98%

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA

5.1. Tržište i razvoj poslovanja

Nakon završene privatizacije u 2015. godine i *re-brandinga* u 2016. godini, a nakon sprovođenja nekoliko strateških odluka u smislu stabilnosti, aktivnog upravljanja učinkom i efikasnošću, Banka je u 2017. godini u potpunosti iskoristila dobru poziciju i ostavila dubok trag na crnogorskom tržištu.

Banka je na crnogorskom tržištu postala prepoznatljiva kao inovativna banka, te je nakon lansiranja najmodernijeg rješenja za elektronsko poslovanje građana tokom 2016. godine, kao i jedinstvenim kreditnim proizvodima za građane, baziranih isključivo na bonitetu klijenta kao pojedinca, nastavila i u 2017. godini da bude kreator trendova. Tokom 2017. godine, lansiran je potpuno nov i ponovo jedinstven proizvod za građane - brzi keš kredit, gdje građani samo sa ličnom kartom, u okviru jednog dana, mogu dobiti kreditna sredstva. Time je Banka potvrdila reputaciju inovativne Banke koja razumije potrebe tržišta i svoju ponudu prilagođava istome. Ovim se postigla i efikasnost operacija, a klijenti dobijaju *straightforward* bankarstvo u skladu sa našim obećanjem.

Sa takvom poslovnom strategijom, jednostavnijim portfolijom ključnih proizvoda, poboljšanim kvalitetom portfolija koji se ogleda u stepenu nekvalitetne aktive od svega 3,3% i stepenu pokrića nekvalitetne aktive od 73,2% (bez kolateralala), kao i u ukupnoj stopi adekvatnosti kapitala od 13,21%, Banka ima zdrave osnove za dalji poslovni razvoj, a sve navedeno je dovelo banku u poziciju da u 2017. godini ostvari pozitivan poslovni rezultat, prvi put nakon niza godina.

U 2017. godini fokus Banke je bilo maksimiziranje domaćih izvora sredstava sa smanjenjem zavisnosti od eksternog finansiranja, što je imalo za posljedicu povećanje učešća domaćih izvora na strani pasive sa 65% u 2016. godini na 76% u 2017. godini.

U 2018. godini fokus će ostati na aktivnom pružanju podrške realnoj ekonomiji, rastu baze klijenata, povećanju plasmana, naročito u oblastima poslovanja s fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima (*Retail i SME*), jačanju prodaje, punoj implementaciji *E2E* procesa i postizanju operativne izvrsnosti na svim nivoima, te kreiranju dugoročno održivog i profitabilnog poslovanja.

5.2. Upravljanje ljudskim resursima

Strategija upravljanja ljudskim resursima potpora je kulturnoj transformaciji i strategiji Banke kroz izgradnju snažnih organizacionih temelja unutar novog Ciljnog operativnog modela. Istovremeno, definisanjem jasnih uloga, odgovornosti i pojednostavljenih procesa, uz korišćenje i maksimiziranje zajedničkih sposobnosti, Banka gradi platformu za rast i razvoj talentovanih pojedinaca u poslu, privlačeći, razvijajući, zadržavajući stručnjake i visokoproduktivne zaposlene u cilju podrške budućem rastu. Identifikovanje, vrednovanje, nagrađivanje i prepoznavanje visoke produktivnosti i talentovanih radnika, uz odgovarajuću podršku okvira za upravljanje produktivnošću, smatra se ključnim u planovima Banke da postane poželjan poslodavac koji će privući talentovane pojedince na tržištu i stvoriti atraktivno mjesto za rad u kom će zaposleni izgrađivati svoju karijeru.

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA (nastavak)

5.2. Upravljanje ljudskim resursima (nastavak)

U 2017. godini primarni fokus kada su u pitanju ljudski resursi bio je na podizanju poslovnih kapaciteta Banke i podršci kulturne transformacije sa fokusom na isporučivanje jasnog, jednostavnog i direktnog bankarstva klijentima. Istovremeno je pokrenut proces izgradnje Addiko-poslodavac brenda, te program zapošljavanja s ciljem početka izgradnje visokoproduktivne organizacije pomoću aktivnosti evaluacije i razvoja, kao i sveobuhvatni sistem upravljanja produktivnošću.

Takođe, u 2017. godini Banka je uvela nove programe obuke koji su pilotirani za specifične razvojne mogućnosti. Nastavljen je proces standardizacije ljudskih resursa u oblasti zapošljavanja, „on boarding“ i izvještavanja o troškovima zaposlenih. Ključni faktor promjene kulture je uvođenje liderskih standarda za menadžere i poželjno ponašanje na radnom mjestu (Addiko vrijednosti i ponašanja). Oni će biti integrisani u procese evaluacije performansa zaposlenih i talenata.

U narednom periodu fokus će biti na integraciji „Vrijednosti i ponašanja“ u svakodnevne aktivnosti, ubrzavanje kulturne transformacije i osiguravanje efikasnosti procesa u ciljnom operativnom modelu.

Budžet za obrazovanje u iznosu EUR 81 hiljadu, Banka je investirala prije svega u razvoj prodajnih i savremenih trendova, finansijske i kreditne analize i liderskih kompetencija svojih zaposlenih i menadžera. Zaposleni banke su bili učesnici raznih seminara i konferencija organizovanih od strane relevantnih regulatornih institucija Crne Gore i regionalnih lidera u oblasti bankarskog poslovanja, te konferencija i seminara organizovanih za zaposlene Banke. Kada se radi o ulaganju u ljudske resurse, tokom 2017. godine na stručnom osposobljavanju bilo je i 9 svršenih visokoškolaca od kojih je više njih nastavilo rad u Banci nakon završenog programa.

Zaposleni, pored učenja u učionici prilikom treninga svoja znanja i vještine unaprjeđuju i na samom radnom mjestu. Pored toga, ohrabreni su da se kreću horizontalno i vertikalno kroz organizaciju, te da učestvuju u internacionalnim projektima. Izgradnja povjerenja i bliska saradnja sa različitim timovima je dio bančinog identiteta i stila rukovođenja koji podržava.

Banka je inicirala Addiko akademiju koja pruža mogućnosti edukacije za liderstvo, bankarstvo, korporativno bankarstvo i usklađenost poslovanja. Tokom 2017. godine Banka je razvila i sprovela „360 feedback“ za menadžere kako bi omogućila razvoj svojih zaposlenih. Proces regrutacije i selekcije je važan stub naše kulture. Ljudski resursi su odgovorni za upravljanje ovim procesom. Banka traži pojedince koji imaju iskustvo u industriji, strast za učenjem, sposobnost da budu fleksibilni i spremni da daju svoj maksimum kako bi izgradili inovativnu i konkurentnu banku. Zaposleni se biraju na način usklađenosti njihovih vještina i kulture sa Addiko vrijednostima.

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA (nastavak)

5.3. Korporativna društvena odgovornost

Uprkos velikim izazovima sa kojima se susrećemo na tržištu, korporativna društvena odgovornost je i dalje jedna od bitnih aktivnosti Banke. Banka veoma ozbiljno shvata svoju odgovornost prema zajednici i interesnim stranama u sredini u kojoj posluje. Već niz godina Banka izdvaja sredstva za doprinos novim mogućnostima za društveni razvoj i unaprjeđenje kvaliteta života, kroz podršku različitim dobrotvornim aktivnostima za djecu, socijalno ugrožene porodice, kao i radu vaspitno-obrazovnih i zdravstvenih institucija i institucijama koje vode računa o djeci i njihovom organizovanom vaspitno-obrazovnom razvoju i njihovoj socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti. U 2017. godini smo po prvi put uveli korporativno volontiranje, prepoznajući sljedeće benefite:

Za kompaniju:

- ✓ unaprjeđuje odnose sa lokalnom zajednicom;
- ✓ pomaže u uspostavljanju i poboljšanju reputacije kompanije na novim i postojećim tržištima;
- ✓ gradi kohezivnu, motivisanu radnu snagu.

Za zaposlene:

- ✓ poboljšava vještine liderstva i komunikacije, kao i interpersonalne vještine;
- ✓ smanjuje izolaciju i povećava interakciju sa zaposlenima u drugim segmentima kompanije;
- ✓ podiže zadovoljenje i povećava osjećaj lične vrijednosti.

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA (nastavak)

5.4. Ulaganje u životnu sredinu

Banka vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 052/16) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG”, br. 080/05, „Sl. list CG”, br. 040/10, 073/10, 040/11, 027/13, 052/16).

U skladu sa članom 9 Zakona o životnoj sredini, obavljamo sljedeće aktivnosti na obezbijedenju zaštite životne sredine:

- Održivo korišćenje prirodnih resursa, dobara i energije;
- Uvođenje energetski efikasnijih tehnologija i korišćenje obnovljivih prirodnih resursa;
- Upotreba proizvoda, procesa i tehnologija koji manje ugrožavaju životnu sredinu;
- Preduzimanje mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu
- Druge mjere u skladu sa Zakonom o životnoj sredini.

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko budemo smatrali da određeni projekat ili poslovna aktivnost koju budemo planirali, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnost nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

Kroz inicijativu „*Go lean and green*” Banke je uvela princip optimizacije korišćenja energije i drugih resursa u objektima, u svim fazama adaptacije objekata, kao i prilikom korišćenja vozila iz voznog parka. Cilj nam je da se procenat emitovanja ugljen dioksida, kao pratećeg nus proizvoda, smanji na najmanju moguću mjeru i to primjenom mjera kao što su:

- instalacija opreme sa visokim energetske iskorišćenjem koji odgovara standardu klase A+ pa naviše;
- upotrebom službenih vozila sa najsavremenijim komercijalno dostupnim motorima koji garantuju nizak stepen emisije štetnih gasova;
- redovno unaprijeđivanje i održavanje opreme i prostora.

Činimo jednostavne stvari koje doprinose štednji energije, kao što su dvostrano štampanje, gašenje nepotrebnih svjetala, zatvaranje prozora i vrata, podešavanje termostata na racionalnu temperaturu, i slično.

6. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

Glavni fokus će biti dalje povećanje kreditnog portfolija sa akcentom na gotovinske kredite i kredite namijenjene malim i srednjim preduzećima. Rast kreditnog portfolija će biti podržan kroz dalje jačanje depozitnog portfolija što je i namjera Banke da se finansira samostalno iz operativnog poslovanja. Operativni troškovi će biti pažljivo kontrolisani i planirano je njihovo smanjenje što odražava naše napore u povećanju efikasnosti.

U hiljadama EUR

POZICIJA	Budžet 2018
Prihodi od kamata i slični prihodi	14.180
Rashodi od kamata i slični rashodi	(4.535)
Neto prihodi od kamata	9.644
Troškovi obezvrjeđenja	(2.856)
Prihodi od naknada i provizija	3.504
Rashodi naknada i provizija	(1.984)
Neto prihodi od naknada i provizija	1.520
Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti	164
Neto dobiti od kursnih razlika	-
Troškovi zaposlenih	(3.930)
Opšti i administrativni troškovi	(4.082)
Troškovi amortizacije	(390)
Ostali rashodi	-
Ostali prihodi	1.091
OPERATIVNI DOBITAK	1.161
Porez na dobit	-
NETO DOBITAK	1.161

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u kategorije zajmova i potraživanja, hartija od vrijednosti koje se drže do dospelja, raspoloživih za prodaju i namijenjenih trgovanju. Klasifikacija zavisi od svrhe za koju su finansijska sredstva pribavljena kao i karakteristika finansijskih sredstava. Rukovodstvo vrši klasifikaciju finansijskih plasmana u momentu inicijalnog priznavanja.

Finansijske obaveze se klasifikuju u kategoriju krediti i pozajmice i vode se po metodi amortizovanog troška.

Zajmovi i potraživanja

Zajmovi i potraživanja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili utvrdivim rokovima plaćanja, koja se ne kotiraju ni na jednom aktivnom tržištu. Uključuju se u kratkoročnu aktivu, osim ukoliko su im rokovi dospelja duži od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja. U tom slučaju se klasifikuju kao dugoročna sredstva. U bilansu stanja Banke zajmovi i potraživanja su iskazani na pozicijama „Kredit i potraživanja od banaka“ i „Kredit i potraživanja od klijenata“. Krediti i pozajmice se priznaju kada se sredstva prenesu korisniku.

Kredit i su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćene glavnice i ispravku vrijednosti, tj. iznos obezvređenja koji se obračunava u skladu sa metodologijom Banke i Odlukom Centralne banke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama. Troškovi obezvređenja kredita se priznaju u bilansu uspjeha na poziciji Troškovi obezvređenja, u skladu sa navedenom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom.

Prestanak priznavanja

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju po isteku prava na novčani priliv od finansijskog sredstva ili ako je to pravo prenijeto i Banka u suštini prenijela sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ 22/12, 55/12 i 57/13) dana 01. januara 2013. počelo je uvođenje i primjena MRS 39 „Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje“.

Aktivu Banke izloženu kreditnom riziku, u smislu ove odluke čine krediti, pozajmice, kamate, naknade, depoziti kod banaka i avansi i sve druge stavke bilansne aktive kod kojih je Banka izložena kreditnom riziku, kao i vanbilansne pozicije izloženosti: izdate garancije, ostala jemstva, otvoreni akreditivi i odobreni još neiskorišćeni krediti, kao i druge vanbilansne stavke koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke.

Metodologija za praćenje kreditnog rizika je uređena internim procedurama Banke koje se bave kreditnim rizikom. Ova interna metodologija za praćenje kreditnog rizika osnova je za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

Banka je internu metodologiju praćenja kreditnog rizika za izloženosti na pojedinačnoj osnovi prilagodila nivou procjena na pojedinačnoj osnovi propisanih od strane CBCG, a to je nivo od EUR 50 hiljada. U skladu sa odlukom, iznos obezvređenja stavke bilansne aktive utvrđuje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju. Procjena vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki na pojedinačnoj osnovi obuhvata procjenu nadoknadivosti budućih novčanih odliva za svaku preuzetu vanbilansnu obavezu i obračun iznosa vjerovatnog gubitka za svaku pojedinačnu vanbilansnu stavku koja je uključena u ovu procjenu. Iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki je jednak sadašnjoj vrijednosti očekivanih nenadoknadivih budućih novčanih odliva po tim stavkama.

Procjenu na grupnoj osnovi Banka vrši za potraživanja:

- 1) za koja se pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvređivanju, odnosno vjerovatni gubitak;
- 2) koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja (od EUR 50 hiljada i više).

Vrednovanje stavki aktive, odnosno ukupne izloženosti za klijenta koja obuhvata i vanbilanse pozicije, detaljno je uređeno internim procedurama Banke koje prate kreditni rizik. U vrednovanje stavki aktive, kao i ukupne izloženosti se uključuju i pravilna i interno propisana utvrđivanja vrijednosti kolaterala, kao dodatnih procjena vrijednosti uz ukupno utvrđivanje kreditne sposobnosti dužnika i procjene drugih relevantnih faktora.

Na osnovu utvrđenog profila rizika za pojedinačne i grupne izloženosti, a na osnovu primjene interne metodologije za praćenje kreditnog rizika, računovodstveno se obezvređuju stavke aktive koje se potom knjigovodstveno evidentiraju na teret rashoda kroz bilans uspjeha, odnosno u bilansu stanja na kontima ispravke vrijednosti. Uknjižavaju se stanja obezvređenja koja odgovaraju obračunu rizika u skladu sa internom metodologijom.

Dodatno, vjerovatnoća gubitka po osnovu vanbilansnih stavki se knjigovodstveno evidentira na teret rashoda kroz bilans uspjeha, a u bilansu stanja u korist rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama, a u skladu sa internom metodologijom. Obračun potencijalnih gubitaka koji nisu predmet računovodstvenog unosa kroz bilans stanja i bilans uspjeha, su propisane kategorije potrebne za obračun sopstvenih sredstava banke.

Odlukom je takođe predviđeno da se rizična aktiva koja ispunjava uslove za isključivanje iz bilansa banke otpiše iz bilansne aktive i evidentira u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Ovaj tretman odstupa od MRS/MSFI koji ne razdvaja bilansne izloženosti na osnovu kojih se procjenjuje kreditni rizik na bilansnu i vanbilansnu evidenciju.

Navedena odluka CBCG propisuje da se potraživanja isključuju iz bilansa banke ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- 1) za neobezbijedeno potraživanje:
 - kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili
 - ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- 2) za obezbijedeno potraživanje:
 - kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako Banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

Postupak naplate potraživanja smatra se okončanim, kada:

- 1) je odluka o okončanju stečajnog postupka nad dužnikom postala pravosnažna;
- 2) se banka na osnovu potvrđenog plana reorganizacije dužnika, odrekla određenog potraživanja (otпуст duga);
- 3) se donese odluka o obustavljanju postupka izvršenja, iz razloga što izvršenje na predloženim predmetima izvršenja nije moguće sprovesti, ili
- 4) je banka donijela odluku o okončanju postupka naplate potraživanja zbog ekonomske neopravdanosti daljeg vođenja postupka naplate (ako bi troškovi sudskog postupka premašili iznos naplaćenog potraživanja, ako je banka sa pažnjom dobrog privrednika bezuspješno preduzela sve radnje za naplatu potraživanja i slično).

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnanja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

Dodatno, na osnovu navedene odluke, krediti i druga aktiva izložena kreditnom riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije a za potrebe izračunavanja potencijalnih gubitaka (regulatorni zahtjev):

- 1) grupu A - „dobra aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- 2) grupu B - „aktiva sa posebnom napomenom“- sa podgrupama B1 i B2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, a te stavke aktive zahtijevaju posebnu pažnju banke jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate po osnovu tih stavki aktive;
- 3) grupu C - „substandardna aktiva“- sa podgrupama C1 i C2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu po osnovu tih stavki aktive;
- 4) grupu D - „sumnjiva aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
- 5) grupu E - „gubitak“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 0% na plasmane klasifikovane u kategoriju A, 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeca su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospjecom, za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do dospjeca.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeca evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravke vrijednosti, odnosno gubitka po osnovu obezvrjeđenja. Amortizovana vrijednost obračunava se uzimajući u obzir sve diskonte ili premije pri kupovini u toku perioda dospjeca.

Prihodi po osnovu obračunatih kamata na ove instrumente se obračunavaju metodom efektivne kamatne stope i iskazuju u okviru prihoda od kamata i ostalih prihoda.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

8.1. Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

U skladu sa Zakonom o privrednim društvima („Sl. list CG“ br. 17/07, 80/08 i 36/11), i datumom dobijanja licence od strane Centralne banke Crne Gore br. 0101-377/17-6 od 29. decembra 2005. godine, je stekla je svojstvo pravnog lica i ovlašćena je za obavljanje bankarskih poslova shodno Zakonu o bankama. Osnovni postulati rada Banke određeni su Osnivačkim aktom i Statutom Banke.

Osnovni koncept korporativnog upravljanja uspostavljen je Zakonom o bankama, koji Banka sprovodi i nad čijim sprovođenjem nadzor obavlja Centralna banka Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o bankama i Zakonom o privrednim društvima, korporativni organi Banke su Skupština, Odbor direktora i Izvršni direktori, odnosno Uprava banke, kao i odbori koje osniva Odbor direktora ili Uprava banke, čiji je osnovni cilj nadzor i praćenje određenih segmenata rada Banke, kako je detaljno objašnjeno u Poslovniciima kojima se uređuje i strukturira rad ovih tijela.

Korporativno upravljanje se uspostavlja na način:

- Da se u svim segmentima korporativnog upravljanja poštuje pravni okvir Crne Gore i dobra praksa poslovanja, regulative i smjernice Centralne banke Crne Gore;
- Da su u tom okviru postavljeni principi koji su fleksibilni i daju prostor Odboru direktora da na najbolji način upravlja i rukovodi Bankom i postiže postavljene ciljeve, o kojima izvještava Skupštinu;
- Da svi međusobni odnosi zainteresovanih strana u funkcionisanju Banke budu jasno diferencirani, da nema preklapanja niti praznina u odgovornostima i nadležnostima, te da kod svih zainteresovanih strana bude uspostavljena ravnoteža odgovornosti i obaveza, odnosno prava i nadležnosti;
- Da se odnosi među svim zainteresovanim stranama postave tako da kod svih prevladava zajednički interes, odnosno interes Banke u odnosu na njihove pojedinačne interese;
- Da se u potpunosti, efikasno i efektno izvršavaju sve funkcije upravljanja i rukovođenja Bankom, odnosno da se Banka upravlja na način koji dovodi do postizanja postavljenih ciljeva i zadataka.

U primjeni pravila korporativnog upravljanja implementirana su navedena akta, kao i druga interna akta Banke i u samoj primjeni istih ne postoje odstupanja.

8.2. Pravila imenovanja i ovlašćenja upravnih i nadzornih organa Banke

Kada su u pitanju pravila imenovanja i opoziva članova uprave, odnosno izvršnih direktora, nadzornog ili Odbora direktora i statutom izvršenih promjenama ovlašćenja članova uprave, izvršnih direktora, nadzornog ili Odbora direktora, naročito u pogledu emitovanja akcija pravnog lica ili siticanja sopstevnih akcija primjenjuju se odredbe Zakona o bankama.

Dakle odredbama Zakona o bankama koji se direktno primjenjuje, uređen je način izbora izvršnih direktora banke kao i uslovi koje izvršni direktori moraju ispuniti da bi dobili saglasnost Centralne banke Crne Gore, koja je u isto vrijeme preduslov za imenovanje izvršnih direktora, odnosno uprave banke.

Zakon o bankama propisuje: da za izvršnog direktora banke može biti izabrano samo lice koje ima visoko obrazovanje, priznati lični ugled i adekvatne stručne kvalifikacije, profesionalnu sposobnost i iskustvo na rukovodećim poslovima u banci ili u finansijskom sektoru, ako za njegov izbor nema smetnji iz člana 31. Zakona o bankama. Izvršni direktori mogu biti strani državljani, s tim da najmanje jedan izvršni direktor mora poznavati jezik koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori. Izvršni direktori su zaposleni sa punim radnim vremenom u banci.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.2. Pravila imenovanja i ovlaštenja upravnih i nadzornih organa Banke (nastavak)

Za izvršnog direktora može biti izabrano lice koje je dobilo prethodno odobrenje Centralne banke. Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor izvršnog direktora moraju se priložiti dokazi o ispunjavanju uslova za izbor iz člana 36. Zakona o bankama. Smetnje za izbor izvršnih direktora su ukoliko je to:

- 1) lice koje kontroliše ili je član Odbora direktora ili izvršni direktor druge banke ili finansijske institucije, pravnog lica koje kontroliše druga banka ili finansijska institucija ili finansijskog holdinga;
- 2) koje je povezano sa pravnim licem:
 - u kojem druga banka ima kvalifikovano učešće,
 - koje je podređeni član bankarske grupe kojoj pripada ta banka;
- 3) koje je u posljednjih 12 mjeseci radilo u Centralnoj banci na poslovima na kojima je imalo uvid u podatke o poslovanju banaka koji se smatraju tajnom, a čije bi poznavanje moglo da dovede do konkurentne prednosti u odnosu na druge banke;
- 4) koje je u posljednjih 12 mjeseci bilo direktor ili član Upravnog odbora Fonda za zaštitu depozita;
- 5) nad čijom je imovinom bio otvoren stečajni postupak, odnosno sprovedeno izvršenje u značajnijem obimu;
- 6) koje je bilo na rukovodećim poslovima u banci ili drugom privrednom društvu u vrijeme kada je nad tim društvom otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije, osim ako Centralna banka ocijeni da ne postoji odgovornost tog lica za stečaj, odnosno likvidaciju tog privrednog društva;
- 7) koje je bilo član Odbora direktora ili rukovodeći radnik u banci u vrijeme kada je u toj Banci uvedena privremena uprava;
- 8) kojem je odlukom nadležnog suda izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- 9) koje je osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije člana Odbora direktora;
- 10) prema kojem Banka ima ukupnu izloženost veću od 2% iznosa sopstvenih sredstava, ili je to lice vlasnik, član odbora direktora ili izvršni direktor privrednog društva prema kojem Banka ima veliku izloženost.

Kada je u pitanju imenovanje članova Odbora direktora, Zakon o bankama propisuje sljedeće uslove:

Za člana odbora direktora ne može biti izabrano lice koje nije dobilo prethodno odobrenje Centralne banke. Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor člana odbora direktora moraju se priložiti dokazi o ispunjavanju uslova za izbor iz člana 30. Zakona o bankama. Centralna banka izdaje odobrenje na osnovu priloženih dokumenata i ostalih podataka s kojima raspolaže, ocijeni da kandidat ispunjava uslove za imenovanje za člana Odbora direktora banke. Odobrenje Centralne banke je uslov za registraciju u CRPS. Centralna banka će oduzeti odobrenje ukoliko je izdato na osnovu neistinitih podataka ili ako nastanu smetnje za izbor iz člana 31. Zakona o bankama, a koje su ujedno i smetnje za izbor izvršnih direktora i pobrojane su u tekstu gore.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.2. Pravila imenovanja i ovlašćenja upravnih i nadzornih organa Banke (nastavak)

Odobrenje CBCG prestaje da važi:

- 1) ako lice za čiji je izbor izdato odobrenje ne bude izabrano ili ne otpočne sa obavljanjem funkcije u roku od šest mjeseci od dana izdavanja odobrenja;
- 2) danom prestanka funkcije člana Odbora direktora. Odobrenje iz stava 1 ovog člana ne prestaje da važi u slučaju reizbora člana Odbora direktora u toku trajanja mandata.

Shodno članu 29, tačka 5. Zakona o bankama, Skupština odlučuje o povećanju i smanjenju kapitala banke, pa je u nadležnosti skupštine da odluči o eventualnom emitovanju akcija banke.

U skladu sa Zakonom o bankama, kupovina elemenata sopstvenih sredstava banke, sredstvima koja su direktno ili indirektno pribavljena iz kredita ili drugog pravnog posla zaključenog sa tom bankom, ništav je pravni posao.

Sticanje elemenata sopstvenih sredstava banke takođe je propisano Zakonom o bankama. Ukupni iznos sopstvenih akcija i drugih elemenata sopstvenih sredstava, stečenih od strane te banke, ne smije prelaziti 5% sopstvenih sredstava banke.

Banka je dužna da stečene sopstvene akcije otuđi u roku od šest mjeseci od dana sticanja.

Ukoliko u roku iz stava 2 ovog člana Banka ne otuđi stečene sopstvene akcije, dužna je da te akcije poništi. Zabranjeno je uzimanje u zalogu sopstvenih akcija ili drugih elemenata sopstvenih sredstava te banke.

8.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi odbori

Osnovni koncept korporativnog upravljanja uspostavljen je Zakonom o bankama, koji Banka sprovodi i nad čijim sprovođenjem nadzor obavlja Centralna banka Crne Gore. U skladu sa konceptom korporativnog upravljanja, objašnjenim u tački 8.2, principi korporativnog upravljanja baziraju se na upravljanju koje sprovode sljedeća tijela Banke:

Odbor direktora:

- Johannes Proksch – Predsjednik
- Henning Giesecke – zamjenik predsjednika
- Zoran Vojnović – član
- Ivan Jandrić – član
- Matej Falatov – član

Tijela Odbora direktora:

1. Kreditni odbor Odbora direktora

- Henning Giesecke – Predsjednik
- Johannes Proksch – član
- Matej Falatov – član

2. Odbor za reviziju

- Zoran Vojnović – Predsjednik
- Ingrid Mickl – član
- Rade Bajić – član

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi odbori (nastavak)

3. Komitet za eksternalizaciju

- Zarija Milić, Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije i upravljanje imovinom i gotovinom – Predsjednik
- Christoph Schoen, Glavni Izvršni direktor i Izvršni direktor za komercijalne poslove i finansije – član
- Marko Popovič, Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju – član
- Dušan Kecojević, Viši stručni saradnik na poslovima kontrole operativnog rizika i upravljanja sistemom interne kontrole – član
- Aneta Kustudić, Direktor odjeljenja interne revizije – član
- Ana Milošević, Direktor ekspertske funkcije za praćenje usklađenosti poslovanja – član
- Direktori sektora / odjeljenja korisnika eksternalizovanih servisa

4. Kreditni odbor

Kreditni odbor se sastoji od članova bez prava glasa, sa pravom glasa i presentera, a mogu biti uključeni i opcioni članovi. Članovi su imenovani prema funkcijama kao što slijedi:

Članovi bez prava glasa

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima
- Direktor Sektoraza upravljanje kreditnim rizikom plasmana u privredi

Članovi sa pravom glasa

- Izvršni direktor za komercijalne poslove

Opcioni članovi

- Ekspert iz Addiko Grupe

Presenteri

- Viši stručni saradnik za finansijsku analizu i kreditna odobrenja
- Viši stručni saradnik u Sektoru za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi odbori (nastavak)

Ostala radna tijela

1. Komitet za operativni rizik (Operational Risk Committee)

Članovi Komiteta za operativni rizik su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika – zamjenica predsjedavajućeg/član
- Viši stručni saradnik na poslovima kontrole operativnog rizika u Odjeljenju za kontrolu rizika – član
- Direktor ekspertske funkcije za praćenje usklađenosti poslovanja – član
- Ekspert za pravne poslove – član
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije i upravljanje imovinom i gotovinom banke – član
- Direktor ekspertske funkcije za informacionu bezbjednost
- Direktor Sektora operacija – član
- Direktor Odjeljenja interne revizije – član bez prava glasa

2. Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom su:

- Izvršni direktori Banke – Uprava Banke
- Ekspert za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu (*BSM & Treasury Expert Function*)
- Direktor Odjeljenja za finansijski controlling i upravljanje bilansnim pozicijama (*Financial Controlling & BSM*)
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika (*Risk Controlling*)
- Direktor Odjeljenja za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima (*Corporate & SME Banking*)
- Direktor Sektora za prodaju proizvoda na malo (*Retail Banking*)
- Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje (*Accounting & Reporting*)

Odluke ALCO odbora su validne ukoliko za njih glasaju izvršni direktori, dok ostali članovi nemaju pravo glasa, ali je potrebno prisustvo minimum 3 člana bez prava glasa da bi sastanak bio validan.

3. Komitet za upravljanje informacionim tehnologijama (IT Steering Committee)

Članovi Komiteta za upravljanje informacionim tehnologijama su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor – član
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije i upravljanje imovinom i gotovinom banke – član
- Viši stručni saradnik na poslovima kontrole operativnog rizika u Odjeljenju za kontrolu rizika – član
- Direktor Ekspertske funkcije za informacionu bezbjednost – član
- Direktor Odjeljenja interne revizije – član bez prava glasa

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi odbori (nastavak)

4. Odbor za upravljanje promjenama (Change Advisory Board)

Članovi Odbora za upravljanje promjenama

- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije i upravljanje imovinom i gotovinom banke – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor – član
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju – član
- Viši stručni saradnik za analitiku glavnog bankarskog softvera i upravljanje promjenama na glavnom bankarskom softveru – član
- Predstavnici organizacionih jedinica podnosioci zahtjeva za izmjenom (CRs) – član

5. Komitet za praćenje potencijalno problematičnih kredita (WLC)

Članovi Komiteta za praćenje potencijalno problematičnih kredita su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima – predsjedavajući
- Službenik za nadzor clijenata (funkcija za upravljanje problematičnim clijenatima u okviru Odjeljenja za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi) – član
- Direktor Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana u privredi – član
- Direktor prodaje – član

6. Komitet za unaprjeđenje poslovanja (Business Improvement Committee)

Članovi Komiteta za unaprjeđenje poslovanja su:

- Glavni izvršni direktor – izvršni član
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima – izvršni član
- Ekspert za organizacioni razvoji upravljanje projektima i biznis analitiku – predsjedavajući
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije i upravljanje imovinom i gotovinom banke – član
- Direktor Sektora operacija – član
- Direktor Sektora za ocjenu rizika poslova na malo – član
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo – član
- Direktor Ekspertske funkcije za upravljanje ljudskim resursima

Savjetodavni članovi Komiteta su:

- Direktor Ekspertske funkcije za informacionu bezbjednost
- Direktor Odjeljenja interne revizije
- Ekspert za pravne poslove

7. Komitet za stresno testiranje rizika (Stress Testing Committee)

Članovi Komiteta za stresno testiranje rizika su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima – predsjedavajući
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika – zamjenica predsjedavajućeg/član
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama – član
- Rukovodilac odjeljenja za razvoj proizvoda i poslova zastupanja u osiguranju – član
- Rukovodilac Odeljenja za podršku u poslovanju sa privredom, malim i srednjim preduzećima – član
- Viši stručni saradnik na poslovima upravljanja tržišnim rizikom i rizikom likvidnosti – član

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi odbori (nastavak)

8. *Komitet za upravljanje iskustvom klijenata (Customer Experience Committee)*

Članovi Komiteta za upravljanje iskustvom klijenata (stalni članovi):

- Glavni izvršni direktor i Izvršni direktor za komercijalne poslove i finansije – predsjedavajući
- Direktor sektora prodaje proizvoda na malo Ekspert za upravljanje žalbama i upravljanje Kontakt centrom – član
- Ekspert za koordinaciju i kontrolu prodaje u Sektoru prodaje proizvoda na malo – Koordinator Mreže – član
- Rukovodilac odjeljenja za razvoj proizvoda i poslova zastupanja u osiguranju – član
- Rukovodilac službe za naplatu potraživanja – član
- Rukovodilac upravljanja iskustvom klijenata Grupe – član
- Rukovodilac upravljanja kvalitetom usluge Grupe – član

Povremeni članovi Komiteta mogu biti:

- Ostali članovi Uprave Banke odnosno ključni zaposleni Banke zaduženi za:
- Operacije
- Organizacija/IT
- Ljudske resurse
- i drugi.

9. *Komitet za sprječavanje prevara (Fraud Prevention Committee)*

Članovi Komiteta za sprječavanje prevara su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za komercijalne poslove i finansije – član
- Direktor Sektora za ocjenu rizika poslova na malo – zamjenik predsjedavajućeg/član
- Direktor Ekspertske funkcije za praćenje usklađenosti poslovanja – član
- Ekspert za pravne poslove – član
- Direktor Ekspertske funkcije za upravljanje ljudskim resursima – član
- Direktor Odjeljenja za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma – član
- Direktor Ekspertske funkcije za informacionu bezbjednost – član
- Viši stručni saradnik na poslovima kontrole operativnog rizika i upravljanja sistemom interne kontrole – član
- Stručni saradnik za prevenciju prevara, revizija – član
- Ekspert za nabavku – član
- Direktor Odjeljenja interne revizije – član bez prava glasa

10. *Komitet za upravljanje portfoliom projekata (Project Portfolio Steering Committee)*

Članovi Komiteta za upravljanje portfoliom projekata su (stalni članovi):

- Ekspert za organizacioni razvoj i upravljanje projektima i biznis analitiku – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima – član
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije i upravljanje imovinom i gotovinom banke – član
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama – član

Povremeni članovi mogu biti imenovani za specifične jednokratne zahtjeve/projekte koji traju kraće od godinu dana.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi odbori (nastavak)

Addiko Bank

Tijela Addiko Bank AD Podgorica

* Prikaz je pripremljen u skladu sa načinom na koji su predmetna radna tijela formirana

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (nastavak)

8.4. Sistem unutrašnjih kontrola

Banka ima implementiran sistem unutrašnjih kontrola računovodstvenih procedura na nivou organizacije. Menadžment svakog organizacionog dijela je zadužen da pored svih regulatornih propisa i zakona implementira grupne politike i procedure. Usklađenost sa ovim politikama je pregledana od strane interne revizije. Ciljevi sistema internih kontrola (kao dio sistema nadzora rizika Banke) su sljedeći:

- Osiguranje i implementacija strategija poslovanja, strategija rizika kao i politika Banke;
- Efikasno korišćenje svih resursa da bi osigurali uspješno ispunjenje poslovnih ciljeva;
- Garancija pouzdanog finansijskog izvještavanja i
- Podrška Sektoru Usklađenosti sa relevantnim zakonima, propisima i regulativi.

Konkretni ciljevi koji uzimaju u obzir računovodstvene procedure su da sistem interne kontrole osigura da su sve poslovne transakcije zabilježene u pravom trenutku, tačno i jednobrazno. Dodatno, trebalo bi da osigura da greške ili namjerne radnje (prevare) ne mogu spriječiti činjenice da adekvatno prikažu finansijsku poziciju i uspjeh organizacije. Ovo može biti slučaj kada god se informacije prikazane u finansijskim iskazima i napomenama ne slažu sa stvarnim iznosima. Na primjer, kada takve informacije pojedinačno ili zbirno, utiču na odluke napravljene od strane korisnika finansijskih iskaza. Takve odluke mogu da doprinesu ozbiljnoj šteti kao što je finansijski gubitak, sankcije regulatora ili reputaciona šteta.

Sam sistem unutrašnjih kontrola nije statičan sistem već se konstantno prilagođava novonastalom okruženju. Implementacija sistema internih kontrola se bazira na etičkom ponašanju zaposlenih. Uprava i menadžment banke aktivno i svjesno prihvata ulogu vođenja sopstvenim primjerom.

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Kroz Strategiju rizika Banka određuje viziju, sklonosti riziku, i mogućnosti kako bi se osiguralo da se svi materijalni rizici sa kojima se suočava naša firma identifikuju, shvate i da su na raspolaganju odgovarajući odgovori za zaštitu Banke i sprečavanje štete naših klijenata, akcionara, industrije, kolega ili zajednice, omogućavajući našoj firmi da ispuni svoje ciljeve i poboljša našu sposobnost da damo odgovore na nove mogućnosti.

Promjena vlasništva je bila prekretnica za našu firmu, a promjena u praksi upravljanja rizikom bila je od ključnog značaja da omogućimo našem poslovanju da raste održivo u okviru apetita za rizik koji smo spremni/sposobni da prihvatimo.

Uloga funkcije rizika u podršci poslovne strategije postala je relevantnija. Sada postavljamo temelje za prelazak iz reaktivnih praksi upravljanja rizikom, podržanih taktičkim ad-hoc rešenjima, na dinamičku praksu upravljanja rizicima podržanim strateškim operativnim modelom.

Strategija rizika je usaglašena sa važećim Zakonom o bankama i svim drugim zakonskim propisima u vezi upravljanjem rizicima, kao i standardima Addiko Grupe.

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

U nastavku je data definicija svih rizika prema kojima je Banka izložena i koji su identifikovani kao materijalno značajni:

- **Kreditni rizik** je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usled neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. Ova definicija uključuje i rizik druge strane, emitenta i plasmana. Rizik zemlje je specijalni oblik rizika druge strane i pojavljuje se u formi rizika transfera (nemogućnost zemlje da izvrši transfer novca) i kao političko-ekonomski rizik (nepovoljni uticaji političko-ekonomske situacije zemlje na kreditnu sposobnost klijenta). Banka posmatra ovaj rizik podvrstom kreditnog rizika, koji se dokumentuje i prati zasebno.
- **Operativni rizik** u Banci se definiše kao rizik pojave gubitka usled nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usled eksternih faktora i uticaja.
- **Tržišni rizik** je definisan kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usled promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. U najvećoj mjeri se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.
- **Rizik likvidnosti** se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospjeća (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili je to moguće samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). S druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadatom vremenu.
- **Rizik usklađenosti** u Banci se definiše kao rizik izlaganja pravnim ili regulatornim sankcijama, nastanku značajnih finansijskih gubitaka ili gubitka reputacije koje Banka može pretrpjeti kao rezultat neusklađenosti sa zakonima, pravilima, propisima i standardima bankarskog poslovanja.
- **Ostali rizici** obuhvataju strateški, reputacioni, poslovni i rizik kapitala kojima je Banka izložena. Kao najvažniji izdvajaju se rizik reputacije (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u poslovnom obimu i/ili maržama).

U Banci koncept upravljanja rizicima obuhvata tri ključne komponente:

- kontrola rizika koju čine identifikacija, analiza, mjerenje, monitoring i izvještavanje na portfolio nivou,
- limitiranja rizika i
- upravljanja u smislu usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja, smanjivanja, transfera ili transformacije rizika.

Banka redovno vrši testiranje na sve materijalno značajne rizike koji proizilaze iz obima i složenosti poslovanja, ali i specifičnosti tržišta na kojem Banka posluje. Identifikacija rizika predstavlja prvi i ključni korak cikličnog procesa upravljanja rizika, kao i osnovu upravljačkih procesa i procesa planiranja. U toku procedure popisa rizika provjerava se da li još uvijek važe pretpostavke koje se odnose na relevantnost ili oblikovanje određenih rizika, kao i da li treba razmatrati nove rizike zbog promjena poslovne strategije ili tržišnih uslova.

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Banka identifikaciju rizika sprovodi kroz tzv. Risk Inventory aktivnost. Jednom godišnje vrši se 'popis' i utvrđivanje materijalnosti identifikovanih rizika na nivou pojedinačne članice, a zatim na nivou Grupe. Rezultat je matrica rizika kojom se rangiraju identifikovani rizici po vjerovatnoći i materijalnosti uticaja. Polazi se od regulatornih, odnosno rizika prepoznatih kroz prvi stub *BaseI* odredbi, dodaju se na listu svi rizici materijalni na nivou Grupe, a razmatra se mogućnost dodatka novih rizika prepoznatih kroz poslovanje u prethodnom periodu ili kao anticipiranje budućih događaja.

Svaki od rizika se dijeli na podtipove, a svakom od njih se dodjeljuje boja koja simbolizuje vjerovatnoću da taj podtip, odnosno tip rizika materijalno utiče na finansijski položaj Banke.

Vjerovatnoća da se posmatrani rizik materijalizuje	Vrlo vjerovatno					
	Vjerovatno					
	Manje vjerovatno					
	Nevjerovatno					
	Skoro nemoguće					
		Nema uticaja	Manji uticaj	Značajan uticaj	Veoma značajan uticaj	Katastrofalan uticaj na poslovanje Banke

Na kraju procjene, svaki od tipova rizika dobija oznaku ukupnog nivoa u skladu sa sljedećom skalom:

Nivo rizika				
nizak		srednji		visok
1	2	3	4	5

Banka je uradila inventar rizika i definisala matricu rizika važeću za 2017. godinu kako slijedi:

Tip rizika	Nivo rizika
Kreditni rizik	3
Tržišni rizik	2
Rizik likvidnosti	2
Operativni rizik	3
Poslovni i strateški rizik	3

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Interni propisi banke za upravljanje, kontrolu i ublažavanje materijalnih rizika

Odbor direktora je usvojio sljedeća interna akta kojima se uređuje sistem upravljanja rizicima:

- Strategija rizika
- Strategija upravljanja rizikom likvidnosti
- Politika za upravljanje operativnim rizikom
- Politika interne procjene adekvatnosti kapitala
- Politika za upravljanje rizikom likvidnosti
- Politika upravljanja rizikom kamatne stope u bankarskoj knjizi
- Politika sistema interne kontrole
- Kreditna Politika za finansiranje privrede i Javnih preduzeća
- Politika o upravljanju kreditnim rizikom poslova na malo
- Politika za finansiranje Finansijskih institucija, Države, Opština i grupne limite
- Kreditni principi
- Politika za upravljanje problematičnim klijentima, restrukturiranje i prinudnu naplatu
- Politika za definisanje praćenja klijenata
- Politika za definisanje zajmoprimca
- Politika za definisanje naplate kod klijenata iz segmenta privrede i Javnih preduzeća
- Forbearance politika
- Politika za detekciju i prevenciju prevara
- Politika za naplatu potraživanja u oblasti poslova na malo
- Politika revizije rizika poslova na malo
- Politika dodjeljivanja rejtinga
- Politika razvoja i implementacije modela
- Politika za korišćenje modela
- Politika za validaciju modela kreditnog rizika
- Politika identifikacije problematičnih plasmana
- Politika za restrukturiranje problematičnih plasmana u oblasti poslova na malo
- Politika za izdvajanje rezervacija za kreditni rizik
- Politika upravljanja procesom stresnog testiranja

10. UPRAVLJANJE KAPITALOM

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala,
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu "nastavka poslovanja" i
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona,
- Koeficijent solventnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke.

Odbor direktora Banke odobrava Strategiju upravljanja kapitalom, koja predstavlja osnovni dokument Banke za upravljanje kapitalom.

10. UPRAVLJANJE KAPITALOM (nastavak)

Radi održavanja odgovarajućeg nivoa i strukture raspoloživog internog kapitala koji može da podrži očekivani rast plasmana, budućih izvora sredstava i njihovog korišćenja, rizike kojima je Banka izložena i kojima se očekuje da može biti izložena u narednom periodu, Banka uspostavlja plan upravljanja kapitalom. Uvažavajući sve prethodno navedene elemente, Banka sprovodi kvantifikovanje planiranje kapitala.

Plan upravljanja kapitalom sadrži:

- strateške ciljeve i vremenski period za njihovo ostvarenje;
- način organizacije procesa upravljanja raspoloživim internim kapitalom;
- postupak i procedure planiranja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala;
- način dostizanja i održavanja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala i
- mjere koje bi Banka preuzela u slučaju nastanka nepredviđenih događaja koji mogu da utiču na iznos raspoloživog internog kapitala.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl.list CG“ 60/08, 41/09 i 55/12) sopstvena sredstva Banke se sastoje od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

11. MAKROEKONOMSKI IZGLEDI

Za 2018. godinu održavamo našu projekciju rasta Bruto društvenog proizvoda od 3,5% uzimajući turizam, javne investicije (izgradnja autoputa Bar-Boljare) i direktne strane investicije u sektorima energije i turizma, za glavne pokretače rasta. Fiskalna konsolidacija će biti otežavajući faktor, jer će veći porez i akcize limitirati potrošnju domaćinstava. Fiskalna metrika i dalje predstavlja razlog za zabrinutost obzirom da bi izgradnja autoputa trebala da drži budžetski deficit na povišenom nivou od oko 5% projektovanog BDP-a u 2018. godine. Tokom 2018. godine očekuje se jačanje inflacije usled većih akciza, poreza i povećane tražnje.

Addiko bank AD Podgorica

Podgorica, 12. april 2018. godine

Christoph Schoen
Glavni izvršni direktor

Marko Popović
Izvršni direktor za poslove
upravljanja rizicima i poslove
podrške poslovanju

Boris Čabrilo
Direktor Odjeljenja za
računovodstvo i izvještavanje

SKRAĆENICE

Addiko Grupa	Grupa banaka uključujući Holding i pet banaka u Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori
ALCO	Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (Assets Liability Committee)
Banka	Addiko Bank AD Podgorica, Crna Gora
BDP	Bruto domaći proizvod
BPM	Upravljanje poslovnim procesima (Business Processes Management)
BPS	Basis point
CBCG	Centralna banka Crne Gore
CHF	Švajcarski franak (valuta)
EBRD	Evropska Banka za obnovu i razvoj
EUR	Evropski euro
Grupa	Lokalna konsolidacijska grupa, uključujući Banku, HYPO-ALPE-ADRIA LEASING d.o.o. u likvidaciji i Addiko Invest d.o.o.
IFRS	Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja
LGD	Gubitak u slučaju neizvršenja (Loss Given Default)
NPL	Nekvalitetna aktiva (Non Performing Loans)
PD	Vjerovatnoća neizvršenja (Probability of Default)
SFE	Unaprjeđenje i rast prodaje (Sales Force Efficiency)
SME	Malo i srednje preduzetništvo
TOM	Ciljni operativni model (Target Operating Model)
VaR	Vrijednost izloženosti riziku

Ekspoziture

Addiko Bank AD Podgorica

Centrala Banke - Podgorica

Bulevar Džordža Vašingtona 98, Crna Gora – 81000 Podgorica

Tel: +382 20 408 606, fax: +382 20 408 689

e-mail: info.me@addiko.com

www.addiko.me

Podgorica I

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 37

Tel: +382 (0) 20 673 656, 674 137, 673 013

Poslovnica II

Hercegovačka 56

Tel: +382 (0) 20 667 170, 667 173, fax: +382 (0) 20 667 575, 667 576

Poslovnica Podgorica III

Ul. Bratstva i jedinstva 44

Tel: +382 (0) 20 601 170; 601 160; +382 (0) 20 601 161, fax: +382 (0) 20 601 162, 601 163

Nikšić

Trg slobode 29

Tel/Fax: +382 (0) 40 220 145, 220 160, fax: +382 (0) 40 220 161

Bijelo Polje

Ul. Slobode bb

Tel: +382 (0) 50 430 560, 430 561, 430 568, fax: +382 (0) 50 430 560

Herceg Novi

Njegoševa 20

Tel: +382 (0) 31 350 720, 350 380, 350 381, fax: +382 (0) 31 350 195

Pljevlja

Trg Đorđa Peruničića

Tel: +382 (0) 52 300 408, 300 409, fax: +382 (0) 52 300 423

Bar

Maršala Tita br.3

Tel: +382 (0) 30 303 836, 303 837, 303 838, fax: +382 (0) 30 303 844

Budva

Ul. 22. Novembra 2A

Tel: +382 (0) 33 403 048, 403 049, 402 383, fax: +382 (0) 33 403 048

Kotor

Partizanski put 570, Tabačina

Tel: +382 (0) 32 304 440, 304 441, 304 442, fax: +382 (0) 32 304 903

Tivat

Ul. Druge dalmatinske broj 3

Tel: +382 (032) 663 341, 663 158, fax: +382 (032) 663 167